

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KOPER SPREJEL DRUŽBENI PLAN IN PRORAČUN ZA LETO 1961

MOČAN NAPREDEK NA VSEH PODROČJIH

Minull torek sta zborna Okrajnega ljudskega odbora Koper sprejela okrajni družbeni plan in proračun za leto 1961. Temu pomembnemu gospodarsko političnemu dogodku našega okraja sta prisostvovala tudi ljudska poslanca Branko Babič in Janko Rudolf. V uvodu k razpravi je podpredsednik OLO inž. Peter Aljančič med drugim dejal:

Družbeni proizvod, ki dejansko predstavlja rezultat vloženega dela, naj bi se letos povečal za 18% v celotnem gospodarstvu, v družbenem sektorju gospodarstva pa celo za 20%, kar predstavlja vrednost pet milijard dinarjev. Te je toliko, kolikor znaša vrednost družbenega proizvoda v celotnem zasebnem gospodarstvu in nam dokazuje hitro rast družbenega sektorja v gospodarstvu, ki bo letos dosegel že 86% vrednosti. Najmočnejši panogi gospodarstva sta industrija in promet.

Tudi razvoj trgovine in obrti je hitrejši, čeprav še vedno zaostaja za osnovnimi proizvodnimi panogami. Vse kaže na hitro industrializacijo našega okraja in mnogo hitrejši razvoj neometaljskih dejavnosti, pri tem pa se postavlja vprašanje, če se relativno zaostajanje kmetijstva ne spremlja v absolutno zaostajanje. Zato bo potrebno proučiti stanje

kmetijstva in mu v perspektivnem programu odrediti tisto mesto, ki mu pripada ob uvajanju uspešnega tempa v industriji.

Celoten dohodek gospodarskih organizacij v družbenem sektorju bo letos dosegel 100 milijard dinarjev. Od te vsote odnade okrog 71% na materialne stroške in nabavo blaga, na narodni dohodek pa okrog 26%. Ta podatek kaže, da je štednja in racionalno trošenje surovin ter potrošnega materiala v gospodarstvu našega okraja izredno pomembna čimtelj. Sprememba strukture stroškov v korist narodnega dohodka za 1% ki bi jo dosegli z zmanjšanjem materialnih stroškov, pomeni milijardo dinarjev več sredstev za osebne dohodke, sklade in družbene potrebe.

Letos bo na voljo okrog 75 milijard dinarjev poslovnih sredstev. Tako bo moč od te vsote prispevati za povečanje osnovnih sredstev tri četrtine in za vrednost obratnih sredstev eno četrtino. Ob tem velja omeniti, da bodo trije dinarji osnovnih sredstev lahko ustvarili en dinar nove vrednosti ali narodnega dohodka. Največ poslovnih sredstev pa potrebuje promet, kjer se ustvari na pet dinarjev poslovnih sredstev en dinar narodnega dohodka.

Družbeni plan predvideva, da se bodo povečale skupne investicije v tem letu za 22%.

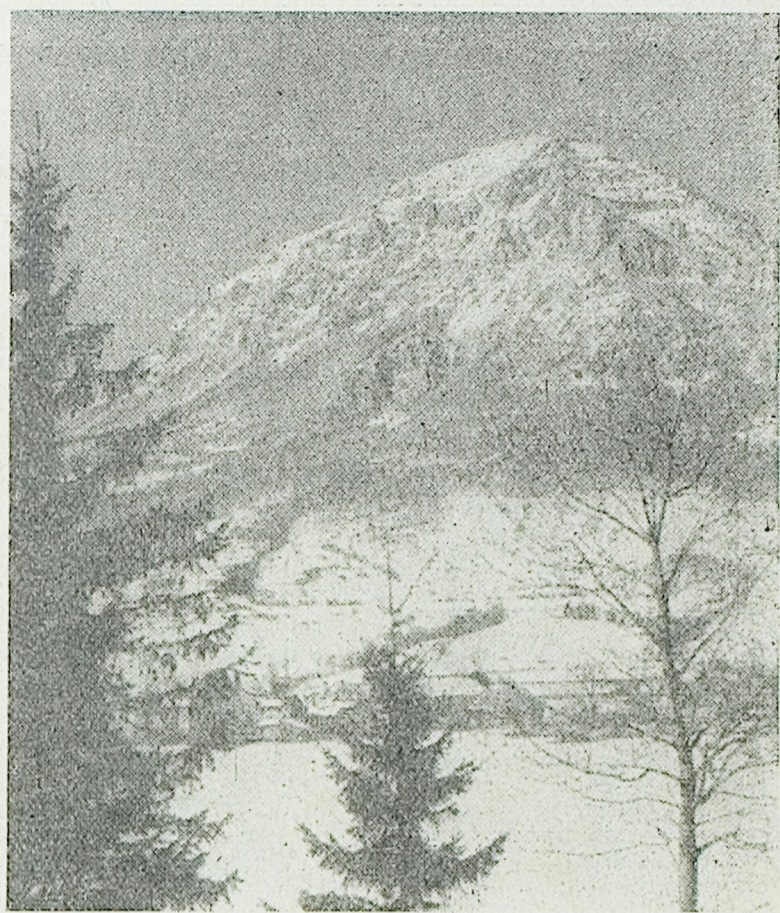
V nadaljevanju svojega ekspozela je inž. Peter Aljančič omenil značilnost letošnjega družbenega plana okraja glede investicij, ki se bodo za negospodarske dejavnosti povečale za okrog 40%, za gospodarske dejavnosti pa le za 17%. Letos bo na novo zaposlenih okrog 2200 oseb, in s povečanjem storilnosti dela naj bi tudi naraščali osebni dohodki proizvajalcev.

Ko je govoril o planih v posameznih gospodarskih dejavnostih v tem letu, je predvsem omenil potrebe industrije, ki lahko na osnovi sedanjih zmogljivosti in predvidenih rekonstrukcij doseže še boljše gospodarske rezultate. Letos bodo začeli s povečano proizvodnjo nekaterih novih proizvodov, kot so umetne smole podjetja IPLAS v Kopru, polvilni acetat emulzije, citronske kisline in razna hranila v prahu tovarna »Lasonit« bo po svoji rekonstrukciji povečala proizvodnjo na 18 tisoč ton, tovarna TOMOS bo že letos izdelala 60 tisoč mopredov ter zmontirala okrog 600 2 CV avtomobilov, obrat Telekomunikacij v Sezani bo prevzel del proizvodnje sprejemnikov in televizorjev, v Postojni pa bodo začeli graditi prostore za izdelavo feritov. Vse torej kaže, da bo močno porasla izdelava proizvodov kovinske, lesne in tudi živilske stroke, če bo vzpo-

redno z vlaganjem investicijskih sredstev omogočeno uvajanje avtomatizacije in elektronike, odpravljanje ozkih grl in uvajanje sodobnejših ter popolnejših tehnoloških postopkov.

Družbeni plan predvideva znaten porast kmetijske proizvodnje ter drugih gospodarskih panog. In če bo tudi storilnost delovnih ljudi naraščala, bodo naraščali tudi osebni dohodki proizvajalcev. Analize namreč kažejo, da je možno doseči v letošnjem letu povprečje 26 tisoč dinarjev mesečno na zaposlenega in upoštevajoč prejemke upokojujencev ter drugih upravičencev do rednih mesečnih prejemkov (rente, otroški dodatki itd.) bo povprečni dohodek na prebivalca v našem okraju 166 tisoč dinarjev letno.

V obravnavi o proračunu okraja Koper za letošnje leto sta oba zborna Okrajnega ljudskega odbora sprejela proračunske postavke z nekaterimi manjšimi spremembami. Letošnji okrajni proračun predvideva 990.261.000 dinarjev dohodkov in izdatkov. Nato sta oba zborna obravnavala v popolnanskem zasedanju še nekaj upravnih in gospodarskih vprašanj.

Pred koledarskim nastopom pomladi nam je narava poskrbela še za presenečenje: po suhi in brezsnžni zimi je minulo nedeljo pokrila z belo odejo vso Slovenijo razen obalnega pasu, kjer je padel le zelo dobrodošel dež. Na zgornjem področju koprškega okraja pa je sneg pokrnil polja in pobeili gozdove, da je bila videti kot prava zima, čeprav je že toplo sonce postavljalo na laž nenadno spremembo. Na sliki je očaj Nanos s prikupno vasico Razdrto v svojem vznosuju minuli ponedeljek, ko se je novi sneg še upiral toplemu soncu.

PRED KONFERENCO SOCIALISTIČNE ZVEZE KOPRSKEGA OKRAJA

Razveseljiva in spodbudna bilanca

Na tretji redni konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva koprškega okraja, ki bo 13. in 14. aprila v Portorožu, bo brez dvoma največ govora o dosedanjih in prhodnji vlogi članov SZDL pri krepitevi socialističnih odnosov, o usposabljanju delovnih ljudi za uspešnejši razvoj našega gospodarskega in komunalnega sistema in o idejnopolitični vzgoji državljanov.

Ko je plenum okrajnega odbora SZDL Koper minuli ponedeljek razpravljal o delu članov, krajevskih in občinskih organizacij SZDL ter o delu okrajnega odbora SZDL v preteklih dveh letih, je prišel do bogate bilance.

V našem okraju je 53.700 članov Socialistične zveze, kar je že 76 odstotkov vseh volivnih uravničencev. Večina je vključena v nairazličnejše panoge družbene dejavnosti in rezultati njihovih

prizadevanj se kažejo v vse večjem tempu proizvodnje, v boljšem gospodarjenju ter upravljanju prosvetnih, zdravstvenih ter drugih javnih služb.

Prav ta aktivnost članov, ki iz leta v leto raste, dobiva nove oblike in vse bolj bogato vsebino. Zato ni čudno, če člani Socialistične zveze koprškega okraja zainteresirano spremljajo izvajanje družbenih planov komun, okraja in gospodarskih organizacij, se vključujejo v soočanje na vseh področjih in postopoma sami urejujejo svoje kmunalne probleme.

Tako so na primer na pobudo Socialistične zveze naši ljudje v minulih dveh letih opravili 517 tisoč 756 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 768 milijona dinarjev, in če umoštevamo še prispevke ljudskih odborov ter gospodarskih organizacij, so s prostovoljnimi delom obogatili vred-

nost komunalnih naprav za 141,7 milijona dinarjev.

Posebno skrb pa so organizacije Socialistične zveze nudile ideološko politični vzgoji državljanov, predvsem vodstvom krajevnih in občinskih organizacij SZDL. Raznih seminarjev in predavanj delavskih in ljudskih univerz se je samo lani udeležilo 35.151 ljudi.

V našem okraju je 195 krajevnih odborov SZDL s 119 podružnicami. Od teh je že 88 formiralo 243 sekcij, ki v glavnem proučujejo komunalna, kmetijska, kulturno prosvetna in mladinska, manj pa politična, zdravstvena, šolska in stanovanjska vprašanja. Te sekcije so doslej že dale vrsto koristnih predlogov pristojnim organom za najboljše rešitve problemov na svojem področju.

Plenum okrajnega odbora SZDL je na tej seji obširno obravnaval in ocenil dosedanje delo članov Socialistične zveze na vseh področjih družbene dejavnosti in podaril, naj bi ob upoštevanju velikega napredka, ki ga je dosegel koprski okraj v zadnjih petih letih, usmerili svojo dejavnost k vskladitvi razvoja posameznih gospodarskih panog. Vzporedno s tem pa naj bi krepili socialistično zavest delovnih ljudi in njihovo odgovornost pri prevzemanju vse bolj pomembnih družbenih nalog.

»VELI JOŽE« KONČAL SVOJE DELO NA II. PODETAPI

Prejšnji teden je »Veli Jože« položil zadnje bloke za II. podetapo operativne obale v novem koprskem pristanišču. S tem so podvodna dela zaključena in »Gradis« hiti z betoniranjem nadmorskega zidu, medtem ko naslova pristaniški plato za operativno obalo »Pristanišče Koper«. Z dograditvijo drugega priveza operativne obale bomo v Kopru že konec prihodnjega meseca razpolagali z 271 m obale za prekocean-ske ladje. Začela pa so se že dela na gradnji tretjega priveza v dolžini 129 m z betoniranjem betonskih blokov v starem koprskem pristanišču. Z dograditvijo tretjega priveza konec letošnjega leta bo prva etapa izgradnje koprškega pristanišča zaključena.

N. N.

DESETO ZBOROVANJE ITALIJSKE UNIJE ZA ISTRO IN REKO

Italijanska manjšina v koraku z razvojem

V lepo okrašeni veliki dvorani Italijanskega kulturnega krožka na Reki je bilo 18. marca X. zborovanje Italijanov Istre in Reke, ki so mu prisostvovali zastopniki 13 krožkov Istre in Reke, 150 delegatov in številni gostje.

Največje pozornosti je bil deležen predsednik Unije Nerino Gobbo-Glino, ki je v svojem govoru orisal prizadevanja pripadnikov Italijanske manjšine v Jugoslaviji, da se aktivno vključijo v družbeno dogajanje v državi, hkrati pa intenzivno razvijajo svoje etnično življenje.

Italijanska unija je zaradi tega posvetila svoje delovanje predvsem umetniški in kulturni aktivnosti ter vzgoji italijanske etnične grupe v duhu zgodovinskih in narodnostno kulturnih tradicij ter nove jugoslovanske socialistične stvarnosti. Tovariš Gobbo je poudaril, da ta sprememba v delu Italijanske unije terja spremembo v Statutu. Novi stvarnosti se mora prilagoditi tudi programska smer Unije, ki mora skrbeti za kulturni in umetniški dvig italijanske etnične grupe, računajoč na narodnostne tradicije, hkrati pa dati duška socialistični stvarnosti, enotnosti, bratstvu in enakosti vseh narodov Jugoslavije. Italijanska unija se mora izkazati v tem da spozna svoje člane s kulturo in tradicijami drugih jugoslovanskih narodov in te s kulturo italijanskega naroda.

Z uredništvem teh nalog si prizadeva Unija napraviti iz Italijanske manjšine most mernega sodelovanja med dvema sosednima državama v duhu aktivne koeksistence.

Nova smer Unije je zelo povzdignila delovanje Italijanskih kulturnih krožkov, ki so z vedno širšo aktivnostjo članstva dosegli kvantitativno in kvali-

tetno takšne rezultate, kot še nikoli prej. To je tudi sad organizacijskih sprememb v Uniji, ki so d zolle prestaviti težišče aktivnosti z osred-

Nerino Gobbo-Glino

njega vodstva na teren okrajev Reka, Pulj in Koper.

Ko je poudaril položaj Italijanske manjšine v Jugoslaviji, ki uživa enake pravice kot vse druge narodnosti,

je tovariš Gobbo spomnil navzoče na položaj slovenske manjšine v Italiji, ki še ne more uživati povsem pravic, zagotovljenih z Memorandumom. Izjavil je, da so kljub dobri predlogom s strani Italijanske vlade v Italiji neofašistični elementi, ki ne skušajo samo ovirati slovenske manjšine v dosegli svojih pravic, temveč skušajo tudi pokvariti in osramotiti dobre odnose, ki se razvijajo med dvema sosednima državama. To kažejo protislovenski in protijugoslovanski izpadi, ki so jih pred kratkim urizorili v Trstu in Benetkah, proti katerim Italijanske oblasti niso nastopile s tisto odločnostjo, ki bi jo bilo pričakovati. Potem ko je dokazal nesmiselnost »držanje«, ki so ga zavzeli ob tej priliki voditelji tržaških komunistov, je tovariš Gobbo delal, da zborovanje Unije ne more drugače, kot energično protestirati proti krivicam ki jih še vedno trpi slovenska manjšina v Italiji in zahtevati, da Italijanska vlada upošteva določbe Memoranduma, saj bo s tem samo olajšan razvoj dobrih sosednih odnosov med dvema državama.

PREDSEDSTVO UNIJE

Novi odbor Italijanske unije za Istro in Reko je na svoji prvi izvolitvi tako sestavljeno predsedstvo:

Predsednik: Gino Gobbo.
Podpredsednika: Andrea Benussi in Alfredo Cuomo.
Sekretar: Ferruccio Glavina.
Člani: Apollinio Abrami, Zdenka Susani, Marcello Moscarda, Luciano Michelazzi, Antonio Borme, Giacomo Raunich, Plinio Tommasini.

Sprehod PO SVETU

PO DEMOKRATIČNI POTI V SOCIALIZEM

V Milanu se je v ponedeljek zaključil 34. kongres italijanske socialistične stranke. Večino glasov pri volitvah so dobili avtonomisti, ki so v svoji resoluciji nakazali demokratično pot italijanskega delavskega razreda v socializem. Zavzeli so se za miroljubne napore nevtralnih držav, za pomoč narodom v borbi proti ostankom imperialističnih in kolonialističnih teženj, za okrepitev vloge OZN v svetu in za razorožitev. Glede notranjepolitičnih vprašanj pa so avtonomisti mnenja, da je potrebno izbrati demokratične metode pri prevzemu in izvrševanju oblasti, ker je to edina pot italijanskega naroda v socializem.

Potek kongresa je za živahno razpravo odkril možnost strasti in odnosov med posameznimi skupinami v stranki, ki se borijo za vodstvene položaje, saj so levičarji s svojo resolucijo zavzeli odklonilno stališče do Nennijeve politike, ki se v marsičem razlikuje od politike KPI.

FAŠISTOM JE SPODLETELO

Fašistični provokatorji iz Trsta so tudi v Benetkah, Genovi in Firencah hoteli zasejati nacionalno nestrpnost. Toda v teh mestih jim je spodletelo, ker jih je ljudstvo krepko nagnalo. V Firencah so demonstirali komunistično uro in že prvi fašistični vzkliki so mešane tako razburili, da so morali črnih pod policijskim nadzorom zapustiti mesto. Podoben potom so doživeli tržaški provokatorji tudi v Benetkah in v Genovi. Vse kaže, da so samo v Trstu svobodni ter da lahko nemoteno razvijajo svojo revnistično dejavnost pred nosom policije.

UPRAVIČENA ZASKRBLJENOST DIKTATORJA SALAZARJA

Ko je Varnostni svet OZN razpravljaval o vrenju naravnih sil v portugalski koloniji Angoli, so zahtevale delegacije afriških in azijskih držav, Sovjetske zveze in ZDA temeljito preiskavo o pokolih Salazarjevih vojakov v tej afriški deželi. Takšno stališče je zelo zaskrbelo diktatorja, ki je doslej živel od ameriške politične in gospodarske pomoči. Zadnja poročila iz Angole pa govore o spopadih med kolonialističnimi portugalskimi četami in enotami vedno bolj številnih dobro oboroženih domačinov, ki se borijo za nacionalno svobodo.

KO SE BO SESTAL PARLAMENT

Po konferenci krvnikov kongoškega premiera Lumumbe, ki so jo imeli pred dnevi v Tananarivi Kasavubu, Čombe in Kolondži je predsednik zakonite kongoške vlade Gizenga dejal, da je imela ta konferenca namen razkosati državo. Opozoril je svet na pomoč nekaterih sil, ki jo nudijo Kasavubu, da bi uničili boj Kongožanov za osvoboditev izpod kolonialističnega jarma in izrazil prepričanje, da je obnovitev normalnega življenja v Kongo možna le, če se bo sestal parlament, ki bo odločil o nadaljnji usodi države.

TUDI V JUŽNOAFRIŠKI UNIJI VRE

Predsednik Južnoafriške unije Verwoerd je ob povratku v Johannesburg doživel demonstracije. Njegov umik iz Commonwealtha zaradi ostre obsodbe

rasistične politike vlade Južnoafriške unije, ki so je izrekle prejšnje dni druge države članice Britanske skupnosti narodov, je povzročil še večji odpor domačega ljudstva. Prišlo je do spopadov med rasisti in njihovimi nasprotniki črne in bele polti. Verwoerd pa je odgovoril s aretacijo desetih afriških voditeljev. Med aretiranci so predsednik liberalne stranke, dva protestantska pastora ter predstavniki afriškega narodnega kongresa, katerega delavnice je v Južnoafriški uniji prepovedano.

Izreden razmah počitniških domov

Piranska občina, ki je že v preteklih letih veljala kot najmočnejši center domačega turizma v vsej državi (1), bo v letu 1961, v veliki meri pa že celo do letošnje sezone, še naprej močno razmahnila dejavnost počitniških domov. V gradnji ali adaptaciji je cela vrsta domov, ki so že lani imeli skupno kapaciteto skoraj 4.000 ležišč, letos pa bodo presegli število 4.500 postelj.

Največji kompleks, ki je v gradnji, je naselje počitniške skupnosti občine Ljubljana—Bežigrad v Luciji. Na prisojni rebri med »Vesno« in Lucijo bodo postavljeni lični bungalovi za preko 300 ležišč. Predračun gradnje znaša 150 milijonov din.

Izredno močno se bodo povečale kapacitete poč. domov tudi v Fijesu. Rudnik lignita Velenje je k svojim dosedanjim počitniškima stavbama dogradil v letošnji zimi še štirinadstropnico, pravi hotel s preko 60 ležišči, na jesen pa bo postavil še dve taki zgradbi. Skoraj enako bo povečal svoje kapacitete z novogradnjo poč. dom Litostroja iz Ljubljane v Fijesu. V tem idilnem letovišču piranske občine bodo letos povečali kapacitete se kartonažna tovarna Ljubljana z dograditvijo novega trakta, Počitniška skupnost Slovenj Gradec z adaptacijo dosedanje stavbe in gradnjo druge, Toplovod Ljubljana z adaptacijo, Slovenija—ceste, Ljubljana z razširitvijo in prav tako Mladinska knjiga iz Ljubljane.

V Piranu bodo letos povečane kapacitete naslednjih počitniških domov (dela so prav tako že v teku): Spedičija »Globuse«, Ljubljana, Kolodvorska restavracija, Ljubljana, Sindikat zdravstvenih delavcev Slovenije, Državna založba Slovenije, Gradbeno podjetje »Pionir« Novo

Kiparski simpozij »Forma viva«

Pretekli teden so bile v prostorih OLO Koper opravljene oziroma dogovorjene zadnje formalnosti in podrobnosti okrog ustanovitve prvega jugoslovanskega simpozija, za katerega je sprožil zamisel akademski kipar Janez Lenassi. Simpozij bo deloval v dveh skupinah — vsaka po deset kiparjev. Prva bo klesala v kamen v čudovitem okolju slovitega parka na Seči pri Portorožu druga pa v les v Kostanjevici nad Krko. Simpozij ima latinsko ime »Forma viva« — »Živa oblika«, začel pa se bo 4. junija in bo trajal do 4. septembra. Ob koncu bo v obeh »ateljejih na prostem« urejena razstava izgotovljenih

umetnin. Simpozij bo vodil poseben sekretariat, ki je bil ustanovljen v Ljubljani. Ta je že razposlal po svetu priznanim kiparjem vabila, da se udeležijo natečaja za sprejem v simpozij. Izmed vseh ponudb bo posebna žirija izbrala 20 kiparjev, ki bodo tri mesece gostje simpozija s tem, da bodo morali izgotovljena dela proti pavšalni odkupnini prepustiti organizatorjem, to se pravi okrajema Novo mesto in Koper.

Simpozij bo torej zbral v Portorožu in Kostanjevici po deset izbranih kiparjev iz najrazličnejših držav sveta. Prisostvovati nastajanju njihovih umetnin pa bo vsekakor izredna umetnostna turistična atrakcija, zato ni čudno, če je sreketariat simpozija že prejel ponudbe domačih, na tudi že inozemskih televizijskih in filmskih podjetij, da jim dovolijo snemanje filmov o poteku tega umetniškega dogodka mednarodnega pomena. Jule

NOVA TURISTIČNA TAKSA V PIRANSKI OBČINI

ObLO Piran je na svoji nedavni seji sprejel odlok o spremembi odloka o občinskih taksah. Prvotni odlok je bil spremenjen samo tisti del, ki govori o turistični taksi. Ta bo znašala v sezoni 1961 dnevnino 120 din v mesecih glavne sezone, se pravi od 1. julija do 31. avgusta, v ostalih mesecih pa dnevno 60 dinarjev. Seveda pa so domači gostje, se pravi imetniki sindikalnih dopustniških izkaznic, deležni letos kar 75% in ne več 50% popusta.

Novice TRŽASKEGA

PONOVI INCIDENTI V TRSTU

V ponedeljek je profašistični »Odbor za nacionalno budnost« priredil v Trstu šovinistično manifestacijo ter s tem nadaljeval s provokacijami proti tržaškim Slovincem in proti naši državi. Čeprav so vzklikali gesla, ki so

sramotila težnjo italijanske vlade po dobrih državnih odnosih z Jugoslavijo, ni tržaška policija razgnala demonstrantov, kar jih je spodbudilo, da so začeli prepevati fašistične pesmi, vzklikati »ven s ščavci«, in deliti lepake proti dvojezičnosti.

Prvi partizani na Primorskem

Odhod Primorcev v partizane 1941 in v začetku 1942 leta ni bil tako sprošen in množičen, pa tudi ne tako lahak kot v kasnejših letih. Ervin Dolgan je vse poskušal, da bi povečal število svojih partizanov. V neki vasi n. pr. je pridobil nekaj političnih delavcev, da so podirli fašistični spomenik misleč, da se bodo kompromitirani zaradi te akcije odločili za odhod v partizane. Ervin v svoji zamisli ni uspel; ljudje so spomenik postavili nazaj. Naravnost preseneča izjava Antona Samse—Naceta iz Sembli, da so pivski politični delavci konec novembra 1941 teren toliko pripravili, da je bilo okrog 250 fantov, ki bi morali iti v italijansko vojsko, pripravljeni iti v partizane.

V prvi polovici marca 1942 so Ervinovi partizani odšli v brkinske vasi. Po cele dneve so se zadrževali v Cedljah, kjer so bili vsi vaščani do zadnjega za partizane. Preko muzikanta Poljeta se je četa povezala z Ježinami z družino Brozina. Niso bile vse vasi v tem času, ko si lahko že naslednji dan pričakoval italijanske represalije, takšne kot Celje. Ervinova četa se je ustavila v zasekih Brdce, Saze, V Mali Bukovici je deloval tedaj politični delavec, trgovec s konji Ivan, ki je opravljal tudi obveščevalno službo. V. D. Zemonu so partizani dobili hrano pri mlinarjevi družini. V Vrblci se je četa ustavila pri političnemu delavcu Radivoju, oglašila pa se je tudi pri Salnu, katerega družina je pod fašizmom mnogo prestala. Eden prvih protovojlovec iz te vasi Jože Brkinov, ki je vstopil v Ervinovo četo januarja 1942 in v četi dobil ime »Kriks« ter bil poznan kot ostopretlec, je tedaj zbolel za pljučnico in jo, po Josipu Prosenu, prebolel zakopan v gnoju pri Suštarjevih. Prav tam je Ervin naredil načrt za napad na vojašnico v Vrblci, kjer je bilo 11 vojakov. Napad ni uspel, ker je bila vojašnica prazna. Kljub temu so Italijani zvedeli za partizansko namero, ki je imela za posledico okrepitev postojank in poostre mere čučenosti.

Četa se je vrnila v Brkine k zaselku Smaguri. Po dobljenih obveščevalnih podatkih, da je prišlo iz Furlanije 9 glav živine za vojaštvo in da je živina v hlevu Perkana, je patrulja partizanov, v kateri sta bila Voljo in K. Maslo, prišla 14. oziroma 15. marca 1942 v Trnovo pri Ilirski Bistrici. Tenenca karabinerjev iz Ilirske Bistrice je poslala naprej sporočilo o akciji partizanske patrulje z naslednjo vsebino: »... Partizani so pri Ilirski Bistrici rekvirirali pri mesarju živino in v hlevu pustili lstelek z vsebino: »Smrt fašizmu! Ven z zatiralcem slovenskega naroda! Državno

živino je rekvirirala patrulja narodne vojske. Ne povejte tega do večera! Smrt fašizmu — svoboda narodu!« V ekonomski akciji so sodelovali tudi Leopold Urbančič (iz vasi Smrje), ki je kazal partizanski patrulji pot v Trnovo. Tone Filipičič, ki je sodeloval v akciji, in Francka Bizjak iz Ostrožnega brda, ki je šla po akciji iskat izgubljeno kravo in jo tudi našla.

Zaplenjeno živino je četa oddala kmetom, ki so živino pobili, meso osolili in ga shranili. Večina mesa je četa porazdelila kmetom, del pa je namenila za lastno prehrano. Meso je partizanom zelo prav prišlo, ker so Italijani postrili zasledovanja za Ervinovimi partizani in so se morali oni zategadelj v glavnem prehranjevati z zaplenjenim mesom.

Sredi marca 1942 je tudi v Brkinih začel kopneti sneg. Po dobljenih direktivah se je Ervin s četo zaradi koncentracije preselil iz vasi ter pod Ostrožnim brdom postavil prvi vojaški kantonman, enonadstropno barako, kjer je četa lahko imela tudi borbene vaje. Po A. Ferjančiču se je četa zadrževala na tem mestu 14 dni. Po spominih vaščanov iz Kozjan je bilo taborišče čete na gradu v Kozlovcu. Partizanske patrulje so prihajale po hrano tudi v Kozjane. Četi pa so hrano nosili Dežjot—Janez Zadnik, Andrej Volk—Hacin, Ivan Ražem—Bregarjev in Anton Firm.

V akciji za pridobitev orožja od italijanske vojske so politični delavci na Plivki doživel v marcu 1942 hudo izubo. V organizacijo NOG v Jurdanah pri Matuljah se je vrnil Italijanski podoficer, Italijanski obveščevalnik, Ohranjen je Italijanski dokument o tem »nehu italijanske obveščevalne službe. Polkovnik, poveljnik XXV. zaščitnega sektorja »Timavo«, E. Di Dio je z dopisom (akt št. 89 z dne 21. marca 1942) med drugim sporočil: »... Italijanski obveščevalnik je izvedel, potem ko je objubil, da bo predal orožje, katerega prenos bo organiziral kuhar na krabiniški postaji Plivka, od voditelja NOG v Jurdanah, da so zaplenili živino v Trnovem partizani, da bodo šli ljudje konec marca v partizane, da gre partizanom dobro, da imajo dobro obveščevalno službo...« Pristojno poveljstvo obneje straže V. armadnega zbora pa je poslalo nato (akt št. 02/3308 z dne 22. marca 1942) naslednje povelje: »Dal sem ukaz za aretacijo partizanov. Poveljnikom zaščitnih odsekov sem ukazal: — da okrepe obveščevalno službo; da povečajo čučenost pri utrdbah in municijskih skladščih; da okrepijo obrambo kjerkoli se bo pokazala potreba...« Povelje je podpisal polkovnik, poveljnik Lorenzo Brovarone.

25. marca 1942 je bil sestanek v gostilni pri Fabjanu v Plivki. Udeležila sta se ga dva politična delavca iz ilirsko—bistriškega okraja skupaj z italijanskim obveščevalcem, od političnih delavcev na Plivki pa Alojz Smrdel in Franc Kavčič. Na sestanku je bil razgovor o odkupu orožja in po dogovoru naj bi ga prišla iskat četa partizanov ob 23. uri. Ob 6. uri je bil aretiran Alojz Smrdel, naslednjega dne pa Franc Kavčič; odgnana sta bila najprej v tržaške, nato pa v kopske zapore.

Konec marca 1942 se je Ervinova četa krepila iz dneva v dan. Semblijski aktivist Anton Samsa—Nace je poslal Ervinu svojega sina okoli 20. III. Zadnje dni marca je pripeljal Franc Zetko iz Volč dvakrat novice v četo. Najprej je pripeljal dva dezertarja, nato pa v gozd pri Starl Sušici 6 novincev, med katerimi so bili po vsej verjetnosti Ivan Cekada iz M. Bukovice, Ivan Krševič iz Topolca, Leopold Frank iz Klovč.

Ena od akcij, ki jih preživeli borci ne omenjajo, je bila na železniški progi. Dokumentirana je v sporočilu tržaške prefekture (akt št. 010852 z dne 11. aprila 1942), da sta dva neznanca 28. marca 1942 pri predoru pri zaselku Jakš, na progi Plivka—Ilirska Bistrica, napadla italijansko stražo iz sestava 44. bataljona T. M.

Zveze z Loško dolino in dalje z Glavnim poveljstvom slovenskih partizanskih čet je Ervin z malimi izjemami vzdrževal ves čas. Po tej zvezi je dobil obvestilo o prihodu Spacapanove enote na Primorskem in poslal na zvezo v Koritnico Matevža z Ostrožnega brda.

Spacapanova četa, ki se zaradi izredne zime decembra 1941 ni mogla prebiti na Primorskem, se je iz Godoviča vrnila najprej v Polhograjske Dolomite, od tam 17. januarja 1942 na Kožljek, se zadrževala nato na Mokreću, Blokah. Po 22. marcu, ko je dobila še dodatno 10 borcev, je odšla preko Javornika na Primorskem, v Koritnici jo je 28. oziroma 29. marca pričakal Matevž z Ostrožnega brda in jo povedel k Ervinovi četi k Suhorju. Po Antonu Ferjančiču je Spacapanova enota prišla 30. marca 1942. V tej enoti sta bila Milko Spacapan—Igor in Martin Greif—Rudi, ki sta bila poslana na Primorsko predvsem z nalogo, organizirati partizansko enoto na Primorskem. Spacapanova enota, v kateri so bili med drugimi tudi Ciril Keržič, Ludvik Vrečar, Peter Tomšič—Kostja, je prinesla s seboj mnogo orožja, streliva in vojaške uniforme.

(Konec prihodnjil)

JANEZ KRAMAR

AKTUALNA TEMA POPIS PREBIVALSTVA

Od 1. do 7. aprila 1961

Po osvoboditvi sta bila izvedena na ozemlju FLRJ dva popisa prebivalstva, in to leta 1948 in 1953, od katerih pa popis leta 1953 ni zajel bivše cone »B«. Zato so leta 1956 na področju okraja Koper opravili samo registracijo prebivalstva.

Namen popisa je zbrati popolne podatke o skupnem številu prebivalcev, kakor tudi o strukturi prebivalstva po spolu, starosti, stanu, narodnosti, poklicu, kvalifikaciji in drugih značilnih, s katerimi se omogoča opazovanje osnovnih značilnosti razvoja in gibanja prebivalstva. Razen tega bodo s popisom dobili tudi podatke o številu, velikosti in sestavi gospodinjstev.

Razen popisa prebivalstva pa bo v nekaterih naseljih popisano tudi vsako stanovanje, kakor tudi vsak prostor, ki se šteje za stanovanje, ali v njem iz kakršnega koli vzroka stanujejo. V okraju Koper bodo popisovali stanovanja v naslednjih naseljih: Ankarana, Divača, Hrpelje, Ilirska Bistrica, Izola, Koper, Kozina, Piran, Plivka, Portorož, Postojna, Sečovelje, Sežana in v tistih delih naselij Semedela, Salara in Skočjan, ki so vključeni v področje mesta Koper. V naseljih, kjer je izvedena ocenitev stanovanjskega lista uporabljali zapisnike o ocenitvi stanovanj in odločbe o odmeri stanarine. Zato naj prebivalstvo v navedenih krajih pripravljajo zapisnike o ocenitvi stanovanj oziroma odločbe o odmeri stanarine, tako da bo popisovalec ob popisu imel na razpolago omenjene dokumente ter mu bo s tem omogočen hitrejši popis stanovanja.

Popis prebivalstva bo zajel prebivalstvo FLRJ, to je vse osebe, ki so v času popisa na ozemlju FLRJ, ne glede na to ali so državljani FLRJ ali kake druge države. Popisujejo se tudi iste osebe, ki so med popisom začasno izven meja FLRJ (na potovanju, šolanju, zdravljenju itd.) Prav tako tudi vse osebe, ki stalno prebivajo izven meja FLRJ, med popisom pa začasno bivajo v FLRJ (turisti, osebe na delu, šolanju itd.), vendar pa podatkov o teh osebah ne bodo vključili v rezultat popisa.

Popis prebivalstva, hkrati tudi popis stanovanj, bo trajal 7 dni, in sicer od 1. do vključno 7. aprila 1961. V popisne obrazce bodo vpisovali podatke po stanju 31. marca 1961 ob 24. uri, to je ob polnoči med 31. marcem in 1. aprilom 1961. Ta trenutek se imenuje »kritični trenutek popisa«. Osnovno pravilo popisa je, da se z njim ugotavlja stanje v kritičnem trenutku popisa, kar je zelo važno zaradi rojstev in umrlinjav prebivalstva, kot n. pr.: otroka, rojenega 31. marca 1961 (pred polnočjo) je treba popisati; otroka, rojenega po polnoči, to je 1. aprila ali pozneje, pa se ne sme popisati. Osebe, ki je umrla pred polnočjo med 31. marcem in 1. aprilom, ne popisemo, osebo, ki je umrla ob polnoči ali pozneje, pa popisemo.

Pripravo, organizacijo in izvedbo popisa v FLRJ vodi Zvezni zavod za statistiko in republiški zavodi za statistiko. V okrajih in občinah vodijo popis popisne komisije, ki jih po 3. členu zakona o popisu prebivalstva imenujejo okrajni oziroma občinski ljudski odbori na skupni seji obeh zborov. Neposredni izvajalci popisa so popisovalci, ki jih za to delo usposobijo inštruktorji. V 4. členu zakona o popisu prebivalstva se navaja, da morajo državni organi, samostojni zavodi ter gospodarske in družbene organizacije dati okrajnim in občinskim ljudskim odborom za izvedbo popisa na razpolago potrebno število svojih uslužbencev in delavcev. Z 8. členom tega zakona je zajamčena tajnost vseh podatkov, ki jih zbrani pri popisu. Oseba, ki pri popisu namenoma odreče podatke, ki jih je dolžna dati, ali da neresnične ali nepravilne podatke, bo kaznovana z denarno kaznijo do 20.000 dinarjev. Isti 12. člen predvideva isto kazno tudi za popisovalce in druge osebe, ki sodelujejo pri popisu, če ne varujejo kot uradno tajnost vsega, kar zvejo pri popisu.

Naj navedemo še nekaj značilnosti pri popisu prebivalstva glede na izpolnjevanje popisnic. Osebe se popisujejo v kritičnem trenutku (to je ob polnoči med 31. marcem in 1. aprilom) kot prisotne v kraju stalnega stanovanja, kot začasno odsotne ali pa kot začasno prisotne.

Prisotne v kraju stalnega stanovanja so vse osebe, ki so bile v kritičnem trenutku doma; za take štejejo tudi osebe, ki so bile v tistem trenutku v službi (močna služba). Začasno odsotne so tiste osebe, ki so na službenem potovanju, v inozemstvu, ki služijo vojaški rok ali so na orožnih vajah, osebe, ki so v priporu, v bolnicah ter dlakci in študenti, ki zaradi šolanja stanujejo v kraju šolanja, to je izven doma. Začasno prisotne so tiste osebe, ki so bile v kritičnem trenutku izven kraja stalnega stanovanja in jih popisemo kot začasno prisotne v kraju, kjer jih za teče popis.

Vsa podjetja, obrati, delavnice, zadrage in ustanove bodo izpolnjevali v času od 25. marca za vse svoje delavce, uslužbence in vajence pomožne liste (obrazec PS-1a). Na teh obrazcih bodo razene imena in priimka napisali odgovore na vprašanja o kraju zaposlitve, ime podjetja, ustanove, delavnice, zadrage, kjer je oseba zaposlena, panogo delavnosti, poklic, kvalifikacijo in način pridobitve kvalifikacije. Ta pomožni list se obvezno izpolni za vse delavce, uslužbence in vajence, ki so v času izpolnjevanja pomožnega lista v delovnem razmerju. Podjetja, ustanove, delavnice, gradbišča, obrati in zadrage so dolžne izpolniti pomožne liste izročiti neposredno pred popisom (od 27. do 30. marca) svojim delavcem, uslužbencem in vajencem, ki jih shranijo doma do popisa in jih izročijo popisovalcem, ko pridejo popisovat.

S. T.

SLOVENSKI JADRAN

Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Rastko Braščak. Izhaja vsak petek. Izdaja CZP Primorski tisk Koper. Uredništvo in uprava v Kopru, Cankarjeva 1, telefon 170. Posamezen izvod 20 din. — Letna naročnina 800 din, za tujino 1600 dinarjev ali 3,5 am. dolarjev. — Bančni račun 600-70-1-181. Rokopisov in fotografij ne vračamo. — Tisk in klistenje tiskarna CZP Primorski tisk.

SPREJEMANJE DRUŽBENEGA PLANA V PIRANSKI OBČINI

PRIMER USTVARJANJA DEMOKRACIJE IN POGLABLJANJA DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA

Tudi v piranski občini stoji te dni v ospredju zanimanja prebivalstva sprejemanje družbenega plana za leto 1961. Toda to sprejemanje poteka letos popolnoma drugače kot v preteklosti. Dosedanja praksa sprejemanja družbenih planov je namreč pokazala, da je obravnava na zborih volivcev brez pravega efekta, če vo-

livi niso poprej seznanjeni s predlogi, kajti na zboru jih ne morejo obdržati v spominu, poleg tega pa nimajo časa za tehten premislek in tako ne morejo staviti konkretnih in res utemeljenih pripomb in predlogov. Nujno pa je, da volivci v čim večji meri prispevajo k določitvi plana, če naj bo ta resnični odraz teženj in sposobnosti ter možnosti vseh aktivnih faktorjev s področja neke komune.

proučijo in naj pri postavljanju protipredlogov upoštevajo vse — predvsem pa materialne možnosti za njihovo uresničenje.

Zbori volivcev bodo v vsej piranski občini do sredine prihodnjega tedna zaključili obravnavo predloga plana, nakar bo posebna komisija zbrala utemeljene pripombe, ki bodo dani na zborih, in na podlagi njih izdelala dokončni predlog družbenega plana za leto 1961 ter ga v začetku aprila dostavila občinskemu ljudskemu odboru v potrditev. J. L.

Na obratu Debeli rtič koprškega kmetijskega kombinata so breskovi nasadi v polnem cvetju in kažejo, da bodo dali bogat sad tudi letos, če ne bo vmes kakšnih ujum

GOSPODARSKI KOMENTAR ● Za višjo vrednost osebnih prejemkov

Postopno in brez vsakršnih pretresov pristopamo k izvajanju novih gospodarskih predpisov sprejetih na zadnjem zasedanju Zvezne ljudske skupščine in tistih, ki jih na podlagi teh izdaja Zvezni izvršni svet oziroma pristojni upravni organi. Tako lahko opazimo v gospodarstvu po prejšnji nestrpnosti znake pomirjenja in resnega pristopanja k izvajanju sprejetih ukrepov. Značilno je, da v nekaterih primerih opazimo celo zahtevo po popravni uresničitvi novih ukrepov, čeprav je sicer predvideno postopno izvajanje istih. To velja zlasti pri reorganizaciji bančnega aparata.

Kot pomemben korak na poti k pomirjeni moramo vsekakor upoštevati izid vseh temeljnih predpisov, ki urejajo naš vvoz in izvoz. Ti določajo točno posej in listo blaga, ki ga naše gospodarske organizacije lahko prosto uvažajo, določene so liste blaga za vvoz z liberalnim dovoljenjem, dalje liste blaga, ki ga lahko uvažamo z generalnim dovoljenjem in blaga, za katerega je predpisan kontingentni vvoz. Za slednje je tudi določeno, da bo prodajala devize za plačevanje takega blaga Narodna banka FLRJ, kakor so tudi določeni devizni zneski za blago, ki se letos lahko uvažuje z generalnim dovoljenjem. Posebno važno pa je, da je izšla začasna splošna carinska tarifa, s katero so bili ukinitveni prejšnji predpisi o obračunavanju razlik v cenah pri uvozu blaga po količnikih. Ekonomski pomen tega ukrepa je zelo velik, saj predstavlja korak k rentabilnejšemu poslovanju podjetij.

Računamo lahko, da bodo omejeni predpisi vplivali k izrednemu hitremu porastu industrijske proizvodnje in sploh k naglemu gospodarskemu razvoju pri nas, kar je bilo značilno že za prejšnja leta. Pri tem je treba seveda upoštevati, da bodo gospodarske organizacije je pravilno upravljale z vsemi sredstvi, ki jih imajo na razpolago in da si same ne bodo ustvarjale ovir za redno poslovanje. Zlasti bodo morale skrbeti za pravilno ravnovesje med planirano potrošnjo osnovnih in obratnih sredstev. Že sedanje analize, ko prenaša Narodna banka kratkoročne in druge kredite na komunalne banke namreč kažejo, da s strani bank ni pričakovati prevelike »pomoči« v obratnih sredstvih. Dejansko so tudi v prvih mesecih letošnjega leta naložbe v obratna sredstva iz bančnih virov nižja kot so bila v prejšnjem razdobju. Narodna banka tudi vztraja še pri lanskem restriktivnem ukrepu, po katerem se obratna sredstva iz njenih virov ne smejo dvigniti nad stanjem konec aprila.

Namen vseh ukrepov naj bi bil dvig življenjske ravni prebivalstva, ki mora biti višji kot lani, ko je znašal le 2—3%. Tako nizek porast vsekakor ni v skladu s porastom prejemkov, ki so lani porastli za 19%. Na drugi strani so se namreč dvignile tudi cene, obenem pa se je zelo dvignilo število zaposlenih, ki so vplivali na povečano realno potrošnjo. Vrednost poviška prejemkov za 19 in več odstotkov tako ni imela prave vrednosti. Letos mora tudi v tem pogledu priti do spremembe in napredka.

Zaradi vsega tega je občinski ljudski odbor no vzgledu nekaterih drugih komun iz notranjosti Jugoslavije ob sodelovanju občinskega odbora SZDL sklenil letos dostaviti volivcem gradivo, ki naj bi ga obravnavali ob sprejemanju družbenega plana. Še pred zbori volivcev na ta način, da ga je objavil v glasilu SZDL občine Piran »Piranska komun«. Tako ima vsak piranski volivec možnost priti pravočasno do osnovnih podatkov, jih proučiti in priti na zbor volivcev res pripravljen za razpravo. »Piranska komun« poziva v omejeni številki občane, naj navedene predloge skrbno

OB ROB OBČNEGA ZBORA SINDIKALNE PODRUŽNICE TOVARNE POHIŠTVA »STIL«

Demokracija na slepem tiru

Utirajmo pot demokratičnosti! To misel je imel pred seboj tudi predsednik sindikalne podružnice v podjetju »Stil« v Kopru, ko je po prebranem poročilu — obsežnem zunanje-političnem pregledu in splošnem poročilu o ekonomskem stanju podjetja — povedal,

da ima svoje poročilo, kjer navedenja nekatere važne probleme podjetja in kritično ocenjuje delo samoupravnih organov, vprašanje ekonomskih enot, organizacijo dela, nagrajevanje, pogodbe z oddelci itd. — spravljen lepo doma, ker se nekaterim predstavnikom odločujočih forumov v podjetju ni zdelo primerno za občni zbor. Pravkar pa da je prebral poročilo — mišljen je drugi del razprave o ekonomskem stanju podjetja — ki so mu ga sestavili dva ali trije tovariši. Kljub temu pa vendar želi senzacionalni občni zbor tudi z nekaterimi podrobnostmi lastnega poročila. Seveda je dobila razprava povsem nov ton in pridružil se ji je dobršen del kolektiva. Kmalu je postalo vsem jasno, da bi tako, na osnovi kolektivnih razprav, lahko doslej razvovali marsikak pereč problem in da bi tako sodelovanje kolektiva na najširši osnovi ugledilo delo tudi organom delavskega samoupravljanja in sami upravi podjetja.

Dogodek pa je na drugi strani nedvomno dobra šola za ves kolektiv in ne nazadnje za sindikalno organizacijo, da se bo še naslednje zavzemala za kar najširšo uveljavitev demokratičnosti

znotraj podjetja. Vsekakor pa bodo delavci morali korenito spreminiti svoj odnos do njihove sindikalne organizacije in izvoliti v njen upravni odbor zares najbolj napredne in najbolj razgledane člane kolektiva in upravljavce. Potem tudi ne bo prišlo več do takega primera, da je moral napisati poročilo predsednik sam, ker mu člani upravnega odbora sindikalne podružnice pri tem niso prav nič pomagali.

Boro Borovič

»SLOVENSKI JADRAN« NAJ BO DNEVNIK

Na področju piranske občine, kjer je prebivalstvo morda še bolj kot v drugih obalnih občinah pokazalo interes za to, da bi bilo čim obširneje informirano o vsem dogajanju v komuni (glej poročilo o obravnavi plana v piranski občini!), je na posvetih raznih aktivov in zborov prišlo te dni do spontane zahteve, naj bi »Slovenski Jadran« postal dnevnik, da bi tako končno tuč obalno področje Slovenije imelo svoj dnevnik, kakor j'h že imata osrednja in severovzhodna Slovenija. Prebivalstvo meni, da je na obalnem področju toliko zanimivega in tudi specifičnega gradiva, da bi tak dnevnik ne bil samo potreben oziroma nujen, temveč tudi hvaležno sprejet. Uprava »Slovenskega Jadrana« in pristojni forumi naj bi ta problem čimprej pretresli in našli možnost, da predlog uresničijo.

Jule Lenassi

Še vedno premalo pobud za odpravo mezdnih odnosov v proizvodnji

Vse kaže, da bodo do konca marca v glavnem zaključili občne zbere v sindikalnih podružnicah našega okraja. Teh podružnic je 314 in vključujejo okrog 30 tisoč članov, a od teh jih je v koprski občini skoraj ena tretjina. Doslej je bilo že približno 250 občnih zborov in analiza govoril o njihovi boljši kakovosti, kot je bila v minulih letih. Razprave so bile živahne, vendar so še vse pre malo obravnavale osnovne probleme sindikalnih podružnic ter so marsikje prezrle vlogo neposrednih proizvajalcev pri odpravi mezdnih odnosov. Ugotovljeno je tudi bilo, da se tam, kjer so že uvedli nagrajevanje po učinku več zanimanje za gospodarjenje, za odkrivanje skritih rezerv, za povečanje storilnosti in za uveljavljanje delavskega samoupravljanja. Mnogokje je močno prišlo v ospredje uvajanje nove kadrovske politike, ki zahteva, da so v vodstvih sindikalnih organizacij široko razgledani ljudje, mobilizatorji delovnih kolektivov za vključevanje v vse organe neposrednega upravljanja v podjetjih in izven njih.

Ko so govorili o tej analizi dosedanjih občnih zborov sindikalnih podružnic člani predsedstva

Okrajnega sindikalnega sveta v Kopru minuli petek, so na pobudo predsednika Franca Klobučarja sprejeli okvirni načrt proučevanja kako delovni kolektivi osvajajo smernice našega gospodarskega razvoja, kakšna je njihova sedanja stonja sposobnosti prevzemanja dolžnosti samoupravljalcev in kaj jih pri tem ovira.

Ena izmed prihodnjih sej predsedstva pa bo obravnavala probleme prosvetnih in zdravstvenih delavcev glede na njihovo prihodnje delo v sindikalnih organizacijah in glede na njihove življenjske pogoje.

Postojnski LIV v luči perspektiv

Obrtnemu kovinskemu podjetju LIV, ki so ga ustanovili 1954. leta, začrtujejo v Postojni lepe perspektive za nadaljnji razvoj.

Računajo, da se bo vrednost njegove proizvodnje v prihodnjih petih letih dvignila od letošnjih 200 milijonov dinarjev kar za trikrat, kar bo mogoče doseči ob pogojih, da bo LIV izgradil novo tovarniško halo. Ta naj bi stala po predračunu okrog 200 milijonov dinarjev, dokončali pa naj bi jo do konca 1963. leta.

LIV je sicer še vedno obrt, vendar po številu delavcev, širokem asortimanu proizvodov ter vrednosti proizvodnje postopno prerasča v industrijo. Njegov najpomembnejši izdelek je trenutno desettonska ladijska vitla, pripravljajo pa se na proizvodnjo naprav za notranji tovarniški promet v tekstilni industriji.

V tem podjetju posvečajo znatno skrb postopnemu izboljševanju življenjskih in delovnih pogojev svojih zaposlenih. Povprečni osebni dohodek delavca, izplačan po učinku dela, je porasel v primeri z letom 1959 kar za 33 odstotkov in je znašal lani 24.000 dinarjev. Podjetje je lani pridobilo 12 novih stanovanj, letos pa bo odkupilo še štiri v novem stanovanjskem bloku, ki ga gradi Komunalna banka. Poleg tega so uvedli tople dopoldanski enolončni obrok, se oskrbeli z manjšim letovališčem na Krku, njihovo skrb za vzgojo novih strokovnih kadrov pa najlepše osvetljuje dejstvo, da štipendirajo kar sedem dijakov in študentov srednjih in visokih šol.

Lanskoletni plan proizvodnje so v LIV presežili za 6 odstotkov in si pri tem poslovanje olajšali s pridobitvijo manjše hale nekdanjega »Splošnega mizarstva« na Kolodvorski cesti. (ma)

Promet »Pristanišča Koper«

V prvih dveh mesecih letošnjega leta je kolektiv »Pristanišča Koper« pretovoril 38.626 ton blaga od tega 5132 t v izvozu, 28.164 t v uvozu, 356 t v tranzitu in 4974 t v razvozu. Po vrsti blaga je bilo 485 t premoga, 7450 t nemetalov, 160 t proizvodov metalurgije, 4713 t lesa, 630 t cementa, 3362 t ostalega gradbenega materiala in 21.826 t raznega blaga. Tuje ladje so prepeljale 6071 t ali 15,7% vsega tovora, domače ladje pa 32.555 t ali 84,3% vsega tovora.

Napram prometu v istem razdobju lanskega leta izkazuje letošnji promet porast za 1,5%, vendar je treba upoštevati, da sta bila meseca februar in januar lanskega leta rekordna ter sta samo v januarju lani prispeli dve ladji vsaka z 10.000 tonami blaga. Letošnji promet izkazuje enakomernjši dotok blaga tako, da je pričakovati konec marca že skupni tovarni promet okrog 60.000 t s čimer bi bilo izpolnjeno 33% letošnjega plana pretovora.

N. N.

Seja ObLO Piran

Občinski zbor in zbor proizvajalcev ObLO Piran sta na ločenih in tudi na skupni seji sprejela te dni vrsto novih odlokov in sklepov. Med drugim je bil z odlokom ustanovljen sklad za negospodarske investicije, spremene

njen je bil odlok o dimnikarskih tarifah, ki se povečajo za ca. 20 odstotkov, obravnavano poročilo odsaka za premoženisko pravne zadeve, o družbeni imovini in sprejeta vrsta sklepov o dodeljevanju neopremičnih družbene lastnine. Zbora sta razpravljala tudi o obvestilu podjetja Pekarne in slaščičarne Piran, ki bo zvišalo cene svojim izdelkom. Kljub zvišanju cen pa so izdelki piranske pekarnice še vedno cenejši kakor kruh v drugih pekarnah obalnega področja. Spremenjen je bil sklep o krajih, ki se štejejo za vasi, v katerih ima učno in vzgojno osebe pravico do brezplačnega stanovanja in kuriva. Taka kraja sta po novem sklepu samo vasi Raven in Krkavče.

PRVI USPEHI ZUNANJE TRGOVINE

Že januarja smo izvozili za 11 milijard 467 milijonov dinarjev raznega blaga, to je za 12 odstotkov več kot januarja lani, medtem ko je uvoz narasel le za 7 odstotkov. Uvoz je bil v glavnem osredotočen na nabavo surovin, strojev in pripomočkov za nadaljnjo in večjo industrijsko proizvodnjo. V izvozu kmetijskega blaga pa je bil zabeležen največji porast, saj je bil izvožen mesnih konservah, hmelju ter suhem sadju.

Deset let delavskega samoupravljanja v Delamarisu

Slavje po dobro opravljenem delu

V soboto je delovni kolektiv največjega kombinata konzervne industrije v našem okraju DELAMARIS v Izoli slovesno proslavil desetletnico delavskega samoupravljanja. Proslavi je prisostvovalo več kot 100 sedanjih in bivših članov organov delavskega samoupravljanja izmed približno 800, kolikor se jih je zvrstilo v desetih letih pri upravljanju kombinata.

Kaj pravijo drugod ...

GLAS

OD 16 NA 1621

V Žezkarni na Jesenicah so bili prvi obratni delavski sveti izvoljeni leta 1953. Vsak obratni delavski svet je štel 9 do 25 članov. Najpomembnejši sklep centralnega delavskega sveta glede krepitve delavskega samoupravljanja je brez dvoma to, da se prenese na obratne delavske svete tudi več denarnih sredstev. Centralni delavski svet je na seji 22. prejšnjega meseca določil, da se prenesejo na obratne delavske svete tudi sredstva za investicijsko vzdrževanje. Ta sredstva se prenesejo v celoti v skupnem znesku 1.349 milijonov dinarjev. Razen tega se prenese nanje tudi 20 odstotkov amortizacije za zamenjavo v znesku 272 milijonov dinarjev. Obratni delavski sveti Žezarne Jesenice bodo torej letos razpolagali s 1.621 milijoni dinarjev sredstev v primerjavi s 16 milijoni, kolikor so jih imeli lani.

Primorske NOVICE

PORAVNALNI SVETI SO SE IZKAZALI

Poravnalni sveti ajdovske občine so dosegli zelo lepe uspehe in so v veliko pomoč sodišču, ker rešujejo mnogo vprašanj, s katerimi bi se sicer moralo ukvarjati sodišče. Nad 30 poravnalnih svetov je do sedaj rešilo nešteto takih vlog. Nekateri sveti so se sestali tudi 20-krat in rešili od 20 do 30 sporov. Ker je funkcija članov častna, je občinski ljudski odbor v Ajdovščini sklenil, da bi za vsak obravnani primer obveljala kvota 250 din, ki naj bi jo prispevali državljani, ki se poravnalnih svetov poslužujejo.

Murski vestnik

START MURSKA SOBOTA — CILJ MAKEDONIJA

26. marca bosta odšli iz Murske Sobote na zvezno akcijo »Bratstva in enotnosti« dve mladinski delovni brigadi. Obe brigadi skupaj bosta šteli 240 brigadirjev.

Med pomursko mladino je za odhod na zvezno delovno akcijo veliko zanimanje. Občinski komiteji LMS so zbrali že nad 170 prijav, pričakujejo pa, da do konca tega tedna že več ko 200 prijav. Največ je zanimanja med mladino, ki nima poklica, saj bodo v treh ali štirih mesecih na delovni akciji pridobili kvalifikacije: traktoristov, zidarjev, vodovodnih instalaterjev, elektroinstalaterjev, kuharic itd.

DOLENJSKI LIST

LED JE PREBIT

Konec prejšnjega meseca je sevniška stanovanjska skupnost odprla nov obrat — pralnico.

Stanovanjska skupnost je bila ustanovljena lani. Kmalu po ustanovitvi so naročili nekatere stroje za obrate oziroma servise. Finančna sredstva, brez katerih seveda ne bi mogli ustanoviti servisov, so tudi nekako zbrali: 60.000 dinarjev se je nabralo pri najemninah, pol milijona dinarjev so dobili posojila iz občinskega investicijskega sklada in potem so začeli.

Frizerski salon stanovanjske skupnosti so odprli z novim letom. Obrat družbene prehrane so odprli 10. februarja letos, 22. februarja so odprli še pralnico, ki bo prala v glavnem za zaposlene žene. Stanovanjska skupnost ima tudi servis za izposojanje gospodinjskih strojev, ki dobro dela v zadovoljstvo zaposlenih žena.

Največja želja sevniških žena je, da bi dobile še kemično čistilnico, likalnico, krpalnico in še druge servise.

Podjetje Delamaris je v zadnjih letih doseglo lepe uspehe. Medtem ko je leta 1952 znašala njegova proizvodnja komaj 1252 ton konzerviranih rib, je lani presegla že 8300 ton. Močno je delovni kolektiv povečal asortiman svojih izdelkov, delovno storilnost v zadnjih desetih letih pa kar za štirikrat na posameznika. To je brez dvoma posledica boljše organizacije dela, večje strokovne usposobljenosti zaposlenih in spodbudnejšega načina nagrajevanja. Slednje bo prišlo še bolj do veljave, ko bodo dokončno uvedli ekonomske enote ter obratne delavske svete. Za razvoj kombinata so v zadnjih letih porabili 930 milijonov dinarjev investicijskih sredstev in nabavili vrsto sodobnih proizvodnih strojev.

Po slavnosti pa je bil v Kulturnem domu v Izoli koncert v izvedbi orkestra RTV Ljubljana pod vodstvom Uroša Prevorška, violinista Alija Dermelija, solistov ljubljanske Opere Božene Glavakove in Sama Smerkolja in dramske igralka Alenke Svetel.

TABORNIŠKI SREČOLOV

Taborniki v Prestranku bodo pripravili v nedeljo, 26. marca, popoldne v dvorani Kulturnega doma v Prestranku »Taborniški srečolov«. Pokazali bodo tudi kratek kulturni program, ob mraku pa bodo nastopili ob tabornem ognju na športnem prostoru TVD Partizan v Prestranku. Za starejše bo pripravljeno še posebno razvedrilo.

Med prijatelji mladine in taborniki je velko zanimanje za prvi »Taborniški srečolov«. Vse, ki jim bo sreča naklonjena, čakajo lepi dobitki. Miran

TABORNIKI V PRESTRANKU

Taborniki iz Prestranka so ustanovili te dni svojo bazo Gorske straže. Svoje delo so osredotočili na predele Trojice, ki so jo preimenovali v Taborniški vrh. Izvedli so že več akcij in izletov. Posebno so se izkazali taborniki iz Koč pri gašenju gozdnega požara, za kar jim je izrekel posebno pohvalo zastavnik Sekcije za pogozdovanje krasa. Miran

O NEKI SINDIKALNI LETNI SKUPŠČINI

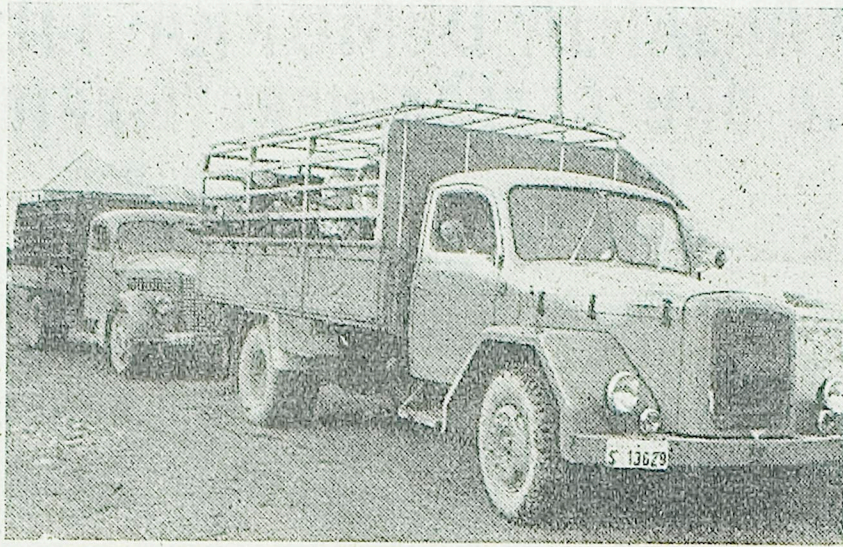
Občni zbor zaradi občnega zbora

- Sindikat gostinskih delavcev v Kopru še ni našel svojega mesta in ne vsebine svojega dela — kljub perečim problemom, ki tarejo njegovo članstvo in to panogo našega gospodarstva nasploh

Nepristranski opazovalec, ki je spremljal občni zbor preteklo soboto, se upravičeno sprašuje, ali sindikat gostinskih delavcev v Kopru sploh obstaja.

Skoro poročilo predsednika, ki pravzaprav niti ni poskušal oceniti dela sindikata, ampak se je zadovoljil mimo dveh, treh nakazanih problemov s kritično oceno, da sindikat gostinskih delavcev zaradi nedelavnosti upravne odbora »ni napravil ničesar« — to je bilo vse, kar je zraslo v enem letu na gostinski sindikalni njeni. Razprava pa sta začela in zaključila tajnik Občinskega sindikalnega sveta in zastopnik Okrajne gostinske zbornice; lepo sta opisala vrsto vprašanj: prvi je govoril načelno o nalogah in vlogi sindikata in podobno, drugi pa o problemih našega gostinstva.

Tako je bilo in niti eden izmed gostinskih delavcev, članov sindikalne podružnice, se ne more postaviti, da je načel en samcat problem, eno samo vprašanje. Človek bi lahko mirno sklepal,

Skoraj vsakdanji prizor na obratu Hrašče postojnskega kmetijskega kombinata: s kamioni odvažajo nuročnikom po vsej Sloveniji doma prirejeno plemensko živino stvarjave pasme

IZ »AVTOPREVOZA« V POSTOJNI

Zvišanje osebnih dohodkov za 26 %

V delovnem kolektivu avtoprevozniškega podjetja »Avtoprevoz« v Postojni je povprečni neto osebni dohodek delavca porasel od 23.214 dinarjev v letu 1959 na 29.265 dinarjev v letu 1960, kar predstavlja 26-odstotno povečanje. Pri tem pa v osebni dohodek še ni všteti tisti del čistega dohodka, ki ga je podjetje po obračunu namenilo za osebne prejemke delavcev.

Delovni kolektiv »Avtoprevoz« je pred dvema letoma zgradil tudi lasten stanovanjski blok. Lani pa so dali po sklepu delavskega sveta devetim delavcem posojilo v znesku 8.000.000 dinarjev za individualno izgradnjo stanovanja. Trenutno se v podjetju ukvarjajo z načrti za zgraditev še enega 8-stanovanjskega bloka. Na razpolago imajo 18 milijonov dinar-

jev, vendar še čakajo na odreditev lokacije.

Vse to kaže, da si v »Avtoprevozu« vzporedno z vestnim izvrševanjem proizvodnih nalog prizadevajo postopno dvigniti tudi življenjsko raven svojih zaposlenih, kolektiv pa je z občasnimi podporami že nešteto krat pripomogel tudi k izvršitvi večjih akcij v postojnski občini. (ma)

334 udarcev na minuto

V četrtek dopoldne je bilo v Kopru okrajno tekmovalje dvajsetih strojejskih javnih ustanov našega okraja, katerim sta se pridružila še Jože Kocjančič, kot edini moški tekmovalce, in djakinja Ekonomske srednje šole Marija Deržaj, izven konkurence.

Rezultati letošnjega tekmovalstva so pokazali lep napredek sposobnosti

DOBRODOŠEL DEŽ

Po skoraj poldrugem mesecu sončnega in suhega vremena na obalnem področju je neveljsko neurje krepko namočilo zemljo. V nekaj urah je padlo 21 milimetrov dežja, to je 21 litrov na kvadratni meter. Tako je sedaj pospešena rast graha in ranega krompirja, ki že klije.

Dolgotrajna suša je prisilila kmetovalce obalnih krajev, da so polja umetno namakali z agregati. Tako je na primer koprski kmetijski kombinat več dni namakal travniške površine na ankaranski bonifiki, da bi čimprej šla živina na pašo. Zadnje deževje pa je tudi omogočilo pospešitev priprav na spomladansko setev na tistih površinah, ki so bile že zorane in so bile brazde zaradi suše močno zbite.

ZAKASNELE MALICE

Učiteljski kolektiv v Šmarjah nad Koprom je zadnjih nekaj dni nemalo hud na obrtno podjetje »Kruh« v Kopru, ker jim dostavlja kruh za šolske malice s četrturno zamudo in morajo zaradi tega podaljšati tudi odmor. Vse do nedavna je bila dostava kruha v redu in so ga dobivali ob 10. uri dopoldne, tako da so lahko v pol ure pripravili za otroke malico pravočasno, medtem ko jim ga sedaj dostavlja najmanj četrt ure kasneje. Šolski urnik je zaradi velikega števila obrokov in pomanjkanja šolskega prostora že tako okrnjen, sedaj pa se morajo boriti še s to nepotrebno težavo.

Skrb za delovnega človeka

Te dni imajo na Postojnskem sindikalne podružnice podjetij, zavodov in družbenih ustanov svoje občne zборе. Na ustanovnem občnem zboru sindikalne podružnice delavcev PTT v Postojni so razpravljali največ o perečih problemih in hkrati sklenili, da bo vsak član kolektiva s 16 prostovoljnimi delovnimi urami

sodeloval pri gradnji osrednjih športnih naprav. Zborovalci Avtoprevozniškega podjetja so ugotovili v svojem delu viden napredek. Na svoj zbor so povabili odbornika občinskega zbora proizvajalcev, ki jim je odgovorjal na vprašanja glede smotrnosti gospodarjenja v komuni. Zlasti kritična je bila skupščina sindikalne podružnice postojnske Gozdne urave, kjer so se dotaknili problema glede razdeljevanja osebnih dohodkov. Dosedanje delovne norme so nestimulativne zlasti za delavce-nakladalce; to vrašanje je do sedaj povzročalo največ hude krvi in negotovani. Na zboru so izrazili tudi željo, naj bi bilo delo v drevnici bolj stimulirano, kakor pa je bilo doslej. Vrh tega pa so zborovalci utili tudi potrebo po tem, da bi začelo Gozdno gospodarstvo Postojna izdajati informativni bilten. (iv)

Postojnska jama v bodoče

Iz petletnega perspektivnega plana Zavoda postojnskih jam povzemamo, da si bo po predvidenih delovnih delovnega kolektiva v letu 1961 ogledalo Postojnsko jamo 250 tisoč (lani 275.655), Predjamski grad 25.000 (lani 20.000) ter Pivko in Črno jamo 2.000 domačih in tujih turistov.

Zavod bo v razdobju od 1961 do 1965 investiral skupno 317 milijonov dinarjev za gradnjo krožne jame in ureditev koncertne dvorane v Postojnski jami, nadalje za gradnjo remize z delavnicami, za razširitev parkinga, povečanje voznega parka ter za zgraditev še ene stanovanjske zgradbe za svoje osebe.

Od skupnih 318 milijonov investicij bodo predvidoma najeli 117 milijonov posojil, ostalo pa bo zavod investiral iz lastnih skladov. (ma)

POSTOJNSKI MOZAIK

Člani sindikalne podružnice elektro-trakcijske baze v Pivku, ki šteje 29 delavcev, so lani s 1830 prostovoljnimi delovnimi urami izdelali letoviško hišico s 4 ležišči in jo postavili na otoku Rabu. Lani je v njej letovalo 9 delavcev, letos pa se jih bo zvrstilo vsaj še enkrat toliko.

Krojnega tečaja v Postojni, ki ga vodi predstavnica ljubljanskega zastopstva tvrdke »Siner« se udeležuje nad 100 postojnskih žena in deklet.

Letošnje zvezne mladinske delovne akcije na Avtocesti bratstva in enotnosti se bo udeležilo okrog 100 brigadirjev iz postojnske občine. Tako so sklenili na zadnjem plenumu Ob. Komiteja LMS.

Do 20. marca je imelo 50 od skupnih 63 sindikalnih podružnic postojnske občine svoje letne občne zборе. Večina razprav na zborih je zadevala proizvodne in stanovanjske probleme, vprašanje odnosov v kolektivih ter probleme nagrajevanja po učinku.

Na občnem zboru sindikalne podružnice postojnskega »Avtoprevoza« so nagradili tri najboljše mlade delavce svobrega kolektiva in sicer Branka Deklevo, Mira Posego in Adolfa Reba. Le-ti so pokazali najboljši odnos do sotovališev, do dela, materiala itd.

Da bi razgibal klubsko življenje v Orehku, je tamkašnji obrat Živnorojsko-poljedelskega kombinata dal vaščanom na razpolago svojo dvorano v gradu, kjer imajo tudi televizor. Kasneje si bodo Orehovčani uredili klub v zadružnem domu.

Prejšnji teden je bilo na Postojnskem več manjših gozdnih požarov, ki so se na srečo končali brez kakšne večje škode. Prostovoljna četa postojnskega gasilskega društva je samo v soboto trikrat intervenirala pri gašenju. (ma)

PROTI SKUPNA BORBA TURISTIČNIH KRAJEV SEVERNEGA JADRANA KONTINENTALNI POLITIKI

organizatorjev gostovanj iz republiških središč - Skupni nastop bo omogočil večjo pestrost in boljšo kvaliteto Pet mest in pet festivalov - Tuji turisti se pritožujejo: pri vas je dolgčas

Po prvih načelnih sporazumih in dogovorih ob koncu lanskega leta so se ponovno sestali predstavniki ustanov in zavodov, ki na področju severnega Jadrana skrbijo za kulturno-zabavno življenje. Tokrat pretreka soboto v Opatiji. To so bili predstavniki »Poletnega odra« iz Opatije, »Primorskih prireditelj« iz Kopra, »Arene« iz Pulja, dalje predstavniki Doma JLA iz Ljubljane, zagrebške in ljubljanske televizije, svetov za kulturo in prosveto iz Opatije in Reke, koncertnih poslovvalnic iz Zagreba, Reke in Pulja. Zdaj so dobili ti kontakti že jasnejšo podobo in ideja o tesnejšem sodelovanju je rodila sporazum za skupen in enoten nastop v organizaciji poletnih prireditev.

Čeprav malce pozno, je bilo nujno, da pride do takega sodelovanja, ker to zmanjšuje stroške za posamezne prireditelje, obenem pa omogoča boljšo kvaliteto. Na drugi strani pa so prisiljeni razmere vse te ustanove — organizatorje kulturnega življenja v turistični sezoni — na skupni nastop proti kulturni politiki in načinu dela Jugokonzerta iz Beograda. Tej ustanovi je poverila nagrađa Komisija za kulturne stike z inozemstvom tehnično organizacijo gostovanj tujih ansamblov in solistov. V ta namen razpolaga Jugokonzert tudi s potrebnimi devizami. Vendar vodi pri tem kontinentalno politiko, ki ne upošteva specifičnih potreb turističnih krajev ob severnem Jadranu v poletni sezoni, obenem pa še moč-

Razgovori

no diferencira večja mesta in republiška središča od province. Vse to je zaostrojlo odnose na relaciji kupec-prodajalec in združilo nezadovoljne kupce v skupnem taboru in pri skupnih naporih za kulturni dvig svojega kraja in obenem za organizacijo kvalitetnega programa za domače in tuje turiste.

Na posvetovanju v Opatiji so našli skupni jezik in skupni imenovalec svojim hotenjem: ustanovili so poseben koordinacijski odbor, v katerega bodo vse prizadete ustanove — iz Opatije, Reke, Pulja, Kopra in Doma JLA ter morda še Zadra — imenovale po enega predstavnika. Odbor se bo v najkrajšem času sestel s pripravljajem koledarjem svojih prireditev in v delovnem sestanku na smernice svoje koordinirane dela. Tak pravočasen dogovor bo lahko postal interesanten tudi za televizijo, so rekli predstavniki v Opatiji, in zelo verjetno je, da bo to in ono prireditelj televizija snemala ali pa direktno prenašala.

Tu gre seveda za organizacijo prireditev v glavni turistični sezoni, medtem ko je splošno kulturno-zabavno življenje stvar vsake komune zase.

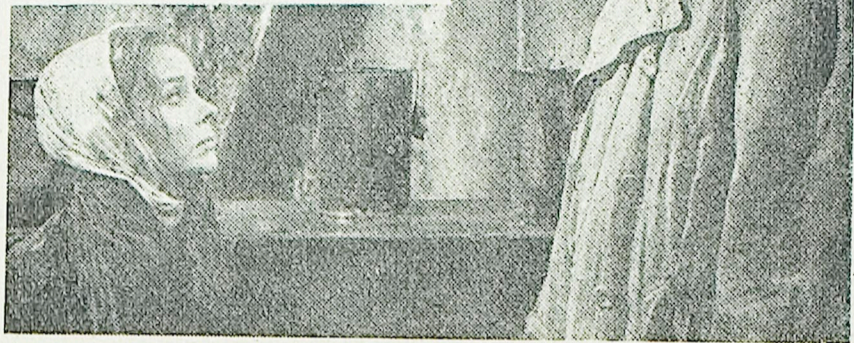
Na prihodnjem sestanku bodo podrobneje govorili tudi o nredlogu o stalnih festivalskih turnejah. Gre namreč za pet mest v bližnji Sloveniji in Hrvaški, kjer imajo v poletnem času festivalske prireditve: v Ljubljani vsako leto

se menjajoči baletni in operni festival v jugoslovanskem merilu, na Bledu — jugoslovanski jazz-festival, v Kopru — jugoslovanski folklorni festival, v Opatiji — festival zabavne glasbe in v Pulju — jugoslovanski filmski festival. Pri tesnejšem sodelovanju teh festivalskih mest bo morda lahko prišlo do gostovanj odtodno do turnej celotnih festivalov, kar bi pomenilo obogatitev vsakega mesta, obenem pa pocenitev samega festivala.

Se vrsta je vprašanj in možnosti, o katerih bodo lahko razpravljali predstavniki zavodov iz Opatije, Pulja in Kopra. Upajmo, da bomo lahko v letošnji sezoni zabeležili nov napredek — kot posledico skrbnih priprav in dobre organizacije — v času poletne sezone tudi na kulturnem področju. In da nam ne bodo tuji turisti vedno znova očitali razen nezadovoljnih gostinskih uslug tudi dolgog časa v naših turističnih krajih. Z. L.

Film

Pri Triglav-filmu v Ljubljani so končali snemanje filma PLES V DEZJU. Film je režiral Boštjan Hladnik, ki je prejel že vrsto nagrad za kratke filme doma in v tujini. To pa je njegov prvi celovečerni umetniški film. Scenarij je napisal režiser sam, in sicer po romanu Dominika Smoleta »Črni dnevi in beli dan«, ki ga je pred časom izdala založba Obzorja v Mariboru. To je sodobna psihološka

zgodba iz življenja umetnikov. Slikarja Petra igra Miha Baloh, igraško Marušo pa Duša Počkajeva, za katero že zdaj trdijo, da je pravo filmsko odkritje. V filmu igra tudi mladi Ali Raner, ki ga poznamo še kot igralca nekdanjega koprškega gledališča. Premiero pričakujejo v Ljubljani z velikim zanimanjem

Ekipa Triglav-filma je takoj ob koncu snemanja. Zdaj gre za film BALADA O TROBENTNI IN OBLAKU, za katerega je napisal scenarij naš znani književnik Ciril Kosmač po svoji istoimenski noveli. Režiser je Franco Stiglic, v glavnih vlogah pa nastopajo ljubljanski gledališniki (Lojze Polakkar, Branko Miklavc, Lojze Rozman, Milan Sikrišek, Polde Bibič in drugi). Film bo posnet v črno-beli s hibridno tehniko

Sodobni glasbeni tokovi na odru koprškega gledališča

Rolf Liebermann: Šola za žene, komična opera. Gostovanje Opere mariborskega SNG, dirigent Jakov Cipci

Zavod »Primorske prireditve«, ki ga precej trdno oklepa skromno odmerjena dotacija, je seveda tvegalo gostovanje ansambla mariborske Opere, zlasti še, ker je šlo za delo sodobnega avtorja in za izrazito moderno zasnovano Liebermannovo partituro. Taka tveganja se »Primorskim prireditvam« kajpada ne izplačajo, ker pomenijo čisto materialno izgubo kljub visoko odmerjenim cenam vstopnic (od 400 din navzdol). Ljudje v zavodu pa se po pravici zavedajo, da so »Primorske prireditve« v nekem smislu tudi vzgojna ustanova, ki s svojo programsko politiko sodeluje v široko zasnovani akciji kulturno-umetniške vzgoje svojega občinstva. Pa naj je to občinstvo v Kopru ali v Ilirski Bistrici, v Izoli ali v Prestranku ali kjerkoli že na širo-

kem terenu Slovenskega Primorja. In zato se je izvedba te moderne opere na imenitno nemogočem odru koprškega gledališča tudi splašala: ljudje so pričakovali zvenenje Rossinijevih harmonij in odmerjene pevске linije iz »Prodane neveste«, presenečile pa so jih »disonance« in nenavadni ritmi pred petimi leti napisanega opernega dela. Sprva so bila mnenja deljena, kmalu pa se je uho privadilo in izvedba je doživela za naše pojme precejšen moralni uspeh. To pa je več, kot smemo v današnjem položaju pričakovati.

Zanimivo je, da tudi operno snovanje našega časa sledi zgledom dramskih avtorjev: snov za libreto zajema iz starih in preizkušenih motivov, oplemeniti pa ga z novo, aktualno poanto (pri dramskih delih) in s principi modernega skladateljskega snovanja v opernih delih. In tako si je skladatelj Rolf Liebermann izbral Molierovo komedijo »Šola za žene«. Heinrich Strobel je napisal libreto in decembra 1955 je nova opera doživela v ameriškem Louisvillu svojo krstno predstavo.

Dirigent Jakov Cipci in režiser Ciril Debevec sta se — prva v Jugoslaviji — lotila nevhvaležnega posla in v sezoni 1958/59 postavila na oder mariborske Opere to Liebermannovo delo. Nevhvaležnost tega početja izhaja iz dejstva, da je večji del domačega opernega občinstva še vedno trdno navezan na tradicijo klasično-romantično-veristične opere in da med »staro« opero in modernimi glasbeno-scenskim tokovi ni nobenega stičnega prehoda. Na srečo pa je živost molierske fabule o starem rogonosu Arnoldu v Liebermannovem delu docela ohranjena in se torej vsaj po tej plati ni bilo bati hujskega odpora pri občinstvu. Pokazalo se je, da je bila ta domneva pravilna in številni uspehi mariborske Opere prav s tem delom, pa gostovanja v Novem Sadu in drugih mestih, to tudi v celoti dokazujejo. ...

Muzikalno izhaja Rolf Liebermann naravnost iz novorealizma Richarda Straussa, predvsem pa iz njegovega »Tilla Eulenspiegela«. Ves Liebermannov koncept je izreden: glasbo je napisal za dva ločena ansambla, in sicer za tako imenovani »glavni orkester« in za pihalni orkester, ki se je v koprski izvedbi namestil v desnem stranskem balkonu.

Prvi, t. j. »glavni orkester« je tolmač, t. j. »emotionalni dogajatelj«, drugi, t. j. pihalni orkester, pa v nekem smislu izživlja skladateljeve intelektualne glasbene marginalije. Če dodam še spretno in komplicirano menjavo ritmov, duhovito, če ne že groteskno glasbeno poveljevanje klasičnih recitativov in arj za uporabo cembalskega zvoka, in nekaj lepih duetov in kvartetov ter sijajen zaključni sektor, naj zaključim, da gre za res odlično sodobno glasbeno-scensko delo, ki ga je bilo vredno povabiti v Koper in z njim predstaviti tudi domačemu občinstvu vsaj kosček bogatega modernega glasbenega snovanja v svetu, od katerega je včasih precej kruto odstopati.

Dirigent Jakov Cipci — to pomeni: zanesljivost muzikalne izvedbe, dinamiko, obvladovanje ritma. Kljub več kot akustično neprimerni gledališki dvorani je bil orkestralni zvok še dovolj prisoten in pevci v glavnem razpoloženi. Le-te je igralsko krepko razgibala Debečeva režija. Sijajen je baritonist Miro Gregorin v vlogi starega Arnolda; lep in zanesljiv zvok ter obvladovanje odrskega prostora, da bi ga bilo veselo vsako večje gledališče. Pevsko in igralsko zanesljivost so bili baritonist Karlo Kamušič, tenorist Bogomir Lukeš in basist Franc Leskovšek. Sopranistka Mileva Pertobova; nenavadno lepa srednja lega, nezanesljive višine in izjemno obvladovanje kolorature, ki jih je Liebermann na nekaterih mestih krepko zasolil. Zadovoljila je mezzosopranistka Ada Thumova.

Gostovanje mariborske Opere je torej v celoti zadovoljivo. In: bilo je potrebno. Če že ne kot prispevek zavoda »Primorske prireditve« k napotom za splošno glasbeno izobraževanje, pa vsaj zato, da je program zavoda bogatejši in pestrejši. MIRA

NOVE knjige

Josef Čapek: O PSIČKU IN MUCI. Češki pisatelj je napisal nekaj nadvse prisrčnih zgodbic o nekaj prjadeteljih, o psičku in o mucih. Gotovo bodo po tej knjigi, ki jo je ilustriral pisatelj sam, radi posegli naši najmlajši. Knjigo je prevedel in priredil Boris Urbančič, izdala pa jo je Mladinska založba.

Anton Ramovš: ZEMLJA SKOZI MILIJONE LET. V tem delu je avtor vsakemu bralcu zanimiv in zanesljiv vodič skozi zgodovino Zemlje od tistih časov, ko je bila še plinasta in žareče tekoča. Podoba našega planeta so po svoje oblikovali dež, sneg, sonce, veter, živali, rastline, voda... V tem delu obravnava pisec predvsem svet kamnin. Knjiga na lahek način razloži marsikaj iz življenja našega planeta in bo v marsikom zbudila zanimanje in veselje do nezivega dela narave. Knjigo je izdala Mladinska založba.

Edgar Wallace: BLEDLIČNIK. Nedolgo tega je izšel v zbirki Ljudska knjiga pri Prešernovi družbi kriminalni roman Edgerja Wallaca. V tem romanu so strnjene vse tiste odlike in značilnosti tega angleškega pisatelja, s katerimi si je osvojil po vsem svetu milijone bralcev: zanimivo očrtani značaji, živahno pripovedovanje in napeto dogajanje.

Nabratko

O GLEDALIŠKIH PREDSTAVAH

Feldmanna IZ TEMNIH DNI v Hrpeljah

V nedeljo, 12. t. m., je priredila DPD Svoboda Hrpeljah. Kozina že drugo premiero v tej sezoni. Igrali so Feldmanovo dramo: »Iz temnih dni«. Igra je režijsko pripravil Polde Bole. Igralci so bili posrečeno izbrani in med seboj uravnoteženi, saj ni med njimi nihče odavno izstopal. Motila je nedinamičnost in predvsem slaba dikcija.

Nušičev DR v Trstu

Pretklo soboto je uprizoril ansambel SNG v tržaškem Avditoriju premiero komedije Branislava Nušiča »Dr.«. To je bila peta letošnja premiera, ki jo režira Adrijan Rustja, scenograf je Jože Anšar, igra pa celoten gledališki ansambel pomnožen z gosti in slušatelji Igralske šole. Nušičeve bodice in razumljivo človeške karakterne junakov, pogojene v srbski originalnosti in folklorni komičnosti, so izzvale med občinstvom smeh in priznanje avtorju in izvajalcem.

Golarjeva VDOVA ROŠLINKA na Koprskem

V nekaterih krajih na Koprskem (Ilirski Bistrici, Portorožu, Izoli) je organiziral Zavod Primorske prireditve gostovanje Mestnega gledališča iz Ljubljane z Golarjevo veseligrto »Vdova Rošlinka«. Režiser uprizoritve je Jože Tiran, glavno vlogo pa tolmači Ruša Bojčeva.

Ljudska igra dvainosemdesetletnega avtorja Cvetka Golarja je ob svojem nastanku leta 1925 navduševala napredne slovenske kulturnike, današnjemu človeku pa pomenijo zaobljeni prav malo, še manj idlično-patriarhalna vas po prvi svetovni vojni. Teško razumemo zagotovilo vodstva MG iz Ljubljane, da ima igra danes pravi tak čar, kot ga je imela pred 35 leti in da je v njej poleg smeha in »svobodne erotike« tudi veliko tehtnosti. Reča se posebno ne moremo verjeti, ker uprizoritve ni preglejavni dobre amaterske predstave. To je pač daleč od genialne priredbe »Večera v čitalnici«, ki smo ga videli v uprizoritvi istega ansambla.

LEVSTIKOVE NAGRADE 1961

Literarna žirija, ki so jo sestavljali književnika Mile Klopčič, Mitja Mejak, prof. dr. Helena Stupanova kot član založniškega sveta in Zorka Peršič kot član založbine redakcije, je soglasno predlagala za prvo nagrado Branke Jurca zbirko črtic OKOLI IN OKOLI.

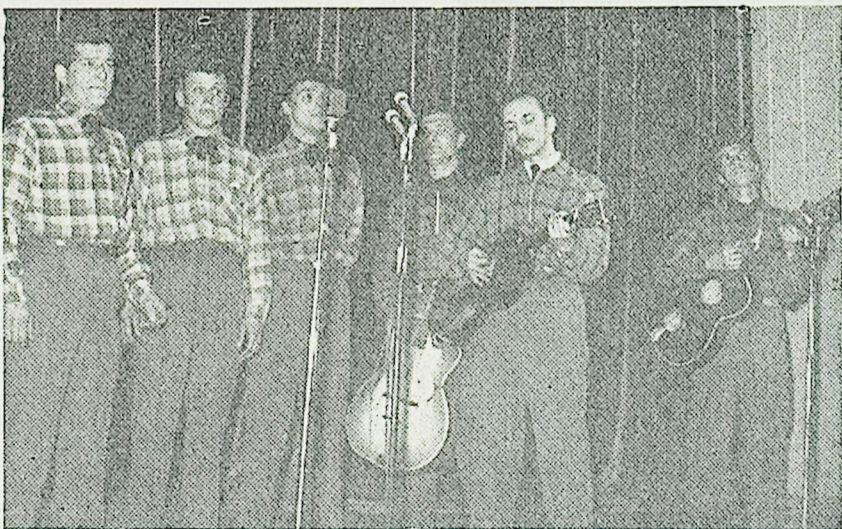
Črtice zajemajo snovi iz sodobnega otroškega sveta in pričajo o dobrem poznavanju ambianta otroškega življenja in neprisliljeno izpovedujejo etično poanto. Za drugo nagrado je žirija soglasno predlagala zbirko humoresk Janeza Kajzerja MIMO DNEVNEGA NACR-TA. Humoreske iz sodobnega dijaškega življenja nadaljujejo najboljše tradicije sicer pričle slovenske humoristične proze.

Likovna žirija za podelitev Levstikovih nagrad za izvirne ilustracije, ki so jo sestavljali prof. Ilustracija Čopičeva, akademska slikarka Drago Vidmar in France Mihelič kot član založniškega sveta in Ivan Potrč kot član založbine redakcije, je predlagala za nagrado naslednji kandi-

datinji: Marlenko Stupica za ilustracije C. Colodijevoga OSTRŽKA in Ančko Gošnik-Godec za ilustracije treh knjig: Ele Perod PTIČKE SO ODLETELE, Andjelke Martič DEČEK IN GOZD in Charlesa Perraulta VILE.

Žirija za poljudnoznanstveno književnost: dr. Svetozar Ilšič, dr. Milko KOS, dr. ing. France Avčič kot član založniškega sveta in Ciril Trček kot član založbine redakcije, je predlagala za nagraditev del dr. Franceta Križaniča KRIZEM PO MATEMATIKI IN ELEKTRONSKI ARITMETIČNI RAČUNALNIKI.

Avtor obeh knjig je in izredno poglobljen način predstavljal bralcem zahtevno področje, vendar tako, da to ni šlo na škodo matematične strogoosti. Tanek posluš za živo slovensko besedo mu je pomagal, da je težko in doslej pri nas publicistično skromno obdelano področje znal napisati poljudno in razumljivo. Posebno priznanje zasluži knjiga »Križem po matematiki«, ki ji dajeta vrednost široka kulturna razgledanost in strokovno znanje.

NAŠI AMATERSKI ANSAMBLI — V številnih krajih Primorske in po oddajah po radiju je znan trio ABC iz Bilj na Goriškem. Medtem ko nam je lani še pel v glavnem glasbeno popevke, je letos razširil svoj repertoar s pesmimi raznih narodov, pojejo pa tudi številne slovenske in druge jugoslovanske narodne pesmi

★ NOVO NA KNJIŽNI POLICI ★ NOVO NA KNJIŽNI POLICI ★ NOVO NA KNJIŽNI POLICI ★

Na odru

(Iz zbirke humoresk, ki so izšle pri založbi Lipa v Kopru pod skupnim naslovom NA OBRATU STOLETJA. Uredil

France Bevk, opremil Jože Pohlen)

Sam ne vem, kako je to prišlo. Zjutraj sem vstal še zdrav in vesel, zadovoljen in brezskrben, popoldne so me pa že naprosili fantje iz neke okoliške vasi, naj jih naučim igrati za prihodnjo družveno veselico. Ustregel sem njihovi prošnji in tako postal režiser in šepetalec, sploh pravi narodni delavec, ki se za kulisami trudi za povzdigo okoliških veselice.

O igranju nisem imel pojma. Svoj čas sem pa nastopil v neki igri, ki pa bi se bila kmalu pone-

DAMIR FEIGEL

srečila, meni in mojima soigralcema. V drugem prizoru smo imeli dva litra terana pred sabo in seveda se dejanje ni hotelo razvijati, dokler nismo izpraznili častiljivih posod. Šepetalec se je jezil v svojem zaboju, preklinjal, da ga je bilo slišati do stojšč po štirideset vinarjev, in se slednjič ježno odstranil za oder, kar nas pa ni oviralo pri nadaljevanju, samo s to razliko, da se naše igranje ni prav nič ujemalo s tiskanim besedilom igre. Proti koncu se nam je zgodila neumna pomota. Namesto nečaka je umrl stric, in ker je moral ta še nastopiti, smo ga hitro poklicali nazaj v življenje, medtem ko se nam je »umrl« nečak prav pristrčno smejal za odrom. Tudi ženin ni poljubil svoje neveste, ker ga je v tem poslu prehitel drug igralec, zaradi česar bi se bil ženin kmalu spopadel z nepoklicanim hišnim prijateljem. No, zastor je padel in igralci smo želi burno priznanje.

S takim znanjem in s to prakso sem torej nastopil svoje prvo mesto kot režiser. Potrudil sem se, učil in naučil diletantov, o katerih so potem pisali časopisi, da bi delali čast tudi meščanskim odrom, zaslovel sem pri družtvih in nabral v teku let vse polno lepih spominov.

Nekoč se je uprizarjala lepa,

NOVE knjige

Nedoglo tega sta se pojavili na našem knjižnem trgu dve knjigi, ki ju je založila primorska založba Lipa. Avtor prve knjige je primorski rojak, ki je pred nedavnimi umrl — Damir Feigel, avtorica druge knjige pa je češka pisateljica Marie Majerová.

Damir Feigel: NA OBRATU STOLETJA. HUMORESKE. V tej knjigi Damira Feigla je zbranih okoli dvajset različnih humoresk. Že bežen pregled skozi kazalo nam pove, da je bila Feiglava fantazija mnogovrstna: obdelala je ničkoliko snovi in motivov. Vsem tem zgodbam pa je skupen humor, humor, ki je pri nas tako ne- navadno redek. Feigel prikazuje nesmisle, ki so plod vsakega pretiravanja, tako v vsakdanjem življenju, kakor v umetnosti, kriminalistiki, kakor v raznovrstnih znanstvenih panogah. Vse te njegove značilnosti je moč opaziti tudi v tej knjigi, ki jo je uredil France Bevk in ji je napisal predgovor Andrej Budal. Knjigo je opremil Jože Pohlen.

Marie Majerová: ČUDEŽNA URICA. Češka pisateljica Marie Majerová velja predvsem za pisateljico »revnih ljudi« in hkrati tudi revnih otrok. V »Čudežni urici« nam pripoveduje o svetu, kakršen je bil nekdanje otroci, za katere starši zaradi samega boja za kosček kruha niso mogli skrbeti niti toliko, da bi jih ne zadela usoda pohabljenec; o otrocih, ki so bili obsojeni, da so rasli v bedi in lakoti, ki jih je že v najnežnejših letih prikovala k domaćemu delu in jim jemala veselje in izobrazbo — ta resničnost proletarskega otroštva se nam kaže in povsem razglasi v prigradah iz »Čudežne urice«. Delo je prevedel Franc Bradač, knjigo pa je opremil Jože Pohlen.

Vsevolod Ivanov: OKLOPNI VLAK. Te dni je izdala Prešernova družba noveli Vsevoloda Ivanova Oklopni vlak in Partizani. Delo na mojstrski način prikazuje borbo sibirskih partizanov v revolucijskem času proti Koločaku in tujim interventom. Ivanov je znal prikazati vzdušje revolucije na Vzhodu, njegovi liki, preprosti Sibirci so plastični in oprijemljivo opisani. Kasneje je pisatelj deli dramatičiral in na celuloidni trak so ju posneli tudi sovjetski filmski delavci. — Knjigo je prevedel Dušan Zeljeznov.

dolga, a težka igra. Oseb je bilo kakih štirinajst. Vsi igralci so se pozabili na svojo vlogo, obračal dobro naučili, in medtem ko sem jih izpodbujal in tolažil, sem se bal zanje in se tresel kakor šiba na vodi. Vzroka sem imel dovolj. Dva igralca sta sicer znala svojo vlogo, toda bila sta boječa, in čim bolj se je bližal trenutek njunega prvega nastopa, tem nervoznejša sta postajala.

K sreči je imel reči eden pri svojem nastopu samo besedici: »Tukaj smo!« Dolgo časa pred predstavo je hodil za odrom, je pozabil na svojo vlogo, obračal neokretno klobuk v roki in molčal, Izza kulis sem mu zašepetal: »Tukaj smo!« Diletant je še bolj preplašeno gledal, in ko sem mu še glasneje zašepetal: »Tukaj smo!«, da me je slišal celo blagajnik na drugi strani veselice dvorane, se je moj igralec ohrabril in rekel: »Ja!«

Ne dolgo potem je nastopil drugi igralec, za katerega sem se še bolj bal. V igri je igral vlogo poročnika. Ni še bil dobro na odru, kar zadoni na moje uho bučen smeh gledalcev. Pogledam na oder in — knjiga mi pade iz rok. Poročnik je stal sredi odra, sabljo je imel na desni strani (kar sem jaz sam zakrivil), v nervoznosti si je odtrgal desno polovico umetnih brkov, umetna brada mu je zlezla na sredo levega lica, na glavi, nekoliko po strani, pa je čepel širokokrajni slamnik. V naglici je namreč za kulisami pobral pokrivalo, ki mu je bilo najbližje. In tako karikaturno marcialnega vojaka je njegova zaročenka pozdravila z besedami: »Kako si lep! Kolikokrat je moje srce hrebenelo po tebi!«

Ni čuda, da so se pri tej tragični igri gledalci smejali tako pristrčno kakor malokdaj v svojem življenju posebno še, ko se je glavni junak zvrnil med godce pred odrom.

Od tistega časa sem postal opreznjši. Vsako bojazen, vsak strah sem radikalno ozdravil z nasvetom, naj se igralec napije malo »korajžek«. Ubogali so me, žalibog še pretemeljito. Namili so se in v igri jih je alkohol tako zmešal, da je prvemu prizoru sledil sedmi, temu drugi itd., da sta se dva prej poročila in šele potem kot tuja zaljubila drug v drugega. Take stvari se dogajajo celo v življenju in igra je zaslovela na mah kot ena najmodernejših.

Taki so spomini! Režiser ima res mnogo pripovedovati, in če se tu pa tam zgodi tudi kaka majhna pomota, jo gledalci navadno prezrejo, večje pomote pa zabavajo občinstvo. Kritika je navadno ugodna in vsi, gledalci in igralci, so zadovoljni in dobre volje.

NASI AMATERSKI ANSAMBLI — Pod okriljem tovarne cementa v Anhovem deluje kvintet po zgledu ansambla bratov Avsenikov. Fantje so večinoma geolenci tamkajšnje glasbene šole na sliki pri javni radijski oddaji v Kopru; trebento igra Ivo Kragelj, klarinetist je gimnazijški dijak Zvonko Gašperin, harmonikar in vodja kvinteta je Boris Žizmond, igra ta se kontrabasist Ivo Kralj in kitarist Dionezij Jerkovič. Kot pevki nastopata z njimi dljakinji anhovske osnovne šole Vida Konjedic in Mimica Jug

OČE in SIN

Ze naslednje jutro se je lotil dela. Ko mu je eden izmed sodelavcev dejal: »V tej stvari se bom pomenil z gospodom Françoisom Schouderjem,« je občutil neprijeten udarec. Vse dotlej je bil on, Noël, ki je dajal nasvete: »No, pogovorite se o tej zadevi z gospodom Françoisom.« Seveda se to sploh ni dogajalo, zakaj po stari navadi so se vsi akti in vsi problemi sami po sebi stekali edino v njegovi pisarni.

V teh dveh pičlih mesecih so se stvari spremenile. Noël je brž opazil, da imenujejo François »barona Schouderja mlajšega«, pri časopisu pa so se člani osebja, kar jih je bilo starih manj kot petindeset let, čisto preprosto navadili obračati se na François z nazivom »šefa«.

V uredniški sobi je na zidu visela karikatura Françoisa, ki s svojo značilno široko kretinjo ugaša vžgalico. Noël Schouder je rekel:

— To ni več znamenito.

In je ugotovil, da nekateri uredniki niso pokazali zadovoljstva ob tej njegovi misli.

Njegov položaj lastnika velike zasebne banke in regenta Francoske banke je Noël Schouderju preprečeval, da bi načeloval časopisu drugače kot komandntni principal. V resnici pa je držal v svojih rokah vse funkcije direktorja, vsak dan je prebil v redakciji po več ur in se zanimal za vse. Drugi bankirji so malec prezirljivo gledali na to njegovo no-

MAURICE DRUON

vinarsko obsedenost in so jo imeli za malec preveč opazno Ingresovo violino. Noël pa je časopis pomenil lastno stvaritev, v njem je bilo njegovo veselje, vidni in vsakodnevni izraz njegove moči, njegovo orodje, s katerim je postavljaj in odstavljaj tudi ministre.

Med njegovo odsotnostjo se je prodaja časopisa »L'Echo du Matin« povečala za šestnajst tisoč izvodov. François je uveljavil spremembe v razvrstitvi strani, v dispoziciji rubrik, v načinu, da je list približal javni tribuni.

Ponosen nase in vnaprej prepričan, da mu bo oče čestital, je François dejal:

— Hotel sem hrapaviti delen poizkus. Zares mislim, da bi z malo truda lahko dvignili naklado za več kot trideset tisoč.

— To je zmota, to je zmota! je odvrnil Noël. S starim časopisom ne delamo poskusov. Zaradi tvojih trideset tisoč novih bralcev bomo znabiti v šestih mesecih izgubili šestdeset tisoč naših starih naročnikov.

Ker pa se je vendarle zavedal, da ima François prav, je dodal:

— Pustimo, kar si napravil, ni treba menjavati linije vsak hip; toda pri tem naj ostane.

Ves tisti krasni čut za novosti, ki ga je bil prinesel iz Amerike, je že ugasnil. Nič več ni bilo govora o sistemu Taylor in zdlo se je, kot da je bil François tisti, ki je bil obiskal Novi svet, ne da bi se bil gani iz Pariza.

Prijatelji in laskači, ki so hoteli Noëla vzradostiti, so ga nenehno blagorivali za sina Françoisa.

Da, da, zelo je dober. François, penosen sem nanj, je odgovarjal. No, saj sem ga bil zlikal v lastni soli, kakor je bil moj oče mene. Od mene je prejel načela Schouderjev.

In njegov pogled se je zozil pod košatimi obrvmi, sogovornik je imel občutek, kot da stoji pred trdnjavo.

Toda silak je postajal vsak dan mračnejši, srepejši in tudi nasilnejši; to je sam opazil in si ni znal razložiti, zakaj. »Najbrž me je utrudilo potovanje,« si je mislil. Ves čas je imel vtis, da mu izkazujejo manj spoštovanja; gledal se je v zrcalih.

Spor je izbruhnil pri časopisu, in sicer zaradi povsem drugotnega vzroka: zaradi Simona Lachauma. Ker je

glavni urednik za zunanjo politiko umrl, je François porabil to priložnost in predlagal Simona.

— Najprej, kakšne politične barve pa je, ta tvoj Lachaume? je vprašal Noël, že vnaprej vznemirljivo. Drži z Rousseaujem? No, prav! In koliko je star? ... Trinideset let?

Z roko je udaril po pisalniku. Zakričal je:

— To je fant! Če pustim, da boš delal po svojem, bo ta hiša postala nursery.

— Ze, ampak koliko let je pa imel oča Bonnétag, ko si mu bil dal rubriko? je odvrnil François razdraženo.

— Oča Bonnétag, kakor praviš, je bil mojih let! To se pravi, da je takrat ...

Noël Schouder je začutil, da se giblje na slabih tleh, kajti Bonnétag je pisal v »L'Echo du Matin« že skoraj trideset let. Velikan bi se bil skoraj ujel v past.

— In dalje — Bonnétag je znal svoj posel! In dalje, tukaj sem še vedno jaz gospodar, tri sto vravog, in če rečem ne, pomeni ne!

— Ampak seveda, ti si gospodar, je mirno rekel François.

— To ni več tako povsem jasno! je vpil Noël. »Gospod François« sem, »gospod François« tja ... »gospod François« ima svoj načrt za časopis; »gospod François« ima svoj načrt za tovarno sladkorja Sonchelles; »gospod François« bi hotel rekonstruirati nepremičnino banke! »Gospod François« ima očeta in starega očeta, ki delata, ki se borita, ki se po pasje mučita že sedemdeset let, da sta ga naredila za to, kar je ...

Izgubil je oblast nad seboj. Besede so mu bruhale kot črne krpe iz ust sleparja. Prezrl je bil prisotnost glavnega urednika ali pa mu je prišla prav, da bi bolj škodoval sinu, čeprav je s tem škodoval tudi sam sebi. Iz njega je udarjal surovež tako po čustvu kot po načinu.

... in ta »gospod François« se v resnici sploh na nič ne razume, na

VOLKULJICA

(Odlomek iz povesti NE JOČI, BRONASTI STRAŽAR. Izšlo v zbirki Žepna knjiga založbe Mladinska knjiga v Ljubljani v prevodu Janka Modra in opremi Mire Rojec. Ilustracije Džumhur Zulfikar)

»S tem se ne da nič narediti.« Govori o vsem tem, ko da gre za njuno skupno zadevo, in Stojan si želi samo to, da bi se ta njegov zbrani gospodinjki pomenek zavlekel čim dlje, daleč v noč. Potlej, mogoče bi potlej, da bi kar tu ostala tudi čez noč, da bi kar tu zmeraj ostala? Vse do njenega odhoda se mu to dozdeva mogoče, stoji in goljufa, ko pa Maruška stopi proti vratom, se Stojan neljubo prebudi, potlačil bolečino in se kar ne more strezneti.

»I, kajpak, tudi to je še na svetu! Banjac in njena domača hiša in odhod. In vse to je še zmeraj močnejše od tistega, kar si je sam še malo prej želel.«

Pa vendar je slutil, da se utegne to njegovo naskrivaj zaželeno lepša dne okrepiti, se zgostiti in prerasti Banja in ves njegov svet. In takrat bo Maruška čisto naravno in mirno odločila krilo in legla z njim v posteljo.

Kot za potrdilo tega njegovega nepopustljivega upanja mu je nekega večera, ko je pospreml Maruško, kar samo od sebe ušlo z jezika:

»Kako bi bil srečen, ko bi ti ne bilo treba iti nikamor več iz te hiše.« Volkuljica se je samo zadržala, ga presumila s trpinskim pogledom in že čisto s praga planila nazaj v hišo in se mu prižela na prsi, zmrvljena v krčevitem in nepričakovanom joku.

»Sosed, dragi moj, zame ni življenja!« Slonela mu je z glavo na prsih kot spodbit, prezel snop in Stojan je ves omdrvel zadrževal sapo; ni se upal odmakniti roke z njenega oblega ramena in sam pri sebi je ječal:

»Vidiš, postaja resnica, vse tisto prihaja!« Ravno tako nepričakovano se je Maruška odgnala od njega in šinila v noč. Stojan pa je ostal ob steni, omamljen, divje srečen in močan, z njenimi hladnimi solzami na razgaljenih prsih. Šele potem, ko ga je iz kuhinje poklicala punčka, se je preumaknil z začaranega prostora, se dotaknil vlage na prsih in šepetaje spregovoril, kakor da zagovarja uroke:

»Ljubi bog, tvoja milost in lepota, ali si zdaj videl?«

»Ljubi bog, tvoja milost in lepota, ali si zdaj videl?«

(Odlomek iz romana VELIKE DRUŽINE. V prevodu Bogomila Faturja in v opremi Uroša Vagaje izdala Založba Obzorja v Mariboru)

nič in dvakrat nič! In vse z izgovorom, da je bil v vojski kot kavalerijski stotnik, strahopetec kakor je bil, s svojimi skornji, ki jih je plačal papa, z vojnimi križcem, ki ga je plačal papa, kot vse ostalo.

— Tako pa ne! Nehaj s tem! je zavpil François. Ali si znanbi plačal tudi moje rano? Nosili smo glave napred, medtem ko ste se vi vsi potikali po Bordeauxu in ...

— Molči! je zatulil velikan. Obrvi so se mu zavihale, v obeh so mu poplamevale rdečkaste iskrice. Njegov glas je prodiral skozi obiazinjena vrata in ga je bilo slišati v pisarni tajnice.

Glavni urednik, ki mu je bilo skrajno nerodno, da je moral prisostvovati takemu nastopu, je plaho posegel v besedo.

— Čujte, gospod šef, je rekel. — Ah, vi ste, Müller, zaprite usta, je vpil Noël Schouder, drugače bom pognal tudi vas! Odslej prepovedujem, da bi imel moj sin kakršno koli besedo pri časopisu; razumite me dobro: nima nobene besede! Lahko se pobere od tu. Naj se zabava s svojimi regatami ali s svojimi konjskimi pogoni, z denarjem, ki ga jaz, vi, Müller, ves naš časopis služimo zanj! Toda časopis se ni igrača in jaz še nisem slaboumež. Naj vendar počaka, da bom mrtev, potem pa naj vrže vse moje delo čez krov!

Čutil je, da mu srce toleče kot ladijski stroj. Spomnil se je svoje srčne napake in je takoj nehaj rjveti. — Saj menda ne bo treba tako dolgo čakati, je rekel z nedavno ridušenim glasom ... Pojdite! ... Odiđite! Odiđi, François, odiđi! ... Zahtevam, da greš.

Sopihal je po takem napadu divjosti, štedil z besedami, z rokami se je prijel na prsi.

— Tako ... to je sedaj lep rezultat ... je dodal.

Zleknil se je ogromen kakor je bil na kožnati kanapé, si sprostil vrat in dal poklicati Lartoisu; ta ga je pregledal, potem pa izjavil, da ima srečno močno kot mladenič in da se je samo malo prenapel.

BRANKO ČOPIČ

mo upiranje uležane, v smrt zaslanjane zemlje, ga sekal temeljito, do korenin in ko je nazadnje njiva legla v leho povlečenih brazd, se je vzravnal nad njimi, kot vroč, prepoten in srečno utrujen, usmiljen zmagovalec.

»Kakšna si, rodna moja zemljica, da te človek pritisne na srce.«

Zdrava in vestna Maruška tam z onkraj ceste se mu je v marsičem dozdevala nekaj podobnega kakor ta zapuščena in zarasla njiva. Banja nikoli ni doma, ta lepoteč se naprej in naprej potika po kakšnih nepoštenih potih. Pisarna, papirji, seje, jalo in lačno početje, ob njem se človek pobeli, roke mu obledijo in srce se odtrga od potu in zemlje — ali je za takega postavna Maruška, močnih nog in prsi, da pod njenimi koraki škripljejo tla in zvenketajo okna! Treba bi jo bilo poštno pograbiti, jo povalliti nazvanak na široko starinsko posteljo, da bi se do jutra ravnala iz vročega obroča, da bi zagorela in se razcvetela kakor košata češnja črnica, pijana od pomlad, lesketajoča se v lastni lepoti in slasti.

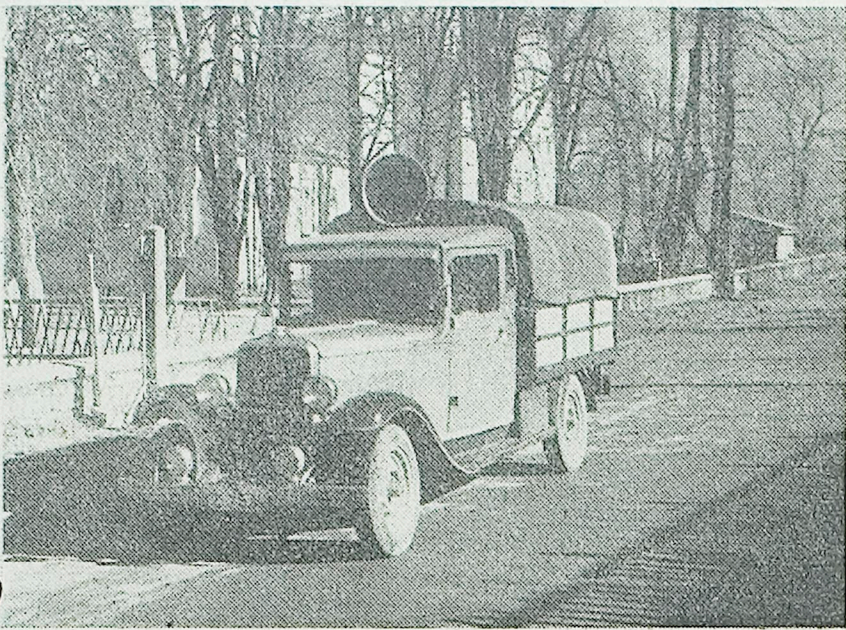
Nesrečna ženska očitno hira in se zapušča, izgublja se v jalovem pretikanju po prazni hiši, pod oči ji legajo utrujene sence — nobenega veselja ne pozna. Kaj bi s tem Banjac, zakaj bi morala konec jemati pri njem, prazna in nerodovitna kakor zapuščena zemlja?

Od začeta je on hodil k nji po svojo preobleko, zdaj pa vsako soboto na noč Maruška pride čez cesto in pazljivo prinese bel sveženj. Stojanu se zdi, kakor da je ves teden samo to delala in pripravljala in da zdaj prihaja k njemu, da mu vse razkaže. »Poglej, tole sem naredila.«

In res, pokaže mu vsako krpo, vsak ubod, vse ve in ničesar ne pozabi. Včasih razgrne kakšen kos perila in zaskrbljeno zmaje z glavo.

NOVE knjige

Pri mariborski založbi Obzorja je te dni izšla mladinska knjiga pisateljice Josipa Ribičiča MIHČEV SKRAT pri Dolenski založbi pa slikarici NEPOKORJENI BREGOVI. Tekst je napisal Milan Basković, ilustriral pa Mire Cetin.

Ze močno izrabljeni avto potujočega kina iz Hrpelja

RAZVEDRILLO NA KOLESIH

»Veste kaj, vse kar je prav!« Slovenski Jadran si je v nedavnem intervjuju z učiteljem Sonjo Placerjevo, oziroma neko Kraševko iz Lokeve, zopet privoščil potujoči kino in se obregnil ob »slabe predstave«. Ker se čutim prizadetega in odgovornega, vas prosim, da bi v »Slovenskem Jadranu« obiskovalcem predstav potujočega kina, pa tudi javnosti sploh posredovali nekaj podatkov o tem kinu, ki utegnejo imeti v kulturno-prosvetni dejavnosti teh krajev tudi zgodovinski pomen. Tako me je te dni srečal tovariš Jule Bogataj, operater, sofer, mehanik in upravnik potujočega kina, ki ga vzdržuje občinski odbor Socialistične zveze v Hrpeljah. In ko je potem razgrnil pred menoj razne statistične evidence, fotografije, diplomo in odlikovanje ter knjigo, v katero so mu vpisali krajevni in občinski ljudski odbori priznanja in potrdila o predvajanih filmih, sem postal pozoren ter spoštljivo poslušal zanimivo zgodovino potujočega kina, ki je zlasti v prvih letih po priključitvi opravljal pomembno kulturno-prosvetno mislijo v primorskih krajih.

Dasi bi o potovanjih tega kina lahko napisal knjigo, se moram zaradi ozkega časopisnega prostora omejiti le na dejstva, ki zgovorno pričajo o izredni osebnosti požrtvovalnosti in vztrajnosti človeka, ki ga niso zadrževale številne tehnične, vremenske in druge ovire, da ne bi ponesel v najzakotnejšo vas filmsko predstavo z zabavno in poučno vsebino ter tako vsaj deloma utešil željo od kulturnih centrov oddaljenih državljanov po prosvetnem izživiljanju.

Ob kapitulaciji je italijanska vojska pustila v Matavunu pri Divači pokretno kino aparaturo, katero je Janko Gombač skrnil v zadnjem prostoru, da ne bi prišla v roke Nemcem. Pozneje je bila aparaturo prepeljana v Ajdovščino k takratnemu Poverjenstvu pokrajinskega narodnega osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje. Ob ustanovitvi sezanskega okrajnega s sedežem v Hrpeljah leta 1947 je bila aparaturo odstopljena novemu okrajnemu ljudskemu odboru. Na sestanku partijske organizacije je bilo sklenjeno, da se ustanovi potujoči kino. Predvajanje filmov je bilo poverjeno Juliju Bogataju, ki je bil takrat ekonom Dijaškega doma v Hrpeljah. Aparatura je bila v neuporabnem stanju. Bogataj jo je odpeljal v Ljubljano v popravilo, hkrati pa se se dogovoril z republiškim podjetjem za razdeljevanje filmov glede rednega dobavljanja filmov. Prvo predstavo je dal potujoči kino v Hrpeljah, 30. junija 1947. Predvajal je film »Zdravstvij Moskva!«. Predstave se je udeležilo 250 ljudi. Določeno je bilo, naj potujoči kino predvaja predstave na vsem področju sezanskega okrajnega odbora do Spodnjega Krasa ter Istre, skupaj v okrog 30 vseh. Pozneje pa se je to področje razširilo še na Ilirsko Bistrico, Postojno, Idrijo, Tolmin ter Novo Gorico. Potoval pa je tudi po črnomeljškem, krškem in kranjskem okraju zlasti tedaj, ko je predvajal prvi slovenski celovečerni film »Na svojih zemljah«, ki so si ga želeli ljudje ogledati v najbolj zakonitih vaseh. Za uspešno predvajanje tega filma je bil Julij Bogataj odlikovan od Prezidija Zvezne skupščine z medaljo dela, Zvezna trgovska zbornica pa je potujočemu kinu podelila priznanje za predvajanje filmov posebno diplomu ob priliki III. festivala jugoslovskega filma v Pulji. Razrešen službe ekonomista v Dijaškem domu v Hrpeljah se je Julij Bogataj, ki je spreten fotograf-amer, posvetil izključno kinoposredstvu in opravil v tej stroki v Ljubljani poseben tečaj. Ko je republiško podjetje za razdeljevanje filmov na pobudo Komisije za kinematografijo pri LRS ustanovilo potujoče kinematografe v lastni režiji, je postal Bogataj uslužbenec tega podjetja za bivši okraj Sežana. Do leta 1948 je moral prevažati kinoaparaturu iz kraja v kraj s primitivnimi prevoznimi sredstvi, včasih celo z ročnimi vozčki. Leta 1948 pa mu je podjetje kupilo od Milivoja Sirca v Dutovljah poltovorni avtomobil, čigar življenjska doba je bila predvidena kvečjemu na 6 mesecev. Od teh 6 mesecev je minilo 12 let. Na tisoče kilometrov je prevozil, šestkrat je vozilo odpovaldo, a Jule ga je vedno in vedno popravil in za silo usposobil. Tvegal je s tem vozilom celo vožnjo na slovensko-hrvatski kulturni festival, ki je bil leta 1948 v Brezicah, kjer je predvajal filma »Lenin v oktobru« in »Maksim Gorki«. Ker potujoči kino vse do danes ni prišel do ustrežnejšega vozila, je

moral omejiti svoj delokrog le na hrpeljsko občino. Letno je predvajal okoli 250 predstav, ki si jih je ogledalo vsako leto okrog 26.000 gledalcev. Samo v Lokvi, kjer se sedaj pritožujejo nad »slabimi filmi«, je bilo lani 51 predstav pred 4.899 gledalci.

Kino podjetja so pri nas razdeljena v 12 kategorij. Naš potujoči kino je uvrščen v 9. kategorijo. Zato ne more konkurirati kino podjetjem višjih kategorij. Novejši in izbrani filmi zahtevajo drago najemnino, ki je potujoči kino ne more vedno prenesti. Razen tega so taki filmi navadno težko dobavljivi, ker jih vrtilo v boljše opremljenih kinematografih. Tu prihaja do izraza pač trgovski interes podjetja za razdeljevanje filmov. Kljub temu je potujoči kino uspel v preteklih 14 letih svojega delovanja predvajati vrsto kvalitetnih domačih in tujih filmov, kar so v Lokvi menda prezrli. V zadnjem času predvaja kino tudi cinemascopske filme, za kar gre zahvala v prvi vrsti TOS iz Ljubljane, ki je na pobudo kolektiva hrpeljskega obrata tega podjetja poklonila kinu optično lečo, vredno 180.000 dinarjev. Drugo, manjšo lečo pa je potujoči kino nabavil sam za 36.000 dinarjev, prav tako filmsko platno za 15.000 dinarjev. Cinemascopske filmske predstave so zlasti za oddaljene brkinske vasi razveseljiva novost. Občinski odbor Socialistične zveze, kakor tudi sam ljudski odbor si sicer prizadevata, da bi nabavila vsaj za center občine novo, stabilno filmsko aparaturo, kljub temu pa bo potujoči kino ostal za vsaka področja še vedno zelen obiskovalec in nositelj na filmskem platnu dokumentirane kulture in prosvete. In da bi se potujoči kino ko tak mogel tudi v bodoče uspešno uveljavljati, bi bilo prav, da bi okrajni prosvetni forumi s pomočjo zainteresiranih občin omogočili potujočemu kinu nabavo primernega prevoznega sredstva.

Naj bi ta opis delovanja in problematike našega potujočega kina nalezl na razumevanje in prizanesljivost ocenjevanje njegovih filmskih predstav. J. A.

DA NE BO RAZOČARANJA!

Medtem ko se število počitniških domov leto za leto večja, se zmogljivost hotelov ob našem morju ne razvija tako naglo kakor dotok individualnih domačin in pa tudi turistov. Za to kategorijo letoviščarjev so zato pomembne tudi zasebne turistične sobe. V interesu turizma je, da jih pridobimo čimveč. V lanskim sezoni se je njihovo število močno povečalo zlasti v Piranu, Portorožu ter v Izoli. Na najslabšem smo v Kopru. Tega so krive v prvi vrsti posebne koprške stanovanjske razmere, na drugi strani pa je bilo mogoče ugotoviti, da ni neznatno število takih stanovančev, ki si priskrbijo najemnike pod roko, ne da bi sobe prijavili in se podvrgli kontroli.

O tem obstajajo posebni zakonski predpisi, ki določajo, da je treba uporabo zasebnih sob v turistične namene prijaviti, nakar jih ogleda, omeni in kategorizira posebna komisija predstavnikov turističnih društev, sanitarne inspekcije in občine. Goste prikrbe prijavljenec tisti, ki opravljajo recepcijsko službo, kar so lahko turistična društva ali potovalni uradi. Ceno sobe, odnosno ležišča določijo kategorizacija. Mimo tega ji je treba pristeti še turistično takso, ki bo znašala letos po državnih uredbi lahko tudi do 200 din na dan, a je n. pr. v Kopru določena le na 120 din, in še davek. Vsako drugačno, neprijavljeno oddajanje sob je po zakonu strogo kaznivo, in še zlasti tudi zato, ker je zopet uvedena prijavna obveznost bivanja tujih oseb v kraju.

Turistična društva in oblastveni organi so ugotovili, da se je v naših mestih in še posebej v Kopru ukvarjalo več oseb s tako kaznivo dejavnostjo. Poleg tega so nekateri izvajali določbe tudi tedaj, ko so imeli sobe prijavljene in kategorizirane. Dogajalo se je, da je recepcijska služba poslala turista, a je bila soba že pod roko oddana po drugi poti, ali pa so nato gosta stisnili v nekategoriziran prostor, katerega je moral plačati kot kategoriziranega, čeprav ni ustrezal niti najprimitivnejšim zahtevam predpisov.

Zaradi tega je letos pokrenjena akcija s strani naših turističnih društev, občin in notranje uprave, po kateri bodo izvajali najstrožjo kontrolo nad oddajanjem sob turistom, prijavljanjem in plačevanjem turistične takse ter davka. Kršilci bodo prijavljeni in kaznovani po zakonu. Tega naj se vsi, ki se žele ukvarjati z oddajanjem sob turistom zavedajo, da ne bo pozneje izgovarjanja. Od datave bodo oproščeni samo najozži sorodniki, ki bodo sorodstvo lahko dokazali z veljavnimi dokumenti. Podrobnosti bodo pojasnjene tudi še na sestankih. R.

Novo revije

PROTEUS, št. 6
ČLANKI: MARIO PLENIČAR: Geotrdovinski — pomembne okamenine. ANTON RAMOVŠ: Apnenice v okolici Ljubljane. VALERIJA OSTERC: Azbest — vlaknati mineral.

ODMEVI: F. DOMINKO: Popolni sončni mrk dne 15. II. 1951, R. PAVLOVEC: Posvetovanje o konsolidaciji tal na krasu.
DROBNE VESTI: R. PAVLOVEC: Kdaj je začel nastajati kras? — V globini 36 m odkrito barje pri Spodnji Zadobrovi. A. RAMOVŠ: Mokraj vola peč in Suha vola peč v Klokočevniku pri Ločah. V. RAVNIK: Cvetna monstra. — Trodelna orehova lupina. A. NERIMA: Taljenje in varjenje z elektronskimi žarki. L. CERMELJ: Jedrske električne centrale.

PARTIZANSKA TEHNIKA »JAVORNIK« V GORNJI BRANICI

Partizanske tehnike so med narodnoosvobodilno borbo bile sestavni del borbe same — ali točneje: bile so nepogrešljiv del te borbe in prav tako močno orožje v borbi proti okupatorju, kot puške in bombe v rokah partizanov. In prav zaradi te velike važnosti je KP preko svojih članov in aktivistov na terenu — in v vojski — osnovala že takoj v začetku borbe leta 1941 nekatere partizanske tehnike. Ena izmed takih tehnik — z imenom »Javornik« — je v začetku januarja 1942 začela delovati v Gornji Branici v zaselku Koboli v Kantetovi hiši št. 5. Tehniko »Javornik« so s pomočjo aktivistov OF organizirali partizani, vodil pa jo je tovariš Jože Lemut-Saša iz Cola nad Ajdovščino. Tehnika je imela pisalni stroj in navaden ciklostil, s katerim je osebje razmnoževalo partizansko literaturo. Pri razmnoževanju partizanskega tiska — (»Ljudska pravica«, »Slovenski poročevalec«, »Kmečki glas«, »Mladina«, »Mlada pest«, »Mladopuntar«, »Vojaški vestnik«, »Slovenka«, razni letaki) pri tiskanju pesmarice, radijskih poročil in okrožnic sta pomagala brata Evgen in Milan Kante, njun svak Viktor Umkar, Gizela Kantetova pa je skrbela za dobavo papirja in drugega potrebnega materiala — večinoma iz Trsta. Mati Kantetova — Antonija Kante — pa je skrbela za hrano za ves kolektiv tehnike in je tako kljub starosti doprinesla pomemben delež v borbi proti okupatorju.

Tehnika »Javornik« je delovala v sobi zraven kuhinje od januarja do decembra 1942. V tem času je doživela enega izmed tistih dogodkov, ki ga Kantetovi in ostali preživeli aktivisti ne bodo nikoli pozabili. Bilo je po smrti partizana Lobjeta iz Sturija, ki so ga karabinerji ranili v Tjeverčah (Planina—Veliko polje). Lobje se je boril do zadnjega naboja, nakar so karabinerji hudo ranjenega aretirali in odpeljali v Gorico, kjer je v zaporu podlegel ranam. Pravilo, da je v agoniji nerazložno zamrznal neko ime, ki naj bi pomenilo Kante. Karabinerji so potem obkolili Kantetovo hišo in vse preiskali. V sobi zraven kuhinje, kjer je bila tehnika, so prav takrat imeli zaklanega prašiča. Tovarišica Gizela je v naglici zaslišno zamaskirala kupa papirja, tovariš Saša pa se je skozi okno umaknil na stranišče in tam čakal z napedo pištolo. Eden izmed karabinerjev, ki so bili zunaj na straži, se je odpravil proti stranišču. Ko je to videl devetletni sin Zmago, je hitro začel slatihi hlače in odhitel v stranišče pred karabinerjem. Karabiner ni več silil tja. Ker je bil izid preskave negativen, so karabinerji kmalu odšli. Takrat sta iz stranišča prišla Saša in mali Zmago. Saša je pionirsko v spomin podaril majhno pištolo s pripombo:

»To imej za spomin name, ker si mi rešil življenje.«

Proti koncu 1942 se je tehnika premestila v Fabjanovo hišo, v februarju 1944 pa od tu v Gabrje v hišo blizu cerkve. Istega leta se je tehnika še trikrat selila, in sicer v marcu iz Gabrja na Goče, v maju pod Stjak v neko barako, v juliju pa na Erzelj v neko hišo na Tabru. Tam je ostala do konca februarja 1945.

Čeprav se je tehnika »Javornik« — kasneje »G-36« — v nekaj mesecih morala osemkrat preseliti, ni zaradi sovražnika imela prevelikih težav. Delovala je na terenu med Vipavsko dolino in Krasom, ki ga sovražnik ni prepogosto kontroliral. Dobrih deset mesecev je lahko delovala pod šotori.

V oktobru 1944 pa je osebje tehnike doživelo razburljiv dan. Za nekaj časa prej je sovražnik okrepil svoje postojanke in je iz teh pogostejše šaril po terenu. Tako je morala tudi »G-36« v bunker. In v zasilno zgrajenem bunkerju je tehnika doživela obisk fašistov. Le nekaj metrov od tehnike je dobro uro regljal »sarec«, fašisti pa so hodili po strehi bunkerja... Kako so se počutili tovariši v njem, ko so slišali govoriti fašiste nad glavami, si lahko samo predstavljamo... Vendar se je vse srečno končalo. Fašisti so odšli, ne da bi kaj opravili.

V tehniki je delo teklo brez prenehanja dan in noč. Ciklostil ni nikoli počival. Roka razmnoževalca je neprestano drsela z valjčkom po mrežici iz padalske svile. V enem letu je tehnika natisnila 50 raznih listov,

40 brošur, 100 številčk Radio-vestnika — tega so izdajali samoiniciativno, čeprav z velikimi težavami — razen tega pa še veliko število letakov, okrožnic in gesel, za kar je porabila nad 900.000 listov papirja. Naj navedemo še nekaj podrobnosti iz ohranjenega arhiva.

Dne 4. novembra 1944 je tehnika prejela dopis od OIP pri Okrožnem NOO (OF) za Srednjo Primorsko s prošnjo, naj takoj razmnoži v 2.000 izvodih Titovo in Subašičevo deklaracijo, ker jo bodo na terenu nujno potrebovali za pojasnjevanje. V dopisu navajajo, da bo kurirka počakala kar na Erzelj, kamor naj tehnika pošlje izdelani deklaraciji.

Okrajni komite KPS za Trst je dne 24. januarja 1944 poslal kar ročno pisano prošnjo za takojšnjo izdelavo 1000 letakov v ruščini za vojne ujetnike, ki so takrat bili na Tržaškem okrožju. Prošnjo je napisal in podpisal Boro Klavivar (Segulin Janoš iz Povžan pri Materiji), ki so ga kasneje nacifašisti uničili v tržaških zaporih, da je za njim izginila vsaka sled.

Tovariš Makso Pirnik je 30. novembra 1944 poslal v imenu »Delovnega odbora za proslavo 100-letnice Gregorčičevega rojstva« prošnjo, nastovljeno na vodjo tehnike Dušana (Dusan Cehovin, sedaj v službi v Beogradu), naj mu čimprej pošlje vse glasbeni arhiv. V dopisu štiri dni prej pa piše, da mu bo arhiv rabil za sestavo dveh pesmaric.

V kroniki vasi Stjak piše: »Prvo partizansko literaturo v letu 1941 sta prinašala v Stjak tovariša Viktor Umkar iz Gornje Branice in partizan Benjamin Cehovin. Viktor je literaturo oddajal svojemu sorodniku Jožetu Seražinu, Benjamin pa je literaturo donasal Danici Rener na Selo pri Stjaku in Alojzu Mohorčiču na Gradisce. V letu 1942 je začela delovati partizanska tehnika v Gornji Branici. Iz te tehnike je literaturo

prodirla v vse vasi Stjaškega področja in tudi v druge kraje Krasa in Vipave.

Posebna zanimivost med drugimi ohranjenimi dokumenti tehnike je »privatni« dopis ali tovariška prošnja, ki jo je skupno z drugimi poslal tovariš Očka iz Pokrajinske tehnike KPS. Le-ta se glasi dobesedno:

»Tovariši! Ni lepo, toda sila kola lomi, da se obračam do vas, ako imate na razpolago kakšno cigareto odveč, da mi jo priložite v kuverto. Nimam nič za kaditi. Torej lepo prosim, ako je kaj odveč. Pa brez zamere. Tovariške pozdrave.«

Naj za konec povemo, da so v tehniki »Javornik G-36« v septembru in oktobru 1944 razmnožili in natisnili 26.930 raznih listov, brošur, letakov, okrožnic, potrdil, obrazcev itd. Ta številka dokazuje, kakšen je bil pomen partizanskih tehnik in koliko so doprinele za zmago nad okupatorjem. Ob dvajsetletnici vstaje pa naj bo ta kratek zapis priznanje za delo vsem preživelim tovarišem iz te tehnike, tistim, ki so padli pri izpolnjevanju te pomembne naloge pa naj bodo te vrstice v spomin.

P. A. Ogarev

KOLESA ZA 15 Odstotkov CENEJŠA

Jugoslovanska proizvodnja koles je že tako narasla, da bo spričo predvidene letošnje proizvodnje 250.000 koles možno znižati njihovo prodajno ceno za 15 odstotkov.

OPEKE BO VEČ

Lani so naše opekarne izdelale približno 200 milijonov opek več kot leta 1959. Letos pa bo proizvodnja opek zaradi končanih obnovitvenih del v opekarneh že tolikšna, da ne bo več zastoja v gradbeništvu.

Taborniško doživetje

Zbudilo me je sonce, ki mi je svetilo v obraz. Pretegnila sem se in se začela ogledovati po sobi. Za nekaj dni sem bila na počitnicah v Radovljici, pri svoji teti. Nenadoma sem se nečesa domislila. Katerega pa smo danes? 13. avgusta. Sobota. Seveda, danes pridejo naši taborniki na V. zlet v Lesce. Kako, da se tega že prej nisem domislila? Skočila sem iz postelje in se v hipu oblekla. Šla sem v sosednjo sobo in zbudila bratrance. »Jani, vstani, danes pridejo.« sem ga nestrpno tresla. Takoj je bil na nogah. Šla sva v kopalnico, se umila, nato pa — že dolgo ne tako zgodaj — sva se prikazala v kuhinji. Teta naju je debelo pogledala, toda rekla ni ničesar. Bila sva pridna kakor vedno takrat, kadar sva si od pridnosti kaj obetala. V mesto sva šla po kruh in mleko in ročno napravila vse, kar so nama ukazali. Mama, ki je bila tudi z menoj, ni rekla ničesar, toda oba sva vedela, da vsi vedo, kaj sva nameravala.

Po kosilu sva sedla vsak na svoje kolo in odhitela na postajo v Lesce. Bila sva še zelo zgodnja. Kadar sem pogledala na uro, se mi je zdelo, da se kazalec sploh ne premika. Bila sva tako nestrpna, da naju ni strpelo na miru. Naposled je pripeljal vlak. Izza ovinka se je prikazala lokomotiva, za njo pa so se v dimu zvrstili vagoni. Takoj sem jih ugledala. Bili so v prvem vagonu, vsi žareči, smejoči in zagoreli. Pozdravili smo se tako veselo in prisrčno, kot bi se ne videli nekaj mesecev, ne pa samo nekaj dni. Nemara smo se smejali tudi zato, ker nas je sama radost in presernost.

Na tabornem prostoru je bilo že živahno, toda komaj smo prišli, se je že ulil dež. To nam ni škalo dobro volje. Zatekli smo se v šotor, saj smo si imeli povedati toliko novega. Ko je dež malce ponehal, smo hitro postavili tudi druge šotore. Dobili smo drogeve za vhod in novo naseleje »Triglava« je bilo skoraj gotovo. Okrog starih je spet kazalo, da se

bo ulil dež, zato sva z bratrancem malo poskušala kolesa in se odpravila domov. Doma bi se skoraj sprla, ves čas sva si segala drug drugemu v besedo, vsakdo je hotel povedati čim več. Toda vreme si naju je pošteno privoščilo. Komaj sva pospravila kolesa, se je že prismetljalo sonce in razgnalo megle. Nisva vzdržala. Še enkrat sva skočila na kolesi in zdrijala proti Sobčevemu bajerju.

Tabor je bil že lepo urejen, šotori so stali v vrsti in čakali na svoje stanovančev, ki so imeli pravkar sestane in so volili vodstvo naselja. Kako hitro sta minili dve uri, ki sva jih prebila med njimi! Nista se vle-

kli kakor tiste minute na postaji. S težkim srcem sva se morala posloviti. Objubljiva sva jim, da jih naslednjega dne spet obiščeva. Z vrha hriba sva se ozrla na platneno vas, ki je že tonila v večernem somrak. Slišal se je smeh iz mladih grl. Domov sva prišla že v trdi temi. Dolgo nisem mogla zaspati. V mislih sem bila neprestano z njimi, pod šotorom, kjer diši po reši in sveži travi, kjer je prav od blizu slišati črička... Na veliko žalost pa sem morala naslednji dan nazaj v Divačo in sem spremljala tekmovalce samo v mislih, bila sem vedno z njimi in se veselila njihovih uspehov. VIDA

Mladi taborniki na izletu v Divači

ARTUALNA TEMA

Res, to ni stvar samo izolske komune

Okrog otroškega doma v Izoli - Morda sta potrebna podobna domova še v Kopru in Sežani

Številni organi in skupna problematika: skrb za moralno in socialno ogroženo mladino, izpostavljenost potepuštvu in prestopništvu. In vendar so nastopi teh organov — bodisi upravnih, oblastnih, družbenih ali šolskih — navadno neenotni in sodelovanje premajhno, da bi rodilo zaželene ali zadovoljive rezultate.

V neki razpravi sem slišala, kako so rekli: iz leta v leto naraščajo pri nas pobegi mladine z doma, iz internatov in iz Vzgojnega doma v Planini; vendar je teh pobegov še vedno manj kot v drugih republikah... Ta zadnji dostavek me ni potolažil: zakaj bi se tolažili z usodo tistih, ki se borijo še z večjimi težavami, zgleđujemo se raje pri tistih, kjer je boljše. Podatki so zanimivi in značilni za naše kraje, ker je blizu državna meja: v letu 1959 so pristojni organi obravnavali 250 primerov mladoletnikov, ki so pobegnili — 175 jih je ušlo z doma, 75 iz vzgojnih zavodov. Od tega jih je bilo najmanj iz našega okraja, kar 120 pa iz drugih republik, največ iz Hrvaškega Primorja. Prišli so z izgovorom, da iščejo zaposlitev ali da želijo le obiskati sorodnike. Le redki so primeri, da se ti ubežniki pošteno preživljajo, največkrat spijo zunaj na prostem in krađejo hrano.

Težave nastanejo, ko uslužbenec LM ustavi takega otroka ali mladoletnika v poznih nočnih urah. Ob pomanjkanju primernih prostorov je uslužbenec pogosto prisiljen, da vzame takega ubežnika na svoj dom in da ga nasiti, ker mu vest ne dovoljuje, da bi ga pustil na postaji LM, kjer bi prišel v dotik z odraslimi storilci kaznivih dejanj. Pogosto pa traja tudi več dni, preden ugotove, kam otrok sodi in v takih primerih se poslužujejo edine ustanove v našem okraju — Otroškega doma v Izoli, kjer je ubežniku zagotovljena oskrba in vzgoja. Ker je takih primerov največ v Kopru in v Sežani, bi bile podobne

ustanove potrebne tudi v teh dveh mestih.

Toda zaenkrat imamo Otroški dom samo v Izoli. In še se šušlja: dom je preveliko breme za izolsko občino, tudi služi širšemu nameru, oskrbovalnica je visoka, škoda bi bilo, če bi ga izgubili...

Obiskala sem skrito hišo blizu izolske bolnišnice.

— Koliko dotacije dobivate od občine? — sem vprašala upravnico Viktorijo Knez.

Bila je začudena: — Nič, smo v pravem pomenu besede samostojni zavod.

— Kdo so vaši gojenci?

— Otroci socialno in moralno ogroženih družin, sirote brez staršev, zanemarjeni otroci. Teh je trenutno 35 (Koper 19, Izola 1, Piran 4, Ilirska Bistrica 4, Postojna 6 in Buje 1). Vsaka občina plačuje za svoje. Različno pa je število prehodnih, takih, ki imajo odsotne ali bolne starše in nikogar, ki bi zanje skrbel, ubežnikov čez meje, ki jih pripeljejo iz Kopra. Taki ostanejo 10 do 15 dni. Mesečno oskrbnino smo zvišali od 10 na 15 tisoč mesečno.

PREBERITE TUDI TO — KORISTILO VAM BO

Tehnični kuharski nasveti

PRI KATERIH TEMPERATURAH PEČEMO

Razlikujemo: **MOČNO ALI HUDO VROČINO** od 200 do 225 stopinj Celzija. To vročino uporabljamo za pečenje masleno listnatega testa, krhkega testa, nekaterega drobnega peciva, ki mora hitro zarumeneti, kuhanege testa in še drugih test, ki vsebujejo več maščobe. Brez termometra vemo, da imamo to temperaturo tedaj, če nam bel papir najprej porumeni, nato pa hitro porjavi.

SREDNJO VROČINO imenujemo vročino med 180 do 200 stopinjami Celzija. Papir počasi porumeni. Uporabljamo jo za pečenje biskvitnega testa, umešanega in kvašenega testa, in to predvsem tedaj, kadar pečemo testo v debelejši plasti. Tako se enakomerneje zapeče.

SLABA VROČINA je med 150 do 180 stopinjami Celzija. Papir ostane dalj časa bel. Uporabljamo jo za pecivo, ki mora ostati svetle barve.

ZELO SLABA VROČINA pa je med 100 do 150 stopinj Celzija. Primerna je za beljakove mase, kjer se testo bolj suši kot peče.

V KATEREM ČASU SE ŽIVILA SKUHAJO

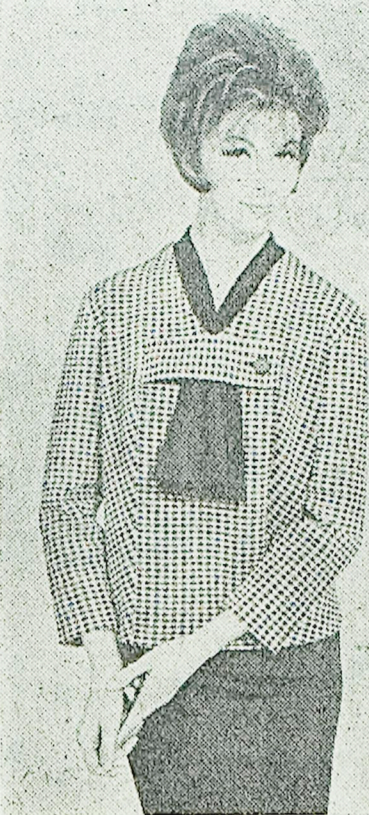
Čas kuhanja štejemo od tedaj, ko začne jed vreti, se peči ali cvrti. Za manj izkušene kuharice bodo naslednji podatki dobrodošli, da si bodo vedele pravilno razdeliti čas in delo.

KUHANJE: krompir 20 do 25 minut,

— To ni niti tako malo. Toda s tem shajate?

— Za silo gre. Upravni odbor je sicer zahteval, naj bi zvišali na 20 in celo 25 tisoč dinarjev, pa sem napravila svojo kalkulacijo in ugotovila, da bo šlo tudi s 15 tisočaki. Zavedala sem se, da bi prevelika podražitev pomenila ukinitve doma, ker občine ne bi toliko plačevale. Toda tega, prosim, ne zapišite, že tako imam dovolj težav.

Po dolgem premisleku sem se vendarle odločila, da bom zapisala: le zakaj bi zaslužil grajo požrtvovalen in vesten upravnik, ki je pretehtal vse možnosti in našel najboljše in najcenejše rešitve, da lahko ohrani dom, kjer najde dnevno zavetišče tudi več kot 40 otrok. Menda zasluži prej pohvalo.

Temno krilo in pepita bluza z imitacijo moške kravate. Tudi pentlje so letos priljubljene

KRVODAJALCI

13. III. 1961 so na Postaji za transfuzijo krvi dali kri za ponesrečence in bolnike:

MALA OPREMA: Albin Cotič, Edvard Zorž;

KROJ, IZOLA: Franc Bertonec, Edo Brodatič;

OBLO IZOLA: Miro Furlan, Emil Grbac, Rozl Jurkovič, Zmaga Pečenko, Stana Vatovec;

PEKARNA, IZOLA: Franc Biščak, Ivan Kunst, Rafaela Pirih;

TAVERNA, IZOLA: Franc Movrič;

OBNOVA, IZOLA: Slava Zorjan, Bernarda Martinčič.

16. III. 1961 so na Postaji za transfuzijo krvi v Izoli dali kri za ponesrečence in bolnike:

DELAMARIS: Jože Ambrožič, Ivanka Dodič, Ema Fantinič, Franc Grbec, Lucijan Nemec, Marija Rondić, Dora Škof, Marijan Olenik, Stefanija Pucer, Edvina Starc, Renata Tuljak.

KMETIJSKA ZADRUGA, IZOLA: Ana Bergam, Katica Jagodič, Franko Lovrečič;

OBLO HRPELJE: Jože Dovjak, Slavko Zupančič;

PEKARNA, IZOLA: Rajko Čizet, Milan Rutar, Ivan Strus;

PLETILJSTVO, IZOLA: Ida Dežljot, Bogomila Sulič.

OBVESTILO

UPRAVE BOLNIŠNICE V VALDOLTRI

V specialistični ortopedski ambulanti v Valdoltri je zaradi povečanja števila bolnikov uveden četrti ordinacijski dan.

Odslej bodo ambulantni pregledi trikrat tedensko za odrasle (ob ponedeljkih, sredah in četrkih) in enkrat tedensko za otroke (ob torkih), vselej od 10. do 14. ure.

UPRAVA BOLNIŠNICE

nut, rezanci cca 15 minut, druge testenine 20 do 30 minut, razkuhanje prežganje vsaj 15 minut.

PECENJE: kvašeno testo iz pol kg moke 60 minut, kruh iz pol kg moke 60 minut, nizko pecivo 30 minut, drobno pecivo 15 do 20 minut, umešano testo v modlu iz pol kg mase 60 minut, v nizki plasti v pekaču 30 minut, krhko testo za poslogo tort ali drugih sladice 30 minut, drobno pecivo iz krhkega testa 15 minut, biskvitna torta 30 do 45 minut, biskvitna rulada 10 do 15 minut, iz debelejše beljakove mase testo 50 do 60 minut, iz maslenega listnatega testa v tanjši plasti 25 minut, iz kuhanege ali paljenega testa 25 do 30 minut.

Niso jih pozabili

Za 8. marec je druga osnovna šola »Pinka Tomažiča« v Kopru povabila vse bivše prosvetne delavke-upokojenke. Pionirji so tem zaslužnim vzgojiteljicam privedli nadvse prisrčen sprejem in jim v zahvalo za njihovo dolgoletno požrtvovalno delo poklonili velike šopke pomladnega cvetja, ki so ga nabrali v okolici Kopra. Povabljenke so bile prijetno presenečene nad tako pozornostjo

najmlajših in vzgojnega osebja te šole. Občutile so, da je povezava med njimi in šolo še vedno živa, da kot nekdanje prosvetne delavke in vzgojiteljice niso pozabljene. S tega mesta se za tako prisrčen sprejem in pozornost, ki so je bile deležne, toplo zahvaljujejo najmlajšim in osebju šole, in hkrati poudarjajo, da bi ta zgled posnemali še v drugih šolah. (o)

Dvodelna kombinirana obleka: karirasta bluza in enobarvno krilo s karirastim robom. Model je primeren za prikrojavanje novega iz starega

KOSILO V 45 MINUTAH

PARADIŽNIKOVA JUHA Z VILIVANCI
PRAŽENA JETRCA
DUŠEN RIZ
BISKVIT Z VODO

JUHA — 10 dkg konzerve, 2 žlici masti, 2 žlici moke, majhna glava čebule, pero zelene in malo peteršilja, rdeča paprika, voda.

Na zaprčko damo na pol prezano čebulo, rdečo papriko, paradižnik in zalijemo z vodo ter dodamo še list zelene. Ko prevre, dodamo drobno sesekljano peteršilj, čebulo in zeleno pa vzamemo ven. Zakuhamo vlivance, ki jih napravimo iz enega jajca, moke in vode.

JETRCA — ¼ kg jatre (svinjskih ali telečjih), 2 glavi čebule, 4 žlice masti, sol, poper, rdeča paprika.

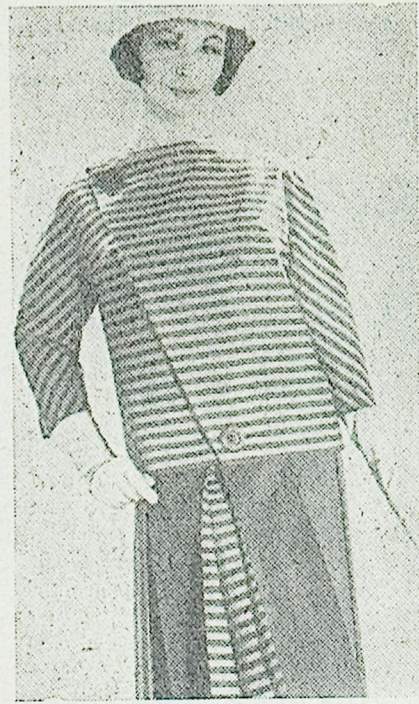
Jetrca operemo, zrežemo na tenke rezine in damo na čebulo, ki smo jo drobno sesekljano prepražili na masti. Pražimo zelo kratek čas (toliko, da niso več krvava), dodamo poper in papriko ter tik pred serviranjem še sol.

RIZ — 20 dkg, mast, čebula.

Riz operemo in obrišemo v čisto krpo ter damo na mast, na kateri se je prepražila polovica čebule. Dolijemo tople vode — dvakrat več kot je riza in pustimo, da se duši.

BISKVIT — 25 dkg moke, 25 dkg sladkorja, 4 jajca, 9 žlic vode, pol vrečke pečilnega praška.

Jajca, sladkor in vodo točemo s šibo za sneg, dokler ne postane gosto. Nato dodamo moko, zmešamo s pečilnim praškom, in damo v dobro namažan ter z moko posut pekač. Pečemo pri zmernem ognju. Lahko namažemo s poljubno marmelado.

Kombinirana obleka iz enobarvnega in črtastega blaga s svojevrstnim zapenjanjem

Naučili so me taborniki

Zaposlenim ženam se nedelje spremenijo v najhujše delavke, ker se za ta dan nagradijo vsa večja, čez teden zaostala dela. Tako se je godilo tudi meni. Leta in leta nobeno nedeljo nisem imela časa ne za družino in ne za počitek. Prav ob nedeljah sem bila pravi suženj dela in zdelo se mi je zločin, če bi vse pustila in si privoščila z otrokoma sprehod v naravo. Čeprav sem to sama hotela in tako urejala vse svoje delo, se mi je vedno bolj zdelo, da sem žrtev družine in sem to s svojim vedenjem tudi dajala čutiti vsem družinskim članom. Na vse je že legala moja mračnost, nerazpoloženje in grenak občutek, da so vsi krivi, ker nisem nikdar prosta. Ob ponedeljkih pa sem se vračala na delo še bolj utrujena, polna slabe volje in črnogleda glede tedna in nedelje pred seboj. Zavest, da smo vsi čisti in da je stanovanje pospravljeno, ni pač nikomur teknila, niti meni ni zadostovala.

Toda otroka sta zrastle, si za-

želela družbe in narave. Vključila sta se v taborniško zvezo. Potem sta pritegnila še mene in znašla sem se pod geslom »S prirodo k novemu človeku«. Ko sem postala vodnica Čebelic, so me postavili pred dejstvo, da preživljamo nedeljo v naravi. V meni je divjal hud notranji boj — med čakajočim nezlikanim perilom in željo Čebelic in mojih otrok, da gremo vsaj v nedeljo na popol-

no vrela taborniška pesem, pomagala sem kuriti ogenj, se igrala in smejala. Moja otroka sta prvič začutila, da jima postajam tudi prijateljica in da nisem samo stroga in mrka mati, ki skrbi za čistočo, red in denar.

Kadar zdaj gremo ob nedeljah na izlete, mislim na vse tiste žene in matere, ki doma perejo, likajo in pospravljajo. Rada bi jim povedala, naj s tem prelojmo.

KRAMLJAVO O VZGOJNIM VPRAŠANJIM ★ KRAMLJAVO O

danski izlet. Član organizacije mora pravila vestno izpolnjevati in začela sem hoditi s Čebelicami na izlete. Tega sta bila najbolj vesela moja otroka in posebno v soboto popoldne sta čvrsto poprijela za delo in mi skušala povsod pomagati, da bi bila v nedeljo prosta.

Kmalu sem dobila občutek, da postajam nov človek in sem prenehala biti hišni stroj. Zda je tudi iz mene ob nedeljah sprošče-

Otrokom v ponedeljek ne tekne zlikana obleka, še manj pa lesketajoča se kljuka in čist parket, tekne pa jim zavest, da so preživeli v družinskem krogu lepo nedeljo, da je bila mama vesela in da ni padla nobena beseda o utrujenosti. Zda je še vedno kako zelo je moja družina motila ta ozkost, čeprav sem takrat mislila, da otrokom prav s tem dokazujem svojo skrb in ljubezen. (om)

Boljše perspektive za preskrbo z vodo

Večkrat smo že zabeležili, da je preskrba z vodo na obalnem področju problem številka 1. Slišali smo o raznih variantah kako bi ga najbolj uspešno rešili in kako bi zagotovili dovoljno količino vode vedno bolj naraščajočim potrebam industrije, kmetijstva in prebivalstva.

Vse do dveh let nazaj se je večal porast potrošnje vode za okrog 8 odstotkov letno, v prvih treh mesecih letos pa je potrošnja dosegla povprečno 16 odstotkov porasta v primerjavi s potrošnjo januar—marec 1960.

Ker je na obalnem področju zelo močno razvita industrija, ki v svojem proizvodnem procesu potrebuje veliko količino vode, mora dati dnevno Rižanski vodovod na prebivalca 270 litrov, medtem ko na Sežanskem komaj 108 litrov vode na dan.

Zato je bilo nujno potrebno, da je Rižanski vodovod zgradil dve novi črpališči, ki bosta še ta mesec vključeni v poskusni pogon. Eno črpališče je na izviru Rižane, drugo pa ne daleč od tam pri čistilnih napravah. Z njunim delovanjem bo pritekalo 60 litrov na sekundo in z 12.500 kubičnimi metri vode na dan bo zadovoljeno sedanjih potrebam obalnega področja po pitni vodi.

V gradnji sta še dve črpališči oziroma rezervoarja nad Semeđelo. Prvi bo sprejel do 500 kubičnih metrov vode in bo v pomoč sedanjemu rezervoarju pri Škocjanu za boljše preskrbo Koprja z vodo, drugi, na nekaj metrov višjem terenu, pa bo imel zmogljivost 300 kubičnih metrov prostornine. Ta rezervoar bo omogočal boljši prenos vode v Izolo in Piran preko Portoroža, kjer že pod naseljem Valeta gradijo dva rezervoarja z zmogljivostjo po 500 kubičnih metrov vode.

Vendar so vse te gradnje le trenutna rešitev za največ pet let.

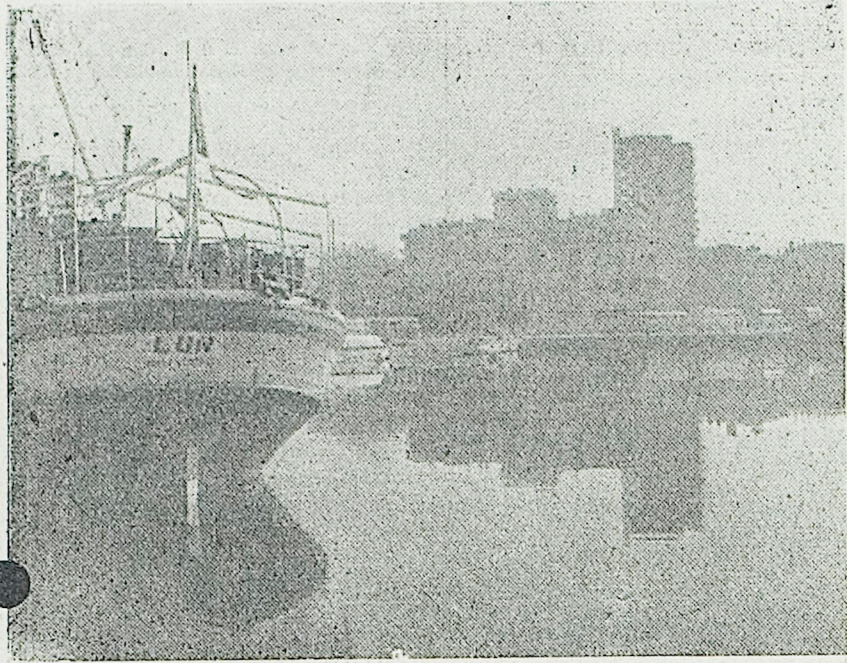
Zato strokovnjaki nadaljujejo z iskanjem novih vodnih izvirov v Sečovljah, speleologi — člani koprskega jamarskega društva — pa proučujejo možnosti koriščenja talne vode v osapskem podzemlju. Za sedaj je najbolj vabljiva varianta za čimprejšnjo rešitev boljše preskrbe z vodo odjem še zadnjih 50 litrov na sekundo iz rižanskega izvira s tem, da bi zagotovili rižanski strugi biološki minimum iz akumulacije z gradnjo jezua pod Kubedom. Ta jez bo zgradila Vodna skupnost Koper in bo namenjen kmetijstvu za namakanje polj.

Lani 55 tisoč dijakov v Postojnski jami

V kroniki obiskov Postojnske jame za leto 1960 je zanimiv izračun, ki kaže, da je bilo med skupnimi 275.655 obiskovalci jame kar 55.169 ali točno 20% dijakov. Struktura dijaških obiskov po republikah FLRJ je naslednja:

Republika	Število obiskov	%
Slovenija	19.818	35,9
Hrvatska	13.210	23,9
Srbija	12.651	22,9
BIH	4.121	7,5
Makedonija	4.571	8,3
Crna gora	798	1,5
Skupno	55.169	100,0

Tolikšen obisk organiziranih dijaških ekskurzij Postojnski jami, ki so prišle iz nič manj kot 1.539 nižjih in srednjih jugoslovanskih šol, je jasen odraz dejstva, da je Postojna s svojimi podzemnimi kraškimi lepotami ena najprivlačnejših domačih turističnih postojank šolske mladine. (ma)

Motiv iz starega koprskega pristanišča, kjer se v mirnem morju zrcali novo mesto na ruševinah podrtih kaznilnic

PRED DECENTRALIZACIJO »Jadrolinije«?

V zadnjem času so nekatere komune vzdolž naše morske obale spet začele vprašanje decentralizacije potniškega ladjevja, ki je sedaj v sklopu »Jadranske linijske plovidbe« z Reke. Proti tej decentralizaciji sicer nihče ne

ugovarja, ne morejo pa se zediniti glede načina. »Jadrolinija« bi se namreč čimprej znebila starih plovniških objektov in tistih prog, ki ne prinašajo direktnih koristi. Oni bi radi obdržali longitudinalne, ekspresne, brze in mednarodne proge ter — progjo Koper—Trst! Ta progja jim je v zadnjem času močno prirasla k srcu. Seveda se prizadeti s takšnim načinom decentralizacije nočejo in tudi ne morejo sprijazniti. Zahtevajo pravično decentralizacijo. Kako pa naj bi izgledala, menda še nihče ne ve.

Najdlje so v tem pogledu šli v Dubrovniku. Konec februarja je občinski ljudski odbor Dubrovnik na predlog odbornika Špira Savina soglasno sprejel sklep o ustanovitvi posebnega podjetja za prevoze potnikov po morju. Toda Dubrovčani ne čakajo na decentralizacijo »Jadrolinije«! Udeležili se bodo natečajev za gradnjo potniških pomorskih ladij samostojno in bodo gradili tiste ladje, ki so jim potrebne za izboljšanje pomorskega potniškega prometa na svojem področju v ožjem smislu in ladje za izboljšanje zvez na longitudinalnih progah z izhodiščem v Dubrovniku. Kakšne bodo dubrovniške nove potniške ladje, bo odločila posebna komisija, ki izdeluje posebno študijo in investicijski program.

VREME od 21. do 31. marca 1961

Novi vremenski pogoji, ki so nastali, kažejo na to, da se bo v tem časovnem razdobju vreme spet stabiliziralo; spet bomo imeli lepe in tople dneve. V tem času lahko pričakujemo znatno povišanje temperature. Sem in tja bodo temperature tudi višje kot 20 stopinj. Zaradi novega vala juga bodo zacveteli sadovnjaki in na drevju bodo vzbrsteli prvi listi. Bežni vdor hladnega zraka z morebitnimi padavinami je možen le v noči med 26. in 27. marcem.

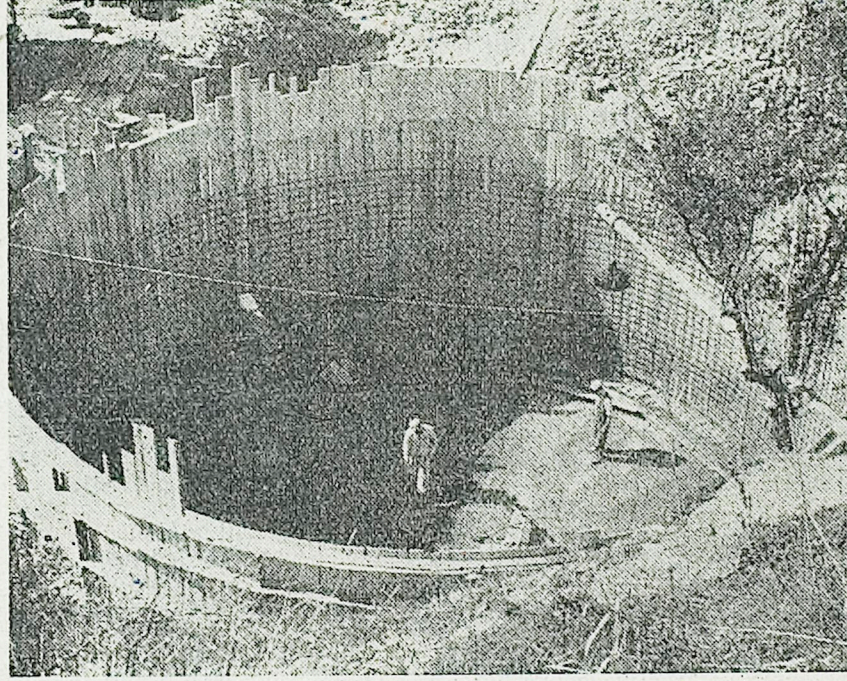
Kc v ladje

- BIHAC je 18. marca izplul iz Philadelphije v Norfolk.
- BLKD je prispel danes v Tangier in nadaljuje pot v Genova, Neapelj, Palermo in Reko.
- BOHNJ je 16. marca prispel v New York, kjer manipulira s tovorom.
- BOVEC je 15. marca prispel na Reko, kjer manipulira s tovorom.
- DUBROVNIK je 14. marca odplul iz Morpou Bay za Immingham, kamor prispel 31. marca.
- GORANKA je 16. marca prispela na Reko, kjer razklada tovor.
- GORENJSKA je odplula 18. marca iz Lattakle za Aleksandrijo.
- KOROTAN razklada tovor v San Diego.
- LJUBLJANA je 21. marca prispela iz Zhdanova v Šibenik.
- MARTIN KRPAN je 20. marca prispel v Portorož.
- PIRAN je 18. marca prispel na Japonsko.
- POHORJE je 20. marca prispel v Vancouver.
- ROG je 15. marca odplul iz Yokohame za Sydney in Geelong, kamor prispel 2. aprila.
- TRBOVLJE je na poti na Reko, kamor prispel 29. marca.
- ZELENGORA razklada tovor v Šibeniku in bo odplula 25. marca v Crno morje.

POMORSTVO, št. 1/1961

S precejšnjo zamudo, ki so jo zaradi neodređenosti tehnične zapreke, je izšla letošnja prva številka mesečne revije POMORSTVO. Preseneča s svojo povečano obliko 31,5 x 23 cm, saj je za tri centimetre daljša in širša kot so bili zvezki zadnjih letnikov. Zajema 68 strani. Naslova stran barvni posnetek šibenške luke. Hustrirana je izredno bogata z več celostranskimi reprodukcijami. Uvodna slika prikazuje vse jugoslovanske plovbe in ostala pomorska podjetja, skupno osemnaest.

Iz obilice gradiva le nekaj za splošno pomembnejših prispevkov: Pomorsko gospodarstvo v družbenem planu 1961—1965. Delo podjetij za uporabo novih oblik nagradevanja po učniku; Pomorski kalendar; Pomorsko in družbeni plan Jugoslavije 1961—1965; Šibenški prelivi; Slučajni poprav prelomljenih ladij glede naših možnosti; Solvaj za reševanje; Pomorska tragedija na Bosporu 14. decembra 1959 (z več slikami in skicami); Več potpisov in književnih prikazov; Iz našega in inozemskega pomorstva; Pomorska kronika in Iz volnih mornaric. Slovenski delež je v 1. številki naslednji: Rudo Goljak »Piranska ladjetelnicca« s fotoosnetki Dušana Ivančiča; A. Z. »Pristanišče Koper«; Viktor Pirnat »Koprski DELFIN« s sliko; Kap. Branko Velkaverh — petdesetletnik; Stojan B. Plešinar »Naše morje«, revija za propagando morja in pomorstva. Številka POMORSTVO prihaja na Reko v kratkem urejena in bo list izhajal redno konec vsakega meseca. Slovensko uredništvo je v Ljubljani, pod turnom 3/II. -nm-

Gradnja zbirnega rezervoarja za vodo nad Portorožem

Koper in longitudinalne potniške pomorske proge

Naše mesto v preteklosti ni bilo povezano z longitudinalnimi pomorskimi potniškimi in potniško-tovornimi progami, ker ni imelo pogojev za to. Le okrog leta 1910 je nekajkrat pristal v Koprju parnik »Trieste«, ki je imel okrog 1000 BRT in je plul v potniško-tovorni progji Trst—Kotor. Danes ima Koper povsem drug pomen, toda glede povezave z drugimi mesti našega Jadrana po morju še ni dobil tistega, kar mu pripada. Potniško-tovorne in tovarno-potniške ladje le po enkrat na teden pristajajo v našem mestu, tako imenovana brza progja Trst—Koper—Ulcinj pa poveže naše mesto samo v sezoni in to v prav neugodnem nočnem času.

Statistični podatki nam pokažejo, da poleg pasivnega staljšca »Jadrolinije« do naše obale igra pri tem glavno vlogo dejstvo, dejansko pomanjkanje primernih in hitrih ladij za longitudinalne proge. Danes imamo namreč manj ladij za longitudinalne proge, kakor smo jih imeli na enakem obdobju leta 1940 in celo leta 1915!

Leta 1915 smo imeli na področju od Trsta do izliva reke Bojane v morje 24 ladij s 27.000 BRT, 42.000 KM in 1714 posteljami za potnike. Te potniške ladje so imele povprečno hitrost skoraj 14 morskih milj na uro in so bile povprečno dolge 73,5 metra. V letu 1940 je bilo stanje še ugodnejše, ker so bile na tem področju tudi številne italijanske ladje. Na istem področju je bilo prav tako

24 ladij, toda s 36.000 BRT, 54.000 KM in 2057 posteljami za potnike. Povprečna hitrost je znašala 15 vozlov. Danes pa imamo 12 ladij s 15.000 BRT, 28.000 KM in 995 posteljami. V tem številu je uvoščevana tudi motorna ladja »Jadran« (186 postelj), ki samo tri mesece na leto po enkrat na teden pristane na progji Benetke—Pirej v Reki, Zadru, Splitu, Dubrovniku, Kotoru.

Kakor vidimo, smo v tem pogledu močno nazadovali. Če k temu še dodamo, da je število potnikov vzdolž naše obale najmanj trikrat večje, kakor pa je bilo v najbolj ugodnem letu pred drugo svetovno vojno, dobimo jasno sliko, kakšne so razmere v današnji longitudinalni pomorski potniški službi.

Zanimiva je še primerjava med ladjami, ki so imele oziroma imajo nad 1000 BRT. Leta 1915 jih je bilo 5 (8500 BRT, 19.500 KM, 582 postelj za potnike). Leta 1940 6 jugoslovanskih in 8 italijanskih (naše so imele 9300 BRT, 19.700 KM in 757 postelj, italijanske pa 14.900 BRT, 27.900 KM in 957 postelj za potnike), letos na imamo 5 takšnih ladij (10.900 BRT, 21.000 KM in 899 postelj za potnike). Toda v tem številu sta tudi že prej omenjeni »Jadran« in »Jedinstvo«, ki soloh ne obratuje v naših domačih progah, tako da moramo odbiti od skupnega števila postelj 490! Po načrtu izgradnje »Jadrolinije«, ki naj bi bil zaključen leta 1980, pa bi takrat

imeli pri nas 14 ladij z nad 1000 BRT (skupaj 27.300 BRT, 93.200 KM in 1860 postelj za potnike). Vprašanje pa je, če bo takrat to zadostovalo, ker bodo dejanske potrebe povsem drugačne, kakor pa so danes.

Ali res potrebujemo v Koprju samopostrežno gostilno?

V Koprju je bila sprožena zamisel, da bi ustanovili samopostrežno gostilno in določen je tudi že znesek 9 milijonov dinarjev, katere naj bi za to uporabili. Ne vemo, iz kakšnih predpostavk je ta zamisel izšla, dvomiti pa moramo, če je bila tudi dovolj premišljena. Predvsem vprašanje, ali je taka samopostrežna gostilna Koprju potrebna in kakšni so obeti za njeno aktivno poslovanje?

Če analiziramo to vprašanje na podlagi izkušenj drugod in tudi ponekod pri nas v Jugoslaviji, bo odgovor absolutno negativen. Samopostrežne gostilne so amerikanizem. Nastale so iz potrebe načina ameriškega življenja, ki je povsem drugačno od našega.

Zaradi tega je izkušnja s takimi gostilnami pokazala, da so mogle najti pravico do obstoja samo v res velikih mestih, kjer je mogoče najti dovolj veliko število ljudi, ki se v naglici življenja poslužujejo take nezamudne potrebe, nato pa pohite dalje. Ali imamo v sedanjem Koprju dovolj takih ljudi? Imamo le omejeno število »šankarjev«, ki se ustojijo pri točilni mizi in tam spleje svoje decije. Mnogi med njimi so znani pijanci, ki tudi v času ko ga nimajo dosti na razpolago, ne morejo ostati brez alkohola. Ali je teh res toliko, da bodo zagotovili rentabilno poslovanje samopostrežne gostilne? Izkušnje v

manjših mestih so pokazale, da temu ni tako. Za pouk se moremo obrniti preprosto v Izolo, kjer se taka gostilna ni mogla uspešno uveljaviti. In prav tako tudi ne v Koprju, kjer so pred dvema letoma preuredili prvi prostor »Taverna« v »stoječo« gostilno. Promet je naglo padel in podjetje je bilo prisiljeno odstraniti pulce za stoječe in postaviti v prostor zopet mize.

Zaradi tega menimo, da bi si tak eksperiment lahko prihranili in se končno zavedeli, da je tisto, kar Koper potrebuje in česar zdaj sploh še nima, solidna neluksuzna gostilna našega slovenskega tipa z ločeno točilnico in vsaj dvema ali tremi sobami, kjer delovni človek po delu lahko posesti in pokramlja, in to bolj zaradi tega kakor zaradi popivanja. Tu bi naše mesto tudi manjše družbe, n. pr. sindikalne ob posebnih priložnostih. Tja bi mogli zahajati naši in tuji turisti, zlasti še iz zasebnih turističnih sob.

Za kaj naj se torej odločimo? Za samopostrežno gostilno, katere mali Koper ne potrebuje in ne bo rentabilna, ali za gostilno, kakršno potrebuje za domačine in turiste? Stoječi gosti imajo več ko dovolj točilnih miz po že obstoječih gostilnah in v delikatesah. Tako tudi oni še posebne samopostrežne gostilne ne potrebujejo. B.

pismo uredništvu

Ena iz „Galeba“

Tovariš urednik!

V noči med 11. in 12. februarjem letos sem prespal v hotelu »Galeb« v Kopru. Račun sem poravnal kar zvečer, ker sem zjutraj že zgodaj odpotoval proti Postojni in nato v Ljubljano. Plačati sem moral tudi postrežnino, čeprav je bila vsa postrežba v tem, da mi je tovarišica v recepciji z naveličano kretnjo dala ključ in rekla, naj si sobo poiščem v drugem nadstropju.

Ko sem se zvečer vrnil v Ljubljano, sem opazil, da mi manjka zelena jopica. Takoj sem pomislil na to, da sem jo verjetno pozabil v koprskem »Galebu«. Še istega večera sem napisal pismo, vtaknil vanj 100 din in prosil, naj mi jopico vrnejo — če jo bodo našli — sto dinarjev naj obračunajo za poštino. Čakal sem in čakal, odgovora pa ni bilo in tudi sto dinarjev mi niso vrnil.

Po skoraj dveh tednih čakanja sem napisal upravniku »Galeba« malo bolj ostro pismo in ga naprosil, naj mi vrnejo jopico ali pa vsaj sporočijo, da je v hotelu nisem pozabil, ter vrnejo sto dinarjev.

Zaman sem čakal tudi na upravnikov odgovor.

Kaj naj se storim? Takšno poslovanje se mi zdi skrajno neodgovorno in sem res razveden, če se do vseh svojih gostov obnašajo tako. Nehote se vsiljuje primerjava ali vprašanje, če bi ali če tako postopajo tudi z gosti izza meje ali samo z domačimi in če jim res gre tako sijašno, da si lahko privoščijo takšen odnos do svojih gostov.

Miloš Likar
Ljubljana

Tovariš urednik!

Prepričana sem, da se obračam na vas v imenu številnih vrtničarjev in kmetovalcev, ki kupujejo v Kopru razno semence za spomladansko setev vrtnin. Edno trgovino — »Semenarno« na koprski tržnici — kjer je mogoče kupiti razen umetnih gnojil, drobnega poljedelskega orodja in zaščitnih sredstev zoper škodljivce tudi semena, kupci namreč iz dneva v dan dobesečno oblegajo. Niso redki primeri, da je v splošni gneči tudi trideset in več kupcev, ki negodujejo zaradi izgubljenega časa. Ker kupi vsaka stranka navadno več vrst semen in mora zato edini prodajalec prinašati in odnašati številne predalčke na prodajno mizo in z nje, streže posameznim kupcem tudi deset minut in več. Seveda manj potrpežljivi vrtničarji odhajajo, ko vidijo to brezupno stanje v prodajalni, čeprav so med njimi tudi taki, ki so prišli iz okolice.

Povsem umestno prosimo torej Zadrudni servis ZPZ, da v svoji »Semenarni« na tržnici zaposli vsaj še enega prodajalca in da vskladi vsaj za silo zmogljivost svoje prodajalne semen s povpraševanjem kupcev.

Janja Kopriva

Žal ste se, cenjena tovarišica, obrnili s svojo prošnjo na napačni naslov. Edina semenarna v Kopru ima namreč že lep čas novega gospodarja: »Mototehno« v Kopru, čeprav ste na napisni deski te trgovine pravilno prebrali: ZPZ »Zadrudni servis« — »Semenarna«. Ne glede na to nenavadno kooperacijo bi »Mototehna« bila dolžna zamenjati napisno desko prejšnjega lastnika s svojo. Uramo pa, da bodo na upravi »Mototehne« upoštevali upravičene zahteve potrošnikov.

Tovariš urednik!

Ko smo se pred dobrimi 3 leti z izgradnjo cest v novem semedelskem naselju v Kopru znebili blata in ilovice, ki smo si jo dotlej dan za dnem morali prati z obutve z vojo, smo dobili levo, asfaltirane dohodne poti tudi do blokov. Toda stanovalci bloka 8 te pridobitve nismo dolgo uživali.

Leto kasneje so namreč v naši neposredni sosesčini začeli graditi 6 petnadstropnic za Tomos in tako so graditelji teh blokov — v glavnem Gradbenik iz Izole — našo dohodno pot s težkimi tovornjaki popolnoma uničili. Ostalo je je le še za kakšna 2 m tik pred vhodom v hišo.

Po dograditvi blokov se je naš takratni hišni svet vse leto zaman prizadeval, odkriti tistega, ki bi našo pot moral vzpostaviti v prejšnje stanje. To se mu ni posrečilo, čeprav je v odločbi pristojnega organa ljudskega odbora, s katero je ta organ Gradbeniku dovolil začasno uporabo te naše poti, bilo določilo, da vzpostavi pred likvidacijo gradbišča pot v prejšnje stanje. Ko smo svojčas zadevo hoteli prignati do kraja, so nam pri Gradbeniku rekli, da jim investitor ni zagotovil sredstev za popravilo te poti, drugi, ki smo jih s tem nadlegovali, pa so zmajevali z rameni in nas pošiljali drug drugemu. Je to prav?

Še vedno upamo, da se da ta reč popraviti. Zato vam to pišemo, ker vemo obenem, da naš primer ni edini. Morda bo to pismo le pomagalo k večjemu redu.

Stanovalci bloka 8 v Semedeli

Tovariš urednik

Nikakor ne morem molčati ob dogodku, ki se je pripetil v Sečovljah v nedeljo, 12. t. m. Vsi rudarji in vse naše ljudstvo je sočustvovalo z družinami, katerih očetje in sinovi so se dan prej smrtno ponesrečili v rudniku v Zagorju. Le mladina v Sečovljah je tisto nedeljo plesala v rudniški dvorani, nad katero je istočasno visela črna zastava v počastitev spomina ponesrečenih rudarjev.

Sprašujemo se, ali se mladina v Sečovljah res ni zavedala tragičnih dogodkov, ki so prizadeli naše rudarje in kako je sploh bilo v rudarskih Sečovljah možno, da so na dan pogreba priredili ples.

Franja Opara,
žena rudarja iz Sečovljah

Popravek

V razpisu Okrajnega higienskega zavoda Koper, ki je bil objavljen v 12. številki Slovenskega Jadrana 17. marca 1961, se mora zadnji stavek glasiti: Pravilno kolkovano prošnjo z življenjepiso naj prosilci vložijo v 15 dneh po objavi razpisa na Okrajni higienski zavod Koper.

SAP-Turist Koper

preko Turističnih društev, sindikatov organizira naslednja potovanja

Maj:

6-dnevni izlet v Rim—Neapelj—Pompeji—Capri ob prvomajskih praznikih;

8-dnevni izlet v London na Mednarodno razstavo zdravstva;

10-dnevni izlet v Carigrad in Sofijo.

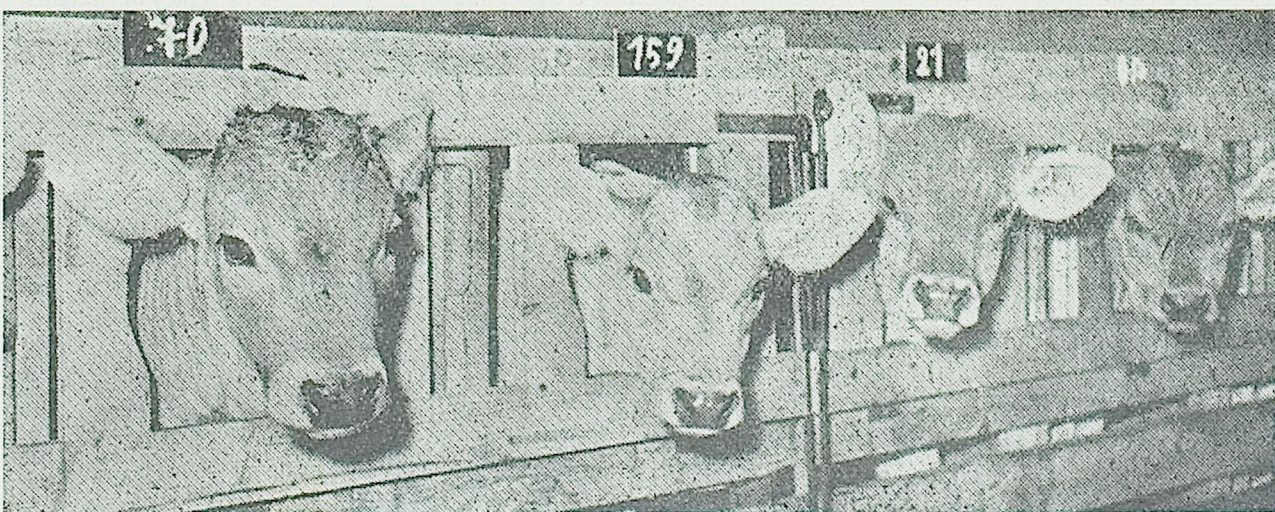
Julij:

10-dnevni izlet v Solun in Atene;

10-dnevni izlet v Carigrad in Sofijo.

Naši poslovalnici v Kopru, tel. 298, in Piranu tel. 5112, dajeta interesentom vsa potrebna pojasnila glede prijav.

Udeležencem naših izletov damo turistična posojila.

Tellčki na državnem posestvu v Prestranku, ki je obrat Kmetijskega kombinata Postojna

NAGRADNA KRIZANKA PREŠERNOVE DRUŽBE

Dne 9. marca 1961 je bilo v prostorih Prešernove družbe zbiranje nagradne križanke, objavljene v Koledarju PD za 1961. Komisija je izžrebala: radijski tranzistor prejme Albina Riedl, Leskovec pri Krškem, 10 bogatih knjižnih nagrad prejmejo: Stevo Pivk, Požarevac; Miloš Bašin, Ljubljana; Joža Gnezda, Unec; Franc Ahlin, Vrhopolje pri Kamniku; Metod Spindler, Pekič, Maribor-Košaki; Janez Rožman, Pesje; Karlo Pesjak, Kovor; Angela Vomer, Maribor; Stojan Mušič, Koper; Jože Lipič, Salovec v Prekmurju.

POVERJENIKI Prešernove družbe:

Zaradi knjižnih sejmov v Ljubljani in Mariboru je rok za vpisovanje v članstvo Prešernove družbe podaljšan do 5. maja nepreklicno. Pohitite z vpisovanjem!

Prešernova družba

Ustanovljeno je društvo akvaristov

V Domu družbenih organizacij v Piranu je bil v nedeljo dopoldne ustanovni občni zbor Društva akvaristov slovenske obale. Navzoči ljubitelji morske favne in flore so sprejeli statut društva in program njegovega dela, poleg tega pa izvolili upravni odbor in druge organe društva. Občni zbor je bil dopolnjen s predavanjem biologa Boruta Zenerja iz Ljubljane o akvaristiki (predavanje je bilo spremljano z lepimi skiptičnimi slikami) in z improvizirano razstavo akvarijev piranskih ljubiteljev vodnega živalstva. Program dela društva je precej obširen. Med drugim predvideva naslednje naloge: širjenje akvaristike (sladkovodne in morskovodne), posebno med mladino; vzgajanje pravnega odnosa človeka do narave; organiziranje lastne društvene izdelovalnice akvarijev, ki bi jih odkupovali zasebniki ali podjetja, organiziranje razstav akvarijev in končno veliki cilj: ureditev velikega akvarija, ki bi

pomenil veliko zanimivost za turiste in bi nudil šolam priložnost za živji pouk o življenju v vodi.

Jule

Obvestilo

Vpisovanje novincev v prve razrede osnovne šole bo dne 3., 4. in 5. aprila 1961 od 9. do 12. ure za obe osnovni šoli v zbornicah navedenih šol.

Vpisovali se bodo lahko le otroci, rojeni v letu 1954 in pogojno otroci, rojeni v januarju in februarju 1955.

Ob vpisu v šolo so potrebni naslednji dokumenti:

1. rojstni list
2. potrdilo o cepljenju proti kozam
3. zdravniško potrdilo.

Kino

KOPER: 24., 25. in 26. marca italijanski barvni cinemascope film JEZ NA PACIFIKU; 27. marca češki film VAN GOGH; 28. in 29. marca nemški barvni film PETROGRAJSKE NOCI; 30. marca češki film VRNENI V ŽIVLJENJE.

IZOLA: 24. marca sovjetski film SPOMLADANSKE SLANE; 25. in 26. marca argentinski film SMEM TE KLICATI MATI; 27. in 28. marca jugoslovanski film DOKTOR KOLAR; 29. in 30. marca francosko-madžarski cinemascope film LEPTICA IN CIGAN.

SMARJE: 25. marca sovjetski film SPOMLADANSKE SLANE; 26. marca nemški barvni film PETROGRAJSKE NOCI; 29. marca češki film VRNENI V ŽIVLJENJE.

SKOFIJE: 25. marca jugoslovanski film DOKTOR KOLAR; 26. marca sovjetski film SPOMLADANSKE SLANE; 30. marca nemški barvni film PETROGRAJSKE NOCI.

PIRAN: 24. marca ameriški barvni film POVEST O BENI GUDMENU; 25. marca italijanski film POČITNICE IN LJUBEZEN, ob 22 nemški barvni film TROJE IZ VARIETEJA; 26. marca zahodnonemški film TROJE IZ VARIETEJA; 27. in 28. marca francoski vstavistion film LJUBEZNIVE OČI; 29. in 30. marca italijanski barvni cinemascope film ZEMELJSKI RAJ.

PORTOROŽ: 24. in 25. marca italijanski film NEVARNE SOPROGE; 26. marca ameriški barvni film POVEST O BENI GUDMENU; 27. marca italijanski film POČITNICE IN LJUBEZEN; 28. marca zahodnonemški film TROJE IZ VARIETEJA; 29. marca francoski vstavistion film OČI LJUBEZNI; 30. marca sovjetski film SONCE SVETI VSEM.

SEŽANA: 24. marca ruski film LA-STOVIČKA; 25. in 26. marca italijanski film VOJNA IN MIR (I. del); 28. in 29. marca italijanski film VOJNA IN MIR (II. del); 30. marca indijski film VEČNA ZELJA.

POSTOJNA: 24. marca sovjetski film KRIZANKA VARJAG; 25. in 26. marca ameriški barvni cinemascope film VELIKA ZEMLJA; 28. in 29. marca angleški film TONI STIL POJE; 30. marca ameriško-sovjetski film RDEČI BALON.

PIVKA: 25. in 26. marca francoski barvni film FOLI BERGER; 29. marca sovjetski film KRIZANKA VARJAG.

PRESTRANEK: 26. marca francosko-italijanski barvni film AVANTURE CASANOVE; 29. marca ameriški barvni film RANC PROKLETIH.

Radio KOPER

POROČILA so vsak dan ob 7,30, 12,30 in 15,00.

GLASBA ZA DOBRO JUTRO je vsakdan (razen nedelje) ob 7,15 in 7,35.

PETEK, 24. marca: 7,45 Tečaj italijanskega jezika (Ponovitev XLV. lekcije) — 13,40 Od melodije do melodije — 14,00 Odlomki iz operete »Medodija srca« Janka Gregorca — 14,30 Domače aktualnosti: »Prilagoditev cenovnemu kurzu turističnega dolarja — Naša radijska tribuna« — 14,40 Poje zbor Radia Dubrovnik — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Nekaj veselih in poskočnih z domačimi ansambli.

SOBOTA, 25. marca: 13,40 Popevke in ritmi od tu in tam — 14,30 Primorski tednik — 14,45 Dunajske valčke igra Rapha Brogiotti s svojimi Tzigani — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Domače popevke.

NEDELJA, 26. marca: 8,00 Domače novice — 8,05 Kmetijska oddaja: »Kako uvajamo nove ukrepe v naših kmetijskih organizacijah — Na telefon 119« — 8,30 Naša reportaža: »V javna radijska oddaja v čast 20-letnice revolucije — posnetki iz Idrije« — 13,30 Sosedni kraj in ljudje — 14,00 Glasba po željah — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,15 Poje Planinski oktet iz Maribora — 15,30 Trideset minut z orkestri Wally Stott, Arturo Mantovani in Stanley Black.

PONEDELJEK, 27. marca: 13,40 Odlomki iz oper — 14,30 Ponedeljkov športni pregled — 14,40 Iz albuma priljubljenih melodij — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Slovenske narodne pesmi.

TOREK, 28. marca: 13,40 V zabavnem ritmu — 14,00 S popevkami doma in na tujem — 14,30 Sola in življenje: »Koper večeraj. Reportaža koprskih pionirjev v okviru jugoslovanskih pionirskih iger« — 14,50 Pojeta otroška zbor RTV Ljubljana in Zagreb — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Tečaj italijanskega jezika — XLVI. lekcija.

SREDA, 29. marca: 7,45 Tečaj italijanskega jezika — Ponovitev XLVI. lekcije — 13,40 V ritmu z malini ansambli — 14,00 Narodne pesmi in plesni iz raznih krajev — 14,30 Kulturni obzorik: »Kulturna panorama goriske komun« — 14,40 Parada plošč — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Pevski zbor Prosek-Kontovel.

ČETRTEK, 30. marca: 13,40 Zabavne melodije — 14,00 Glasba po željah — 14,30 Pogovor z volivci — 14,40 Glasba po željah (II. del) — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Tečaj italijanskega jezika — XLVII. lekcija.

PETEK, 31. marca: 7,45 Tečaj italijanskega jezika — Ponovitev XLVII. lekcije — 13,40 V svetu južnoameriških ritmov in melodij z godalnim orkestrom Ambrose — 14,00 Odlomki iz operete »Grofica Marica« in »Netopir« — 14,30 Domače aktualnosti: »Naše banke v reorganizaciji« — 14,40 Poje akademski zbor »Krismanović« iz Beograda — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Kmečka godba.

SOBOTA, 1. aprila: 13,40 Popevke in ritmi od tu in tam — 14,30 Primorski tednik — 14,45 Gershinove melodije — Monia Litter z orkestrom Frank Chacksfield — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Nekaj veselih domačih popevk.

Novo revije

PROTEUS, št. 7

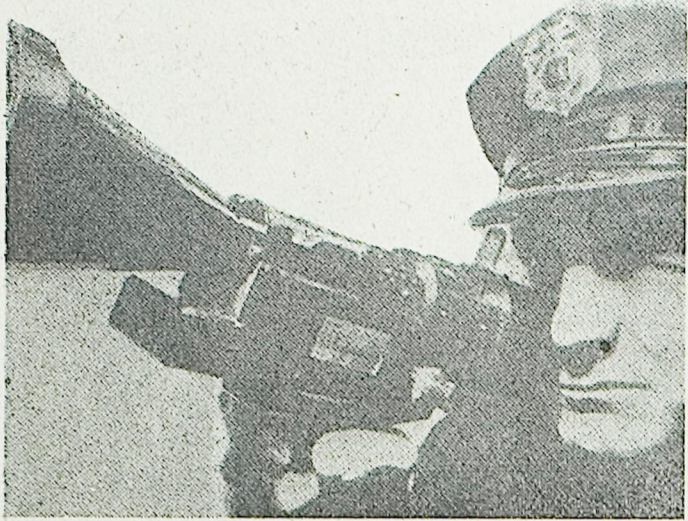
Iz vsebine:

ANTON POLENEC: Posebnost med našimi pajki — LEOPOLD ZOR: Zulečje oko — STANE JUREČIČ: Opazovanje življenja rastlin z radioaktivnimi elementi — L. CERMELEJ: »Venusnik« na poti k Veneri — A. PISKERNIK: Grbinasti travniki — L. CERMELEJ: Kaj je v medplanetnem prostoru? — B. PREKORSEK: Udor na Kranjskem polju — J. PRESKER: Martinček z dvema repoma — Z. BU-FON: Kdaj in kje je umrl botanik Karel Zols? — A. GRIMSICAR: Vrtanja na Ljubljanskem barju — D. NOVAK: Votla peč pri Ravnah — I. CERMELEJ: Brookhovenski sinhron — najmočnejši pospeševalnik delca na svetu.

BOREC, št. 3

MILKO STOLFA: Milijoni bodo vstali za njim — PATRICE LUMUMBA, prevedel T. P.: Jutro v Africi — LINDSAY ROGERS, prevedel F. S.: Pesem v viharju — BOZA BASIN: Aretacija — FRANCE FILIPIČ: Dvoje srečan, VIKTOR STOPAR: Vihar pred magistratom — JOZE BORSTNAR: Predvojnica slika Posavja — TONE FERJANČIČ-ZVONKO: Trenuški odločite — MILAN SKERLAVAJ-PETRAČ: Demonstracije je organizirala Partija — FRANCE SUSTERŠIČ: Prekrat — MARIČKA ZNIDARŠIČ: Pomlad 1941 — TONE SELIŠKAR: Tema in svitanje — DRAGI MILENKOVIČ: Zamislimo se nekoliko — M. S.: Literarni večeri partizanskih pesmi — M. S.: Vprašaj ob »Zakonu vojne« — F. S.: Srečanje po 16 letih — ANA BRVAR: Moja prva recitacija — JOZE ZUPANČIČ: Nacistično vrednotenje človeka — M. S.: Pogovor z Alenko Gerlovičevco — STEFANIJA POBEVŠEK: Partizanski napadi na Sveti Urh in okoliške postojanke — T. C.: Volk v ovčji koži — LENART BALOH: Govore dokumenti v Brežicah — CITA POTOKAR: Ob likovnem delu razstave v muzeju — WINSTON CHURCHILL, prevle L. V.: Na glavo postavljeno načrti — JOZE SIRCELJ: Kako je v Laosu — »Santa Maria« in pobožni diktor Salazar.

Popolni avtomobil

Strokovnjaki nekega podjetja v ameriškem mestu Mineapolisu so izdelali aparat, ki pretvarja izgovorjene besede v infrardeče žarke in jih nato emitira. Na sliki je ročni model, ki lahko pošlje znake do šest kilometrov daleč. Večji aparati imajo radijus do 35 kilometrov. Oba modela bosta na voljo uporabi v vojski in policiji. Povelja lahko svedra sprejema samo tisti, ki ima ustrezní sprejemni aparat

ZARADI PIVA

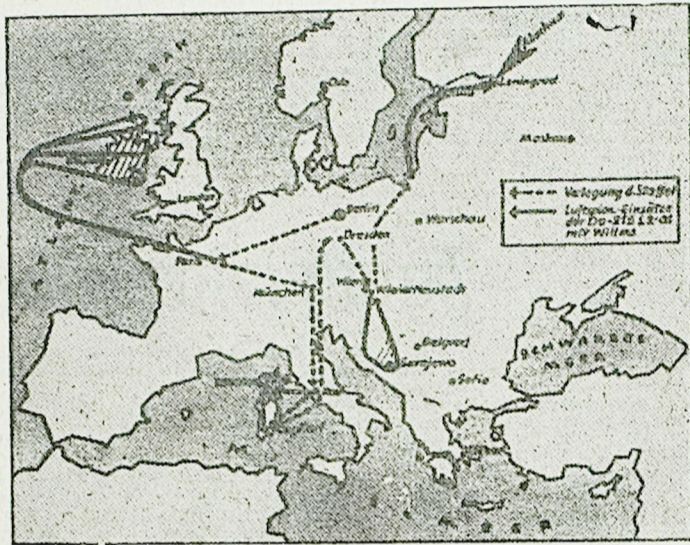
Pred šolo je stal možakar z obilnim trebuhom. Prišla je učiteljica in ga vprašala: »Čakate otroka?«
»Ne,« je rekel možakar, »taksen sem zaradi piva.«

LOČITEV ZARADI RIBE

Zena oskrbnika znanega oceanskega akvarija v Miamiu je dosegla ločitev zaradi te tehtne izpovedi: »Njega zanimajo samo ribe, vedno govori samo o njih, o ribah tudi sanja in ko hoče biti ehkrat na leto z menoj nežen, mi da ime kakšne — ribe.«

NAPRAVIMO REKLAMO

Li Kai San, član mestne uprave v Hongkongu, je nedolgo tega izjavil na neki tiskovni konferenci: »To je najbolj umazano mesto na svetu. Ko je že tako, zakaj ne bi iz tega napravili kaj koristnega? To bi bilo treba natisniti na turističnih lepkih in prospektih. Turisti so ljudje z najbolj različnimi okusi...«

Karta vohunskih poletov enega izmed hitlerjevih zračnih pilotov. Nekaznovano je letal nad Korziko in Sardinijo, nad Jugoslavijo in Irsko, nad Francijo in Avstrijo. Toda blizu Leningrada je napravilo sovjetsko lovsko letalo konec njegovim poletom

TUDI CEMENT NI POMAGAL

Eden izmed sedmih svetovnih čudes srednjega veka je tudi poševni stolp v Pisi. Stolp se vedno bolj nagiba in je na tem, da se zdaj zdaj podre. Poskušali so že vse, da bi njegovo nagibanje zaustavili. Tudi cementne injekcije so bile zaman. To dela mestnim očetom v Pisi sive lase, saj pride povprečno vsak dan občudovat ta stolp pet tisoč turistov. Ko bi se stolp podrl, bi bil to za mesto težak finančni udarec. Mestni svet v Pisi obljublja velikansko nagrado tistemu, ki bi rešil stolp. Prišlo je že nič koliko projektov, a niso še nobenega dokončno sprejeli.

24. marec 1961 • ZADNJA STRAN • LETO X. — St. 13

Na izolskem kopalšču so postavili pred leti tri večje lope s po 10 kabinami za kopalce. Te lope, ki so dokaj dobro sestavljene, pa so od svojega pričetka dalje tarča raznih otrok. Da bi to preprečili, bi bilo dobro ravnati tako, kot je napravila uprava kom. dejavnosti v Kopru, ko sta pred leti dva otroka zažgala slamo, s katero je bila ovita palma, in je z njo vred zgorela tudi lepa palma: starši so bili s sodbo obsojeni na plačilo odškodnine. Uspeh: noben otrok se več ne loti dreves v parku. Tudi v Izoli bo treba enako energično pričeti zasledovati tiste, ki uničujejo javne naprave, ter proti odgovornim staršem nastopiti z odškodninskimi zahtevki. Takoj se bo zadeva razvedla po vsej okolici in ne bo več otroka, ki bi še skušal s kamenjem pestiti ali drugače razbijati po lesenitnih lopah. Na sliki: Vsako leto so popravljene, pa vendar so zdaj spet take videti lope s kabinami v Izoli

Piranska ura kaže spet točno

Velika ura v stolpu piranske katedrale je končno popravljena. V zadnjih letih so jo sicer za silo že večkrat popravili, toda pretežni del časa ni kazala točno ali je sploh stala. Zdaj je turistično društvo Piran-Portorož končno našlo v »Finomehaniki« Buje strokovnjaka, ki je ure temeljito popravil, očistil, obnovil, podmazal in reguliral, da teče popolnoma točno. Ura, ki je daleč vidna in slišna, bo tako po dolgih letih končno spet služila svojemu namenu, da bo kazala domačinom in gostom točen (in ne morda samo približen) čas. Da bo vidna tudi ponoči, bo turistično društvo obnovilo v prihodnjih dneh tudi električno napeljava k reflektorju, ki bo v nočeh osvetljeval uro in sploh stolp. Reflektor so razbili neodgo-

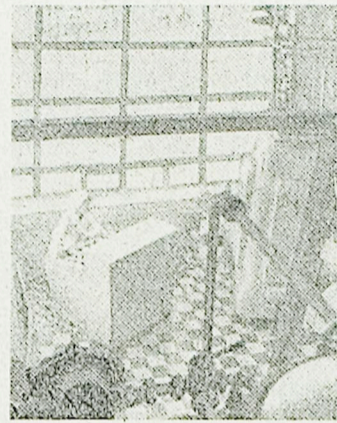
vorni fantički, ko so ga vzeli kot cilj za svoje vezbanje v lučanju kamenja.
Stolp, ki je bil zgrajen leta 1650, bo turistično društvo tudi letos odprlo občinstvu kot razgledni stolp. Zdjaj so še v delu opozorilne table, kajti na žalost se je izkazalo, da turisti zelo radi vlečejo za žice in sploh mehanizem ure in zvonov in jih tako poškodujejo. Neznani zlikovci pa so odtirgali in odnesli približno 8 metrov močne bakrene žice, ki je ozemljevala strokovod, tako da stolp trenutno ni bil ni varjen pred strelo. Turistično društvo je kot naemnik stolpa sklenilo urediti tudi to, vendar bo vsaj za delno kritje izdatkov letos povečalo vstopnino za stolp, ki je znašala lani 20 din na osebo.

JULE

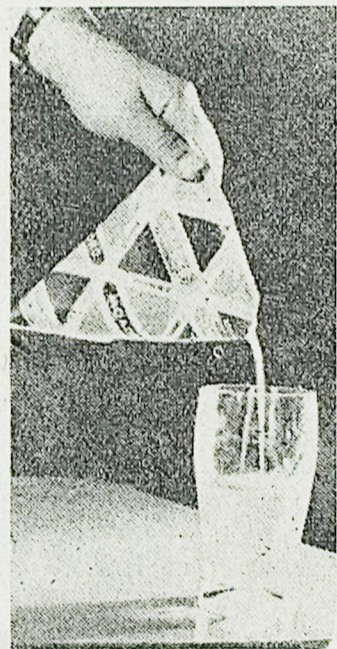
naravnost. Avto bo ubogal. Razen tega so vdelani v avtomobilu tudi aparati, ki onemogočajo kakršnokoli tatvino in tako dalje. Toda, kdor hoče voziti de Jonkerjevo vozilo, mora znati nekaj francoščine; brez nje ne zavije avtomobil niti »a gauche« niti »a droite«.

NAJVEČJA PNEVMATSKA POSTA

V Hamburgu dela največja pnevmatska posta na svetu. Cevi imajo premer 40 centimetrov in po njih drve pisma s hitrostjo 50 kilometrov na uro. S to postjo pošiljajo poštno pošiljke posameznim uradom in postajam v Hamburgu.

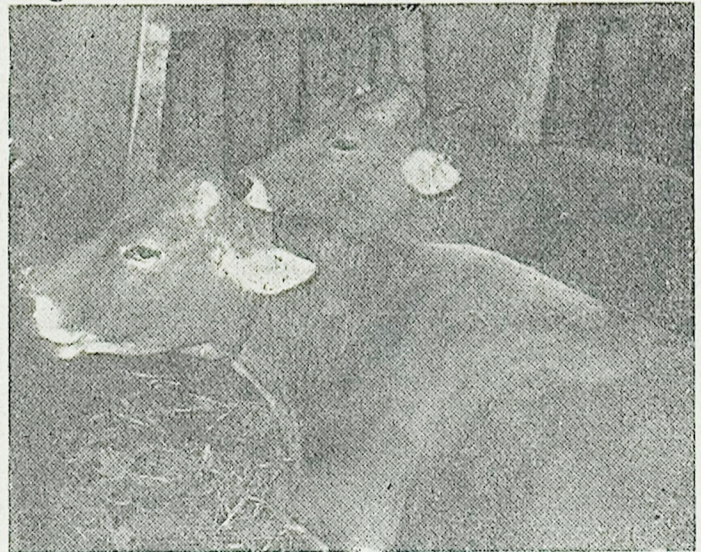

V Rdeči vasi pod Leningradom v Sovjetski zvezi so zgradili popolnoma avtomatizirano tovarno za pasterizacijo, konserviranje in predelavo mleka, nekakšno poskusno avtomatsko tovarno, s katero upravlja en sam človek (slika zgoraj kaže upravljalnico za komandno mizo, od kod nadzoruje proizvodni proces po vsej tovarni). Na spodnji sliki pa je triogelna vrečka iz plastične mase, v kakršnih pošilja tovarna na trg pasterizirano mleko

STROKOVNA POHVALA

Najbolj laskavo oceno filma »Anatomija umora« je objavil ameriški časopis »San Quentin Prison News« (Novice San Quintinskega zapora).

So ali niso krave? Tako bi se lahko vprašali, ko vidimo lepo govejo živino na sliki brez ožveznih rogov (ki sicer krasijo čela teh živali) na živinorejskem obratu Prestranek postojnskega kmetijskega kombinata. Zvinorejci so namreč ugotovili, da v današnjem, sodobnem svetu goveji živini ni prav nič več treba rogov, ker jih tudi ne potrebuje, saj živi v miru. Nasprotno pa so lahko ti rogovi nevarni živini in delavcem, če govedo pobesni ali če se je razposajeno obnaša. Zato že malim telčkom izžgejo poganjke rogov, s čimer jim zatrejo rast. Živina kljub temu lepo napreduje in krave na sliki so izredno dobre mlekarice in plemenitkinje, čeprav jim nekaj manjka do prave goveje podobe, ko t smo je bili dostej navajeni

ZRAČNI VOHUNI

Skrivaj so delali generalštabi obeh strani načrte za vojno na rovaš nevtralnih držav; vsaka stran je bila pripravljena preleteti tujo kri in če bi bilo mogoče, planiti na Sovjetsko zvezo. Najprimernejše torišče za uresničenje teh namenov se je zdelo anglo-francoski koaliciji na Blaznem vzhodu.

»Šele pozneje, ko smo končali vojno v Franciji,« je zaključil Göring z zadovoljnim nasmeškom gangsterja, ki mu je uspelo napraviti zdrabo, »samo se lahko o vsem tem prepričali. Našli smo zaupne dokumente francoskega generalnega štaba in protokole z zasedanj vojne sveta Anglije in Francije. Videl sem, da so bila moja predvidevanja točna; francosko-angleška koalicija je pripravljala nenadno in uničujoče bombardiranje vseh ruskih petrolejskih naprav...«

Sodišče je molčalo. Britanski predsednik sodnega zbora ni prekinil obtožbenca.

Lachusenu pričanje je dvignilo zaveso nad mračnimi predvojnimi posli nemške obveščevalne službe, ki pa je hočeš nočeš razkrilo tudi namere anglo-francoskega bloka.

Lachusenu ni povedal sodišču vsega. Nemčija ni začela z zračnim vohunstvom šele na pomlad leta 1939.

Epopėja »Hansa — Luftbild«

V začetku našega stoletja so prinašali zaupna poročila o drugih državah tajni agenti, največ diplomatsko osebe, večkrat pa so se države oskrbovale s takšnimi dokumenti tudi prek vsemogočih pustolovcev, ki so jih pošiljali v druge dežele. Tajni agenti so opazovali premike ladij, sestavljali so načrte trdnjav. Podatke, ki so jih ugotovili, so prinašali na papir s tajnopisom in odpošiljali pošiljke s posebnimi kurirji ali pa kar po pošti.

Prva svetovna vojna je pokazala, da more napraviti izvidniško letalo neprimerno več kot najbolj prebrisan vohun. Na fotografijah, ki so jih napravili iz zraka, je bilo moč razpoznati kolone, ki so marširale na fronto in vozila, ki so prevažala vojne potrebnosti.

Ko so si nemški imperialisti ob koncu dvajsetih let opomogli od prve svetovne vojne, so začeli organizirati svojo obveščevalno službo. V vojnem ministrstvu se je to vrsto dejavnosti še vedno ukvarjal kajzerski polkovnik Nikolai. Kmalu je dobival za svojo dejavnost veliko več denarja kakor v Viljemovih časih.

Pri delniški družbi »Luftbild« so v Nemčiji kmalu ustanovili sorodno podjetje »Hansa — Luftbild«. Družba se je predstavljala za trgovsko podjetje; zatrjevali so, da njena dejavnost ne sega preko okvirov versajske pogodbe; delala je aerofotosnetke za sestavitve topografske karte Nemčije. Toda letala družbe »Hansa — Luftbild« so letala tudi nad ozemljem drugih držav. Tem letalom je poveljeval Theodor Rovelis, nekdanji bojni pilot in veleposestnik.

Poročilo o dejavnosti družbe leta 1929 s ponosom ugotavlja, da se je število posnetih negativov samo v enem letu povečalo od 8.300 na 25.000.

Ko je sedel za državno krmilo Hitler, so se začeli za »Hansa — Luftbild« zlati časi. Rovelis je sprejel v svoj odred najboljše pilote; imel je letala »Ju-49«, ki so mogla leteti 10.000 metrov visoko, kar je bila za tedanje protiletalsko topništvo nedosegljiva višina. Letala so bila opleskana z varovalno barvo in so brez razpoznavnih znakov brazdala nebo nad Francijo in Poljsko, Anglijo in Norveško, nad zahodnim in južnim delom Sovjetske zveze in nad Balkanom.

V petletnem razdobju — od leta 1935 do 1939 — je peti oddelek generalnega štaba vojnega letalstva zbral velikansko fototeke ciljev za letalska bombardiranja. Iz Tempelhofa, Staakena in Oranienburga — je prihajala v Göringov kabinet pravcata povodenj dokumentov, ki so bili vsi označeni s »strogo zaupno«; to so bile fotografije in podrobni opisi lajdjedelnice v Veliki Britaniji, mostov na Poljskem, pristanišč v Latviji, stalnih topniških gnezd na Maginotovi liniji, trdnjav v Belgiji, obalnih topniških baterij na Norveškem in petrolejskih rezervoarov na Nizozemskem. Vse to velikansko vohunsko gradivo je napravil in uredil majhen odred, ki je štel dvanaest letal.

Bilanco teh operacij je »Hansa« — naj mimogrede povemo, da je bil član njenega nadzornega odbora tudi današnji bonnski kancler Konrad Adenauer — razložila v zaupnem pismu direktorju Nemške banke Kurtu Weigl dne 7. julija 1940, ko je bila Nemčija že v vojnem stanju s Francijo.

Sedanje vojne operacije povsem opravičujejo naš pričakovanje, ki smo jih gojili do fotosnemanja iz zraka. Zdjaj lahko že trdimo, da to pomožno sredstvo priznava tudi vojno poveljstvo.

»Hansa — Luftbild« je odvrгла svojo krivko. Vključila se je v sestav Hitlerjevega vojnega letalstva in se preimenovala v »Izvidniško skupino vrhovnega poveljnika W S«. Rovelis je dobil na rame srebrne epolete, okrog vratu pa viteški križec.

Štafetno palico sprejme Allen Dulles

O vsem tem je Lachusenu na sodišču molčal. V nürnberškem Dvorcu pravice je trajala razprava proti nacističnim vojnim zločincem že nekaj mesecev, ko je prišel v Zahodno Nemčijo človek, ki ni poznal skrivnosti nemške obveščevalne službe nič manj kakor sam Lachusenu. Ta siveci gentleman z očali je bil Allen Welsh Dulles; semkaj je prišel zato, da bi na lastne oči pregledal arhive in se seznanil z izkušnjami nemškega »Abwehra«.

Vojna je bila končana. Odnos sil v svetu se je korenito spremenil. Že od prvega povojnega dne so jeli ameriški generali gledati v SZ svojega naslednjega nasprotnika. Mučila jih je nejevolja: od vseh 22 milijonov kvadratnih kilometrov sovjetskega ozemlja so imeli kartografsko gradivo le za neznan del. Res, 7. ameriška armada je začetku maja leta 1945 zajela na Zgornjem Bavarskem del aerofotomateriala poveljstva nemških pehotnih sil — 65 zabojev, ki so jih nemudoma odposlali v ZDA.